

IZOBRAŽEVALNI PROGRAM ZA ODRASLE

# Začetna integracija priseljencev (ZIP)

## Začetna integracija priseljencev, s kratico ZIP

Leto nastanka programa: 2011<sup>1</sup>

Leto posodobitve programa: 2023<sup>2</sup>

Načrtovalke programa:<sup>3</sup> dr. Ina Ferbežar, dr. Nataša Pirih Svetina, mag. Estera Možina in Urška Pavlič

Recenzentke: dr. Mateja Eniko in Brina Devetak

Jezikovni pregled: Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik

Izdal: Andragoški center Slovenije

Zanj: dr. Nataša Potočnik

Leto izdaje: 2023

Posodobitev programa je omogočilo: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

Elektronska izdaja: spletna stran <https://arhiv.acs.si/programoteka/ZIP.pdf>

---

<sup>1</sup> Besedilo prvotnega programa ZIP je bilo sprejeto na 63. seji Strokovnega sveta Republike Slovenije za izobraževanje odraslih, ki je bila 21. 4. 2011. Izobraževalni program je sprejel minister za šolstvo in šport (Odredba o sprejemu izobraževalnega programa za odrasle Začetna integracija priseljencev, Uradni list RS, št. 57/2011).

<sup>2</sup> Besedilo posodobljenega programa ZP je bilo sprejeto na 119. seji Strokovnega sveta Republike Slovenije za izobraževanje odraslih, ki je bila dne 15. 11. 2023. Izobraževalni program je sprejel minister za vzgojo in izobraževanje (Odredba o sprejemu izobraževalnega programa za odrasle Začetna integracija priseljencev, Uradni list RS, št. 125/2023).

<sup>3</sup> Prvotni program ZIP so leta 2011 sestavile: dr. Ina Ferbežar in dr. Nataša Pirih Svetina, Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, ter mag. Estera Možina in dr. Natalija Vrečer, Andragoški center Slovenije. Svetovalki: Metka Svetina, Natalija Žalec, spec. Posodobitev programa so leta 2023 opravile: dr. Ina Ferbežar, Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, in dr. Nataša Pirih Svetina, Oddelek za slovenistiko na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, ter mag. Estera Možina in Urška Pavlič, Andragoški center Slovenije. Zaradi prepoznavnosti programa in njegovega poimenovanja v širši javnosti ohranjamo njegovo ime in kratico.

## Vsebina

|  |    |
|--|----|
| 1. Ime programa.....   | 3  |
| 2. Namen programa.....   | 3  |
| 3. Ciljna skupina .....  | 11 |
| 4. Cilji programa.....   | 11 |
| 5. Katalog znanja .....  | 13 |
| 5.1. Struktura programa .....  | 13 |
| 5.2. Opisi jezikovnega znanja .....  | 14 |
| 6. Trajanje izobraževanja.....   | 82 |
| 7. Izpitni katalog oziroma drugi načini preverjanja znanja .....                       | 82 |
| 7.1. Katalog preverjanja in spremljanja znanja .....                                   | 82 |
| 7.2. Drugi načini preverjanja znanja .....   | 82 |
| 8. Pogoji za vključitev.....   | 83 |
| 9. Pogoji za napredovanje in dokončanje programa .....                                 | 83 |
| 10. Organizacija izobraževanja.....  | 83 |
| 10.1. Časovna razporeditev .....   | 84 |
| 10.2. Zagotavljanje pogojev za izvedbo programa oz. priprava izvedbenega kurikula...84 |    |
| 10.3. Metodično didaktična priporočila .....   | 85 |
| 10.4. Temeljna načela izpeljave programa.....  | 87 |
| 10.5. Vsebine programa.....  | 88 |
| 10.6. Učbeniki in učno gradivo .....   | 89 |
| 11. Znanje in usposobljenost strokovnih delavcev.....                                  | 89 |
| 12. Potrdilo o usposabljanju.....  | 89 |
| Literatura in viri za pripravo in posodobitev programa.....                            | 90 |
| Priloga: Priporočeni učbeniki za izvedbo programa .....                                | 93 |

## 1. Ime programa<sup>4</sup>

Ime izobraževalnega programa je Začetna integracija priseljencev (krajše ZIP). Program ZIP je javnoveljavni izobraževalni program za učenje slovenščine za odrasle priseljence, ki ne daje javnoveljavne izobrazbe. Po vsebini je ZIP javnoveljavni izobraževalni program za pridobivanje in zviševanje ravni pismenosti in temeljnih zmožnosti (16. člen ZOI-1).<sup>5</sup>

## 2. Namen programa

Namen programa je razvijati zmožnost sporazumevanja v slovenščini kot nepravem jeziku in tako omogočati lažjo vključitev priseljencev v slovensko družbo in na trg dela ter na ta način prispevati k družbeni koheziji. Poenostavljeno, zmožnost sporazumevanja v slovenščini, torej razumevanja in oblikovanja različnih vrst besedil, vključuje jezikovno zmožnost (leksikalno, fonološko, oblikoslovno, skladijsko), sociolingvistično zmožnost (družbene konvencije, kot so pravila vljudnosti, norme vedanja in druge zmožnosti in znanja, povezana z družbenimi in kulturnimi okoliščinami rabe slovenščine) in pragmatično zmožnost, ki zajema sposobnosti in strategije za razumevanje besedil ter pisno in govorno izražanje oz. sodelovanje v interakciji z drugimi uporabniki in uporabnicami slovenščine. V tem programu je v ospredju govorna interakcija.

Poleg razvijanja zmožnosti sporazumevanja v slovenščini kot nepravem jeziku je namen programa tudi integracija priseljencev oziroma »opolnomočenje migrantov /.../ za uresničevanje polne vključenosti in socialne kohezije«, kot se glasi 16. cilj Globalnega dogovora o varnih, urejenih in zakonitih migracijah (2018, str. 6),<sup>6</sup> ki se sklicuje tudi na cilje Agende za trajnostni razvoj do leta 2030 (2015).<sup>7</sup>

Raziskava Migration Integration Policy Index je leta 2011 razkrila, da se v Sloveniji začenjajo pojavljati integracijske strategije v izobraževanju, vendar pa ne na sistematičen način; priseljenci niso imeli enakega dostopa do izobraževanja kot ostali prebivalci države sprejema, razen do obveznega izobraževanja. Leta 2019 je bila ocena Slovenije boljša, raziskava je ocenila, da je integracijska politika pozitivno vplivala na življenje delavcev iz tretjih držav in njihovih družin na več področjih (trg dela, izobraževanje, politična participacija in nediskriminatornost) ter kot pozitivno spremembo navedla svetovanje za izobraževanje na vseh ravneh. Za področje izobraževanja je navedla, da imajo vsi priseljeni otroci in mladostniki sicer dostop do obveznega izobraževanja, kar je njihova temeljna pravica, da pa po drugi strani tako njihove družine kot šole še vedno ne dobijo dovolj podpore za spodbujanje njihove socialne integracije; to ostaja slabost Slovenije.<sup>8</sup>

<sup>4</sup> Sestavine javno veljavnih izobraževalnih programov za odrasle opredeljuje Zakon o izobraževanju odraslih (ZOI-1), ki v 17. členu določa obvezne sestavine javnoveljavnih programov za odrasle, po katerih se ne pridobi javnoveljavna izobrazba. Pri opredelitvi sestavin programa smo upoštevali tudi Izhodišča za pripravo javnoveljavnih programov za odrasle, ki jih je sprejel Strokovni svet za izobraževanje odraslih na 103. dopisni seji, 14.5.–21.5.2020.

<sup>5</sup> Zakon o izobraževanju odraslih (Uradni list RS, št. 6/18 in 189/20 – ZFRO).

<sup>6</sup> Globalni dogovor o varnih, urejenih in zakonitih migracijah so leta 2018 sprejele države članice ZN.

<sup>7</sup> Vir: <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/uresnicavanje-agende-2030/>

<sup>8</sup> Vir: <https://www.mipex.eu/slovenia>

Program ZIP je pripravljen na podlagi prvotnega programa Začetna integracija priseljencev iz leta 2011.<sup>9</sup>

Za posodobljeni program ZIP so bile izhodišče izkušnje zadnjih let tako z izvajanjem tečajev slovenščine v okviru prvotnega izobraževalnega programa ZIP (2011) kot tudi drugih tečajev za priseljene osebe ter z izvajanjem izpitov iz znanja slovenščine kot drugega in tujega jezika za pridobitev javno veljavne listine. Pri posodobitvi smo upoštevali tudi spremembe, ki jih v zadnjih nekaj letih zaznavamo v izvoru oseb, ki se priseljujejo v Slovenijo (gl. Nacionalna struktura in število priseljencev), predvsem pa seveda tudi najnovejša strokovna spoznanja in etična načela. Poleg tega so se spremenili predpisi, ki urejajo bivanje, vključevanje na trg dela ter tudi izobraževanje priseljencev v Sloveniji. Program pa utemeljujemo tudi s podatki o neugodnih demografskih gibanjih v Sloveniji (staranje prebivalstva, nizka stopnja rodnosti), v zvezi s priseljevanjem pa s podatki o ponudbi izobraževalnih programov za priseljence, ki ne nagovarjajo več potreb novih priseljencev v zadostni meri; spremenili so se tako nacionalna struktura priseljencev kot tudi njihove socialne, demografske in izobraževalne značilnosti. V nadaljevanju podrobneje opisujemo zakonske in strateške podlage za jezikovno izobraževanje in integracijo priseljencev v Sloveniji, strukturo priseljencev v Sloveniji in obseg dosedanjega vključevanja v program ZIP, ter predstavljamo neposredne izkušnje pri izvajanju programa v preteklosti.

### **Zakonske in strateške podlage za jezikovno izobraževanje in integracijo priseljencev**

Izkušnje držav, ki se že desetletja srečujejo z močnimi migracijskimi tokovi, kažejo, da je za učinkovito integracijo v družbo sprejema ključna ekonomska integracija priseljencev, predpogoj zanjo pa je izobraževanje in v tem oziru tudi razvijanje zmožnosti sporazumevanja v jeziku države sprejema. Brez ekonomske integracije ni učinkovite politične, psihološke in sociokulturne integracije, torej je izobraževanje predpogoj za vse ostale vrste integracije (Vrečer idr., 2008). Integracija ne more biti uspešna, če ni celovita, upoštevati mora torej ekonomske, socialne in kulturne dimenzije.

Izobraževanje torej predstavlja pomemben del integracije priseljencev. Slovenija je takoj po osamosvojitvi leta 1991 sprejela Zakon o tujcih,<sup>10</sup> ustrezne politične podlage za integracijo priseljencev pa so bile sprejete desetletje kasneje, ko je bil leta 2001 sprejet nov Zakon o tujcih. Uredba o integraciji tujcev (2008) in Uredba o načinih in obsegu zagotavljanja programov pomoči pri vključevanju tujcev, ki niso državljani Evropske unije (2012), pa sta predstavljali podlago, potrebno za uvajanje izobraževalnih in drugih integracijskih ukrepov. Slovenija si je s

---

<sup>9</sup> Prvotni program ZIP je nastal kot rezultat aplikativnega raziskovalnega projekta Izobraževanje in usposabljanje migrantov v Sloveniji, ki ga je Andragoški center Slovenije izvedel leta 2008 ob denarni podpori Ministrstva za šolstvo in šport ter Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (Vrečer idr., 2008) in upošteva usmeritve, ugotovitve in predloge tega projekta. Pri nastajanju programa smo izhajali tudi iz neposrednih izobraževalnih izkušenj pri izobraževanju priseljencev, pri poučevanju slovenščine kot tujega jezika in izobraževanju manj izobraženih odraslih ter iz znanj s področja (jezikovne) integracije vseh avtoric programa. V prvotnem programu smo upoštevali predloge predstavnikov tistih, ki v Sloveniji oblikujejo politiko na področjih zaposlovanja, integracije in izobraževanja priseljencev v Sloveniji, predvsem Ministrstva za šolstvo in šport, Ministrstva za notranje zadeve, Sektorja za integracijo, Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Sektorja za delovne migracije, Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, Službe za delo in zaposlovanje tujcev in Zveze svobodnih sindikatov Slovenije.

<sup>10</sup> Zakon o tujcih, Uradni list RS 1/1991, 25. 6. 1991. Zakon je bil kasneje večkrat dopolnjen in spremenjen, nazadnje aprila 2023 (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o tujcih – ZTuj-2G, Uradni list RS, št. 48/23 z dne 26. 4. 2023).

sprejemom teh predpisov pridobila možnost izkoriščanje pomoči članicam EU pri izvajanju integracijske politike s finančnimi instrumenti skupnosti, tj. preko Evropskega sklada za vključevanje državljanov tretjih držav. V skladu z Uredbo iz leta 2008 so bili leta 2009 za državljane tretjih držav pripravljene in izvedeni prvi tečajji slovenskega jezika ter programi seznanjanja z zgodovino, kulturo in ustavno ureditvijo.

Aktualni Zakon o tujcih (2023) pravi, da Slovenija tujcem, ki niso državljani EU, z namenom hitrejšega vključevanja v kulturno, gospodarsko in družbeno življenje Republike Slovenije zagotavlja programe učenja slovenskega jezika in spoznavanja slovenske družbe, programe medsebojnega (s)poznovanja in razumevanja s slovenskimi državljani ter informiranje v zvezi z vključevanjem priseljencev v slovensko družbo, ki so zanje brezplačni. Do brezplačne udeležbe v programih učenja slovenskega jezika in spoznavanja slovenske družbe so po tem zakonu upravičeni

1. tujci, ki niso državljani EU in ki v Sloveniji prebivajo na podlagi dovoljenja za stalno prebivanje, ter njihovi družinski člani, ki imajo v Sloveniji dovoljenje za začasno prebivanje zaradi združitve družine;
2. tujci, ki v Sloveniji prebivajo na podlagi dovoljenja za začasno prebivanje, izdanega z veljavnostjo najmanj enega leta;
3. tujci, ki so družinski člani slovenskih državljanov ali državljanov EU, ki v Sloveniji prebivajo na podlagi dovoljenja za prebivanje za družinskega člana.<sup>11</sup>

Natančneje pogoje za brezplačno udeležbo v programu ZIP in obseg izobraževanja opredeljuje posebna uredba.<sup>12</sup> Ta je odvisna od posameznikovega statusa (državljan tretjih držav, osebe s priznano mednarodno zaščito) oziroma od vrste dovoljenja za bivanje v Sloveniji. Do udeležbe v programu ZIP so upravičene tudi osebe s priznano začasno zaščito, ki je bila s sklepom vlade priznana razseljenim osebam iz Ukrajine, ki so državo zapustile 24. februarja 2022 ali kasneje zaradi vojaške invazije.

V času prenove programa ZIP sta pod okriljem Ministrstva za notranje zadeve aktivni Delovna skupina vlade za pripravo Strategije Vlade Republike Slovenije na področju migracij in Delovna skupina za pripravo strategije o integraciji. Delovna skupina za pripravo strategije o integraciji ima nalogo pripraviti strategijo vključevanja tujcev, ki niso državljani Evropske unije, v kulturno, gospodarsko in družbeno življenje Slovenije, s čimer bo lahko pomembno vplivala na pogoje za

<sup>11</sup> Zakon o tujcih (Uradni list RS, št. 91/21 – uradno prečiščeno besedilo, 95/21 – popr., 105/22 – ZZNŠPP in 48/23) določa znanje slovenskega jezika kot pogoj za podaljšanje dovoljenja za začasno prebivanje zaradi združitve družine in za pridobitev dovoljenja za stalno prebivanje. Od 28. 10. 2023 do 1. 11. 2024 je treba v primeru podaljšanja dovoljenja za začasno prebivanje za polnoletnega družinskega člana tujca, ki zakonito prebiva v Republiki Sloveniji predložiti potrdilo o udeležbi v programu učenja slovenskega jezika in spoznavanja slovenske družbe na vstopni ravni. Od 1. 11. 2024 pa bo treba za podaljšanje navedenega dovoljenja predložiti spričevalo o uspešno opravljenem izpitu iz slovenščine na vstopni ravni (A1 Skupnega evropskega jezikovnega okvira). V primeru prošnje za dovoljenje za stalno prebivanje bodo morali tujci od 1. 11. 2024 izpolnjevati pogoj znanja slovenskega jezika (s spričevalom o uspešno opravljenem izpitu iz znanja slovenščine na osnovni ravni - A2 ravni Skupnega evropskega jezikovnega okvira).

<sup>12</sup> Trenutno veljavna Uredba o načinih in obsegu zagotavljanja programov pomoči pri vključevanju tujcev, ki niso državljani Evropske unije (2021) določa, da izvajalce programov učenja slovenskega jezika in spoznavanja slovenske družbe oziroma enotnega programa izbere pristojno ministrstvo s postopkom javnega naročanja ter z izbranim izvajalcem sklene pogodbo o izvajanju programa. Programa učenja slovenskega jezika in seznanjanja s slovensko zgodovino, kulturo in ustavno ureditvijo se lahko izvajata ločeno ali pa sta vsebinsko združena in se izvajata kot enoten program. V tem okviru se izvaja program Začetna integracija priseljencev – ZIP, brezplačen program učenja slovenskega jezika, v katerega so vključene tudi vsebine spoznavanja slovenske družbe. Do obiskovanja tečaja so upravičeni državljani tretjih držav.

vključevanje v program ZIP, na financiranje programa in obseg vključevanja ter tudi na spremembo predpisov.

Poleg zakonskih podlag pa najdemo temelje za vključevanje tujcev/priseljencev v izobraževanje in učenje tudi v svetovnih, evropskih in domačih strateških in razvojnih usmeritvah. Glavno sporočilo Unescovega petega globalnega poročila o učenju in izobraževanju odraslih, GRALE 5 (2022), na primer, je, da doseganje tistih, ki izobraževanje najbolj potrebujejo, še vedno ostaja izziv, saj se kljub napredku pri nekaterih ciljnih skupinah (npr. pri ženskah), vključenost ranljivih skupin odraslih, med njimi migrantov, v izobraževanje v večini držav ni povečalo. Poročilo tudi posebej izpostavlja pomen razvijanja državljskih kompetenc pri migrantih.<sup>13</sup>

Resolucija Sveta o novem evropskem programu za izobraževanje odraslih 2021–2030 (2021) že v uvodu izpostavi, da je »za pozitivno soočenje s prihodnostjo odločilnega pomena ukrepati na podlagi učnih potreb odraslih in poskrbeti za možnosti za formalno, neformalno in priložnostno učenje, ki lahko zagotovijo vse potrebno znanje, spretnosti in kompetence za Evropo, ki bo vključujoča, trajnostna in socialno pravična ter bolj odporna« (str. 1).

Tudi Slovenija je v ključnih strateških razvojnih dokumentih zapisala smernice za izobraževanje in usposabljanje svojih prebivalcev in s tem pripravila podlage za izobraževanje priseljencev.

Osrednji cilj Strategije razvoja Slovenije 2030 (2017) je »kakovostno življenje za vse«, pot do njega pa je načrtovana skozi pet strateških usmeritev, med njimi tudi »učenje za in skozi vse življenje« in dvanajst ciljev, med njimi tudi »znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo«, kjer je posebej izpostavljeno, da »je pomembno, da učenje za in skozi vse življenje zajame čim širšo populacijo, pri čemer sta ključni kakovost in dostopnost, s posebno skrbjo za prikrajšane skupine« (str. 28). Tudi vizija Resolucije o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2022–2030 (ReNPIO22–30) (2022) poudarja pomen učenja in izobraževanja za vse odrasle: »Odrasli prebivalci Slovenije imajo v vseh življenjskih obdobjih enake možnosti in spodbude za kakovostno učenje in izobraževanje za svoj celostni razvoj in sonaravno bivanje« (str. 15). Resolucija upošteva vse odrasle prebivalce Slovenije, posebno pozornost pa namenja ranljivim ciljnim skupinam, med njimi tudi priseljencem (str. 45). Resolucija navaja več ukrepov, pomembnih za učenje in izobraževanje priseljencev, med njimi: »jezikovno usposabljanje za izboljšanje jezikovnih zmožnosti, vključno z učenjem slovenskega jezika kot drugega jezika« (prvo prednostno področje Resolucije, str. 51), »vzpostavitev podpornih mehanizmov za odpravo ovir pri vključevanju beguncev oziroma migrantov, Romov in drugih ranljivih skupin« (drugo prednostno področje Resolucije, str. 54), »oblikovanje neformalnih programov usposabljanja, ki so namenjeni integraciji težje zaposljivih kategorij (starejših, nižje izobraženih in kvalificiranih delavcev, priseljencev z neustreznimi kvalifikacijami) in ranljivih skupin prebivalstva (fizično, mentalno ali situacijsko prikrajšanih)« (tretje prednostno področje Resolucije, str. 60).

## Demografske spremembe

V Evropi in v Sloveniji se dogajajo korenite demografske spremembe, število aktivnega prebivalstva upada, večja se število ostarelih. Po oceni Evropske komisije (2007) bo v Evropi

---

<sup>13</sup> Poročilo omenja program ZIP v Sloveniji kot primer dobre prakse (str. 133).

do leta 2050 število ljudi, starih 65 let in več, naraslo za 70 % in število ljudi, starih od 80 let in več, za 170 %. Delno lahko demografske probleme rešimo s priseljevanjem novih prebivalcev, zato lahko pričakujemo, da bodo družbe v prihodnosti še bolj kulturno mešane. Strategija dolgožive družbe (2017) na primer na več mestih omenja priseljevanja delovne sile iz tujine in njeno integracijo kot enega pomembnih dejavnikov spoprijemanja z demografskimi spremembami v družbi.

## Nacionalna struktura in število priseljencev

V prvem četrtletju leta 2022 je v Sloveniji po podatkih Statističnega urada živel 2.107.180 ljudi, od tega 172.442 (8,2 %) tujcev,<sup>14</sup> med njimi 79,7 % državljanov bivših jugoslovanskih držav, 12,3 % državljanov drugih držav Evropske unije in 8 % državljanov ostalih držav.<sup>15</sup>

V letu 2022 se je v Slovenijo priselilo 35.613 oseb, glede na državo prejšnjega prebivališča največ, 33.907, iz Evrope (34,1 % iz Bosne in Hercegovine, 15,3 % iz Kosova, 5,3 % iz Severne Makedonije, 3 % iz Hrvaške, 2,7 % iz Nemčije, 2,6 % iz Avstrije in 28,4 % iz drugih evropskih držav), 947 iz Azije, 339 iz Severne in srednje Amerike, 165 iz Afrike, 156 iz Južne Amerike in 99 iz Avstralije in Oceanije.<sup>16</sup>

Po podatkih Ministrstva za notranje zadeve je bilo v letu 2022 oddanih 6.787 prošenj za mednarodno zaščito,<sup>17</sup> ta pa je bila v istem letu priznana 200 osebam.<sup>18</sup> Po podatkih Direktorata za migracije (Poročilo o delu za leto 2022), ki deluje pod Ministrstvom za notranje zadeve, je bilo v letu 2022 (od 24. 2. do 13. 12.) vloženih 8.451 vlog za priznanje začasne zaščite, od teh so upravne enote rešile 8.109 vlog in začasno zaščito priznale 7.668 osebam (gre za begunce iz Ukrajine).

Po podatkih Zavoda za zaposlovanje, je bilo v letu 2022 izdanih 21.775 in veljavnih 51.665 delovnih dovoljenj.<sup>19</sup> Priseljenci v Sloveniji se zaposlujejo pretežno v delovno intenzivnih panogah gospodarstva (največ v gradbeništvu, v predelovalnih dejavnostih, prometu, skladiščenju itd.).

Različni izvajalci programov učenja slovenščine, ki delujejo v okviru projektov jezikovne pomoči Urada za oskrbo in integracijo migrantov in Zavoda RS za zaposlovanje, zaznavajo povečano kulturno in jezikovno raznolikost učečih se slovenščino, ta pa se kaže tudi pri vključevanju otrok in mladostnikov v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem. Drugačno demografsko strukturo beležijo tudi v mreži izvajalcev javno veljavnega programa Slovenščina

<sup>14</sup> Vir: Statistični urad RS, Osnovne skupine prebivalstva po spolu, Slovenija, četrtletno, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05A1002S.px/table/tableViewLayout2/>

<sup>15</sup> Vir: Statistični urad RS, Tujci po skupinah državljanstva, statistične regije, Slovenija, letno, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05E1018S.px/table/tableViewLayout2/>.

<sup>16</sup> Vir: Statistični urad RS, Meddržavne selitve po državljanstvu, državah prejšnjega, prihodnjega prebivališča in spolu, Slovenija, letno, <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05N1010S.px/table/tableViewLayout2/>

<sup>17</sup> Vir: Ministrstvo RS za notranje zadeve, Prošnje za mednarodno zaščito januar-december 2022, <https://www.gov.si/podrocja/drzava-in-druzba/priseljevanje-v-slovenijo/>

<sup>18</sup> Vir: Ministrstvo RS za notranje zadeve, Število oseb s priznano mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji po letih, <https://www.gov.si/assets/vladne-sluzbe/UOIM/STATISTIKA/December-2022/Osebe-s-priznana-mednarodno-za-ito-po-letih-do-konca-2022.pdf-correctedByPAVE.pdf>

<sup>19</sup> Vir: Zavod RS za zaposlovanje, Delovna dovoljenja po letih, <https://www.ess.gov.si/partnerji/trg-dela/trg-dela-v-stevilkah/>



kot drugi in tuji jezik, ki po vsej Sloveniji organizirajo izpite iz znanja slovenščine za potrebe pridobitve javno veljavnega potrdila o znanju slovenščine za različne uradne namene (prim. letni poročili Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani za leti 2021 in 2022).

### **Socialne, demografske in izobraževalne značilnosti priseljencev**

Z vidika ugotavljanja izobraževalnih potreb priseljencev je treba preučiti izobrazbeno sestavo priseljencev. Po podatkih Zavoda Republike Slovenije je bilo decembra 2022 med priseljenci z veljavnim delovnim dovoljenjem 18.045 oseb z dokončano osnovno šolo ali manj, 22.069 jih je imelo nižjo ali srednjo poklicno izobrazbo, 11.056 sredno tehniško, strokovno ali splošno izobrazbo in 495 visokošolsko izobrazbo prve, druge ali tretje stopnje.<sup>20</sup>

Raziskava spretnosti odraslih PIAAC<sup>21</sup> v Sloveniji v letu 2016 je pokazala, da obstajajo znatne razlike v dosežkih v povezavi s socialno demografskimi značilnostmi, kot so starost, priseljsko ozadje, stopnja izobrazbe in socialnoekonomski položaj. Navaja, da so priseljene osebe mnogo manj uspešne pri besedilnih in matematičnih spretnostih kot rojeni v Sloveniji in priseljenci z znanjem slovenščine. V poročilu Slovenija – prvi rezultati: Spretnosti štejejo – Nadaljnji rezultati Raziskave spretnosti odraslih (OECD, 2016, str. 8) je zapisano: »Po pričakovanih imajo v vseh državah in gospodarstvih priseljenci, ki ne govorijo jezika države, običajno nižje dosežke pri besedilnih spretnostih kot tisti, ki so rojeni v državi, in priseljenci, ki od rojstva govorijo jezik, v katerem je bilo izvedeno testiranje. Upoštevati je treba, da so tako med samimi priseljenci in med rojenimi v državi velike razlike v obvladovanju spretnosti. Te razlike odsevajo spremembe v obsegu in sestavi toka imigrantov v posamezne države ter vpliv jezikovnih in integracijskih politik.«

Razlika pri besedilnih spretnostih med priseljenci in rojenimi v Sloveniji je blizu povprečja držav OECD. Precej večja razlika med tema dvema skupinama pa se kaže pri matematičnih spretnostih in je bistveno večja kot v državah OECD. Poleg tega so se tako rojeni v Sloveniji kot priseljenci v Sloveniji odrezali slabše od primerljivih skupin v drugih sodelujočih državah OECD (prav tam).

Pri načrtovanju izobraževanja za priseljence je treba upoštevati tudi dejstvo, da se manj izobraženi priseljenci redko udeležujejo izobraževalnih programov. Zato je treba pri njihovem vključevanju v izobraževanje upoštevati številne ovire, ki so lahko institucionalne, dispozicijske ali situacijske narave.<sup>22</sup>

<sup>20</sup> Vir: Zavod RS za zaposlovanje, Veljavna delovna dovoljenja po izobrazbi, december 2022, <https://www.ess.gov.si/partnerji/trg-dela/trg-dela-v-stevilkah>

<sup>21</sup> Raziskava PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competences) je potekala pod okriljem OECD in se umešča v kontekst uresničevanja Strategije o kompetencah za delo (OECD Skills Strategy), ki jo je Svet ministrov OECD (MCM) sprejel maja 2012. Rezultati raziskave PIAAC v 24 državah, vključenih v prvi krog, so objavljeni v publikaciji OECD Skills Outlook 2013 (<https://www.oecd.org/skills/>).

<sup>22</sup> Po Patricii Cross (1981) se institucionalne ovire nanašajo na vse prakse in postopke, ki odvrčajo odrasle od izobraževanja, kot so neprimerni urniki ali lokacije, visoke šolnine, neustrezni tečajji itd. Situacijske ovire so povezane s situacijo, v kateri se nahaja udeleženec, lahko mu primanjkuje časa, ima veliko obveznosti doma, primanjkuje mu denarja, nima varstva za otroke, hendikepirani se srečujejo s pomanjkanjem možnosti za transport itd. Dispozicijske ovire se povezuje z odnosom in samopercepcijami osebe kot učenca. Mnogi starejši npr. menijo, da so za učenje prestari.

## Razpršenost in razdrobljenost izobraževalne ponudbe za priseljence

V času ko je nastal prvotni program ZIP (2011), je bilo področje izobraževanja in integracije priseljencev v Sloveniji razmeroma neurejeno, slabše je bila zavita tudi izobraževalna ponudba za priseljence v Sloveniji, predvsem ponudba za ekonomske priseljence. Priseljene osebe so se do takrat redko vključevale v programe formalnega in neformalnega izobraževanja, saj so bili ti plačljivi, izjema so bile Nacionalne poklicne kvalifikacije, saj je bila pridobitev NPK za nekatera enostavna dela v gradbeništvu pogoj za pridobitev delovnega dovoljenja. Tako je program ZIP pomenil pomembno dopolnitev programske ponudbe za priseljence v Sloveniji in v času od njegovega sprejema 2011 do vključno 2022 je bilo v njegovem okviru jezikovnega izobraževanja deležnih 12.538 oseb.<sup>23</sup>

Čeprav je znanje jezika države sprejema ključnega pomena za uspešno vključitev posameznikov v novo državo, pa ni dovolj, da se priseljenci naučijo zgolj njenega jezika ter se poučijo o njeni družbi in kulturi. Pridobiti morajo tudi druga znanja, ki so pomembna za njihovo aktivnost in konkurenčnost na trgu dela. Zlasti so tu pomembna poklicna usposabljanja na različnih področjih, saj prav ta lahko omogočijo ekonomsko integracijo ter pridobivanje temeljnih zmožnosti in ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje.<sup>24</sup> Poleg izobraževalnih programov za učenje jezika, družbe in kulture bi morali priseljencem omogočiti dostop do izobraževalnih programov, ki omogočajo pridobivanje tudi takih znanj in kompetenc, in spodbujati vključevanje vanje.

Povpraševanje po učenju slovenščine v zadnjih letih skokovito narašča, s tem pa tudi možnosti, ki jih v obliki jezikovnih tečajev ponujajo različne institucije v državi (prim. Gril 2022). Problem pa se kaže v naslednjem:

1. Ponudba je izrazito razpršena, ponudniki so različni (npr. Urad za integracijo in oskrbo migrantov, Zavod za zaposlovanje, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje) in med sabo nepovezani oz. neusklajeni, celovitega pregleda nad raznoliko ponudbo v državi ni, posledično pa so pomanjkljive in razdrobljene tudi informacije za vse zainteresirane. Tako se na primer isti upravičenci do jezikovne pomoči udeležujejo različnih tečajev slovenščine v okviru različnih programov, ki med sabo niso povezani (gl. Stabej idr. 2023, v pripravi).
2. Jezikovna pomoč je razdrobljena, pogosto se uresničuje v obliki krajših nepovezanih tečajev različne intenzivnosti, tudi v sklopih po zgolj 60 ur, med posameznimi izvedbami so lahko tudi daljši premori, kar prekinja kontinuiteto učenja, ki je za usvajanje jezika ključnega pomena (gl. Stabej idr. 2023, v pripravi).
3. Upravičeni do jezikovne pomoči se v skupine vključujejo v različnih fazah, zaradi načina izvajanja teh programov lahko tudi že po začetku izobraževalnega procesa oz. tečaja, skupine so pogosto heterogene, v njih izvajalci tečajev združujejo osebe iz najrazličnejših jezikovnih okolij, pogosto tudi slabo opismenjene ali celo nepismene.
4. Izvajalci tečajev so pogosto slabše usposobljeni ali pa sploh niso usposobljeni za poučevanje slovenščine kot neprvega jezika in za delo z ranljivimi skupinami, ter brez

<sup>23</sup> Po podatkih Poročila o uresničevanju ReNPIO 2013-2020 (2021) se je programa ZIP do vključno leta 2018 udeležilo 7.217 priseljencev, po podatkih Poročila o uresničevanju Letnega programa izobraževanja odraslih LPIO 2022 (2023) se je programa ZIP v obdobju 2019 – 2022 udeležilo 5.321 priseljencev.

<sup>24</sup> V anketi ACS je kar 62,1 % anketiranih delodajalcev izjavilo, da priseljenci potrebujejo strokovna znanja (Vrečer idr., 2008). Zato bi bili zanimivi zlasti izobraževalni programi, ki kombinirajo poklicno usposabljanje in učenje jezika.

izkušenj na tem področju.<sup>25</sup>

5. Kljub široki ponudbi tečajev in različnih gradiv za učenje slovenščine kot neprvega jezika primanjkuje ustreznega brezplačno dostopnega učnega gradiva, ki bi se osredotočalo na specifične sporazumevalne potrebe ciljne skupine, katere namen je (začetna) vključitev v slovensko družbo in na trg dela.
6. Priložnosti za rabo slovenščine primanjkuje, njena raba se pogosto omejuje na izobraževalne situacije.

Vse navedeno ima posledice v končnem učinku: udeleženke in udeleženci programov jezikovne pomoči so za udeležbo v teh programih manj motivirani, saj tečaji slovenščine ne odgovarjajo na njihove dejanske sporazumevalne potrebe.<sup>26</sup> Učinek pa je med drugim merljiv na izpitih iz znanja slovenščine kot drugega in tujega jezika za pridobitev javno veljavne listine, kjer sicer ugotavljajo večjo uspešnost pri udeležencih tečajev slovenščine, a le pri govorcih slovenščini sorodnih jezikov, ne pa tudi pri tistih, ki prihajajo iz bolj oddaljenih okolij. Razloge za to gre iskati ne le v premajhnem številu ur za te ciljne skupine ter razdrobljenosti oz. nekontinuiranosti tečajev, v izvoru, predznanju in splošni pismenosti udeleženih, ampak zagotovo tudi v učinkovitosti poučevanja (gl. letna poročila Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik).

### **Izkušnje in priporočila slovenskih strokovnjakov za jezikovno izobraževanje priseljencev**

12-letne izkušnje z izvajanjem prvotnega programa ZIP (2011) kažejo, da je bil program vsebinsko ustrezno zasnovan, da pa se pogosto ni uporabljal na začetku integracijskega procesa, za kar je dejansko namenjen in kot nakazuje tudi njegovo ime, ampak v kasnejših, celo zaključnih fazah integracije, kot tečaj priprave na izpit iz znanja slovenščine, ki so ga mnogi udeleženi opravljali za potrebe pridobitve slovenskega državljanstva (gl. letna poročila Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik FF UL). Takšna uporaba programa ZIP je v celoti zgrešila njegov temeljni namen,<sup>27</sup> zato s to prenovo želimo doseči tudi ustrezno izvajanje. Prav tako se je pokazalo, da število ur, ki so opredeljene v programu, pogosto ne zadošča, da bi se pokrile vse vsebine in da bi bilo hkrati dovolj časa tudi za utrjevanje pridobljenih znanj.

Zato smo ob prenovi ta program zasnovali kot enovit program, ki bo dovolj obsežen, da bo v kontinuirani obliki omogočal »obdelati« vse ali vsaj večino vsebin. V programih jezikovne pomoči je namreč izjemnega pomena zagotoviti kontinuirano učenje, brez prekinitev, učenje naj bi potekalo v daljšem časovnem obdobju, kar bo dalo več možnosti za utrjevanje na novo pridobljenih znanj (gl. pogl. 6.10 Organizacija izobraževanja). Pridobivanje jezikovnega znanja namreč zahteva svoj čas, ob tem pa tudi čim več možnosti in priložnosti za rabo jezika tudi zunaj jezikovnega razreda.

<sup>25</sup> Zakon o izobraževanju odraslih iz leta 2018 je še razrahljal pogoje za strokovne delavce v javnoveljavnih programih za odrasle, ki ne dajejo javnoveljavne izobrazbe, saj usposobljenost za poučevanje v teh programih ni več pogoj.

<sup>26</sup> Tu puščamo ob strani dejstvo, da pogosto za programe učenja slovenščine, do katerih so upravičeni, sploh ne izvedo, da za udeležbo na njih zaradi dela nimajo časa ali da se morda niti ne zavedajo pomena znanja novega jezika (še posebej to velja za govorce katerega od slovenščini sorodnih jezikov).

<sup>27</sup> Ob vpeljavi programa je bila struktura priseljencev drugačna: program ZIP je sprva zajel osebe, ki so že dolgo bivale v Sloveniji, zato se je izvedba tečajev prilagodila tej populaciji (večinoma so bili to državljani iz nekdanjih jugoslovanskih republik).

Ker se bo na trg dela v Sloveniji vključevalo vse več tujih delavk in delavcev, bo verjetno smiselno razmišljati tudi o ustreznem jezikovnem usposabljanju na delovnem mestu, v obliki mentorskega in tutorskega spremljanja ter z dodatno ponudbo tečajev, vezanih prav na konkretna delovna mesta in po možnosti znotraj delovnega časa. Zato se zdi smiselno v tej smeri ozaveščati tudi delodajalce, da bodo različne oblike jezikovne pomoči na delovnem mestu tudi dejansko omogočali (gl. poročilo o projektu Jezik na delovnem mestu v letnih poročilih Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik za leti 2021 in 2022).

### 3. Ciljna skupina

Ciljna skupina programa ZIP so odrasli priseljenci<sup>28</sup> različnih starosti, stari najmanj 16 let, ki so raznolikega izvora in z različnimi kulturnimi ozadji, ki uporabljajo različne prve jezike in imajo predznanje slovenščine na različnih ravneh oz. so v slovenščini popolni začetniki in ki na različnih ravneh obvladajo tudi druge (tuje) jezike (ali jih ne obvladajo) ter so dosegli različne stopnje izobrazbe, imajo najrazličnejše poklicne profile in s tem zelo raznolike sporazumevalne potrebe – od najbolj temeljnih, »preživetvenih« sporazumevalnih potreb, povezanih s posameznikovo prehrano, bivanjem in zdravjem, do širših družbenih potreb, povezanih s kulturnimi specifikami novega okolja. Te sporazumevalne potrebe obsegajo tako področje zasebnega, ki je povezano z družabnim življenjem, kot poklicno, izobraževalno in javno področje življenja in delovanja (gl. v nadaljevanju).

Pričakujemo torej lahko, da bodo udeleženci izobraževanja v programu ZIP zelo heterogeni, zato lahko predvidevamo zelo različne hitrosti napredovanja pri učenju slovenščine kot drugega in tujega jezika in po končanem programu tudi zelo različne ravni pridobljenega znanja.

Snovalci programa ZIP poudarjamo, da ta program ni namenjen nepismenim osebam, njegov namen ni začetno opismenjevanje. Pričakujemo pa lahko, da bodo njegovi udeleženci na različnih ravneh pismenosti (gl. tudi zgoraj) in da se bodo vanj želele vključiti tudi osebe, ki ne bodo pismene v latinici. Vendar pa je treba nepismene in tiste, ki niso opismenjeni v latinici ali v pisavah s podobnim načinom zapisovanja glasov (npr. cirilica), preusmeriti v druge ustrezne programe (gl. izobraževalni program Opismenjevanje v slovenščini za odrasle govorce drugih jezikov 2016).

### 4. Cilji programa

Udeleženec v programu ZIP razvija zmožnosti sporazumevanja v slovenščini (za opredelitev gl. pogl.2. Namen programa) in spozna nekatere specifične slovenske družbe in kulture, predvsem v svojem lokalnem okolju. Program sestavlja 11 modulov, vsak izmed njih ima več vsebinskih sklopov, ki tematsko pokrivajo najrazličnejša področja posameznikovega bivanja in delovanja v slovenski družbi in posameznika usposablja za sporazumevanje na njih.

---

<sup>28</sup> Ciljna skupina so priseljenci (tujci), ki imajo dovoljenje za začasno ali stalno prebivanje v Sloveniji ali so v fazi pridobivanja dovoljenja.

Program se osredotoča na posameznikove neposredne sporazumevalne potrebe v novem okolju (izhodišče je torej jaz-tukaj-zdaj), moduli pa prinašajo konkretne realizacije za njihovo jezikovno uresničevanje, pri čemer mora izvajalec upoštevati posameznikovo predznanje in druge individualne lastnosti. Vsebinski sklopi znotraj modulov omogočajo izbirnost, izvajalec programa jih izbere ali ne, izbira je odvisna od konkretne skupine, torej tako od predznanja udeleženk in udeležencev kot od njihovih interesov in sporazumevalnih potreb. Da lahko izvajalec smiselno izbira, mora biti skupin čim bolj homogena.

Program ZIP pa ne omogoča le pridobivanja znanja za osnovno sporazumevanje v jeziku novega okolja, ampak tudi pridobivanje temeljnih informacij o slovenski družbi, njeni zgodovini, kulturi in ustavni ureditvi ob nastanitvi oziroma na začetku bivanja v Sloveniji.

Snovalke programa želimo poudariti, da namen programa ni pripeljati njegovih udeleženk in udeležencev do določene ravni znanja slovenščine – rezultat učenja je odvisen od številnih dejavnikov (gl. poglavje Ciljna skupina) – ta bo, glede na izkušnje, pri nekaterih zadostovala zgolj za zelo enostavno sporazumevanje v najbolj predvidljivih in ponovljivih situacijah (raven Pred A1 in A1 Skupnega evropskega jezikovnega okvira), pri drugih pa bo, ob enakem številu ur, lahko omogočala tudi sporazumevanje v nekoliko kompleksnejših situacijah (B1 Skupnega evropskega jezikovnega okvira); slednje lahko pričakujemo predvsem pri (bolj izobraženih) govorcih slovenščini sorodnih jezikov, kar pa bo mogoče le ob homogeno sestavljenih skupinah. Doseči določeno raven znanja je tako lahko zgolj cilj, ki si ga posameznik zastavi na začetku izobraževanja in ga na koncu doseže ali ne.

Poleg navedenega udeleženec v programu ZIP:

- se seznani s cilji in potekom programa in izrazi svoja pričakovanja v zvezi s programom;
- določi individualne izobraževalne cilje in pripravi osebni načrt uresničevanja ciljev ter spremlja osebno napredovanje po programu;
- spozna osebni učni stil in nekatere strategije učenja (jezika);
- spozna osnove slovenskega jezika (abeceda, številke in sistem štetja .....);
- se predstavi in pozdravi, spozna vljudnostne fraze, pove osnovne osebne podatke;
- spozna postopke in institucije za pridobitev dovoljenja za prebivanje, združevanje družine in za urejanje stanovanjskega vprašanja;
- razume svoj osebni položaj na trgu dela in v podjetju v Sloveniji, organizacijo dela in ravni odločanja v podjetju;
- spozna najpogostejše kršitve pravic in svoboščin priseljencev na trgu dela v Sloveniji;
- se seznani s tradicionalnimi vrednotami v zvezi z delom v Sloveniji in osnovno delovno kulturo;
- se seznani s sistemom zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji in pozna poti in ustanove za urejanje svojega položaja;
- spozna ustanove in poti za priznavanje predhodno pridobljene izobrazbe;
- se seznani z ustanovami za brezplačno svetovanje glede izobraževanja odraslih;
- se zna zelo osnovno sporazumeti glede najbolj bistvenih stvari v zvezi s šolanjem svojih otrok;
- seznanjen je z ustanovami javnega življenja v Sloveniji, ki so zanj pomembne;
- se seznani z državno ureditvijo in nekaterimi ključnimi pojmi v zvezi z njo;
- se seznani z nekaterimi temeljnimi značilnostmi slovenske kulture in družbe;
- razvije pozitiven odnos in motivacijo za vseživljenjsko učenje in se zaveda pomena obvladovanja slovenščine kot neprvega jezika za vključevanje v slovensko družbo;
- razvija medkulturne kompetence in sprejema življenje v večkulturni družbi kot vrednoto.

## 5. Katalog znanja

### 5.1. Struktura programa

Program ZIP obsega obvezni in odprti del. Program ne obsega izbirnega dela.

Preglednica: Modularna zasnovanost programa ZIP in vsebinski sklopi

| A – obvezni del   |  |                 |
|---|--|-----------------|
|   | Obseg ur za izvedbo programa <sup>29</sup> |                 |
| <b>Modul 1: Uvod v izobraževanje</b>  | do 15                                      | do 17           |
| <b>Modul 2: Osebna identiteta</b>   | do 20                                      | do 26           |
| Vsebinski sklop 2.1: Pozdravljanje in predstavljanje<br>Vsebinski sklop 2.2: Stik z novo deželo, življenje v novi deželi<br>Vsebinski sklop 2.3: Moje življenje, delo in interesi |  |                 |
| <b>Modul 3: Stanovanje in bivanje, družina in dom</b>   | do 15                                      | do 17           |
| Vsebinski sklop 3.1: Družina v novem okolju<br>Vsebinski sklop 3.2: Stanovanje in bivanje<br>Vsebinski sklop 3.3: Najem bivališča   |  |                 |
| <b>Modul 4: Ekonomika</b>   | do 15                                      | do 17           |
| Vsebinski sklop 4.1: Naročanje hrane in pijače<br>Vsebinski sklop 4.2: Nakupovanje  |  |                 |
| <b>Modul 5: Delo in poklic, delovno mesto, trg dela</b>   | do 15                                      | do 17           |
| Vsebinski sklop 5.1: Iskanje dela<br>Vsebinski sklop 5.2: Na delu in ob delu<br>Vsebinski sklop 5.3: Poklici v družbi   |  |                 |
| <b>Modul 6: Zdravje in socialna varnost</b>   | do 15                                      | do 17           |
| Vsebinski sklop 6.1: Zdravje in higiena<br>Vsebinski sklop 6.2: Zdravje otrok<br>Vsebinski sklop 6.3: Socialna varnost<br>Vsebinski sklop 6.4: Človekove pravice                  |  |                 |
| <b>Modul 7: Izobraževanje</b>   | do 15                                      | do 17           |
| Vsebinski sklop 7.1: Predhodna izobrazba<br>Vsebinski sklop 7.2: Vseživljenjsko izobraževanje<br>Vsebinski sklop 7.3: Šolanje otrok   |  |                 |
| <b>Modul 8: Javno življenje v Sloveniji</b>   | do 15                                      | do 17           |
| Vsebinski sklop 8.1: Javne ustanove<br>Vsebinski sklop 8.2: Storitve<br>Vsebinski sklop 8.3: Družabno življenje   |  |                 |
| <b>Modul 9: Okolje in prostor</b>   | do 15                                      | do 17           |
| Vsebinski sklop 9.1: Naravno okolje, rastline in živali<br>Vsebinski sklop 9.2: Čas in vreme<br>Vsebinski sklop 9.3: Orientacija v prostoru, promet                               |  |                 |
| <b>Modul 10: Slovenska kultura, zgodovina in tradicija</b>  | do 10                                      | do 15           |
| Vsebinski sklop 10.1: Zemljepis in zgodovina<br>Vsebinski sklop 10.2: Slovenska kultura in kulturne ustanove<br>Vsebinski sklop 10.3: Slovenska tradicija in prazniki             |  |                 |
| <b>Modul 11: Slovenska družba in politična ureditev</b>   | do 10                                      | do 15           |
| Vsebinski sklop 11.1: Mediji<br>Vsebinski sklop 11.2: Slovenija in Evropska unija<br>Vsebinski sklop 11.3: Družbena ureditev in zakonodaja  |  |                 |
| Skupaj A  | 160  | 192             |
| <b>B – izbirni del</b>  | <b>Obseg ur</b>                            | <b>Obseg ur</b> |
| Skupaj B  | 0  | 0               |
| <b>C – odprti del</b>   | <b>Obseg ur</b>                            | <b>Obseg ur</b> |
| Skupaj C  | 20   | 48              |
| Skupaj A + B + C  | 180  | 240             |

<sup>29</sup> Program ZIP omogoča udeležencem, ki prihajajo iz bolj oddaljenih kulturnih in jezikovnih okolij, več ur izobraževanja (do 240 ur), da lahko dosežejo s programom predvidena znanja in spretnosti.

## 5.2. Opisi jezikovnega znanja

Standardi znanja in spretnosti so opredeljeni na izbranih vsebinskih področjih, ki so opisana zgoraj, natančneje pa opredeljena v nadaljevanju. V vsakem posameznem vsebinskem sklopu so predvideni opisniki (v obliki jezikovnih funkcij oz. konkretnih jezikovnih ciljev) za vse štiri jezikovne dejavnosti: poslušanje in govorjenje skupaj, branje in pisanje. Za nekatere so predvideni primeri konkretnih ubeseditev, ki pa ne predstavljajo edinih možnih rešitev ali celo zahtevanih vzorcev, so zgolj ilustrativni primeri rabe ob posameznem cilju. Izvajalec naj jih prilagaja ravni znana udeležencev – poenostavi in razširja nabor. Med vzorci so tako tisti, ki naj bi jih udeleženci samo razumeli, kot tudi tisti, ki naj bi jih znali uporabiti tudi sami. Izvajalec programa se glede na raven znanja posameznih udeležencev odloči, ali so primerni (zgolj) za recepcijo ali (tudi) za produkcijo oz. kateri so za recepcijo in kateri (tudi) za produkcijo. Poleg tega so za posamezne sklope predvideni tudi konkretni primeri besedil oziroma gradivo ter (okvirno) besedišče, ki naj bi bilo posredovano udeležencem izobraževanja, predvideno pa je tudi, o čem naj bi izobraževalci informirali udeležence (sociokulturno védenje) – informacije v zvezi s tem v primeru govorcev od slovenščini oddaljenih jezikov verjetno ne bodo mogle biti posredovane v slovenščini in bo potrebno sodelovanje medkulturnega mediatorja (gl. pogl. 10.3 Priporočene oblike za izvajanje).

Posamezni moduli se lahko osredotočajo na eno samo področje družbenega življenja in delovanja (t. i. domeno), lahko pa vključujejo tudi več področij – tako npr. modul Osebna identiteta sega bolj na področje zasebnega, medtem ko modul Delo in poklic vključuje tako področje zasebnega (posameznikov poklic) kot poklicnega (zaposlitev, delovno mesto) in javnega (poklici v družbi), pa tudi izobraževalnega (predhodna izobrazba). Te domene pri posameznih sklopih niso posebej opredeljene.

Slovnične vsebine v posodobljenem programu niso opredeljene, niti ni opredeljeno, kdaj in kako naj bi se posamezne jezikovne strukture vključevale v njegovo izvedbo. Pričakujemo, da jih bodo izvajalci obravnavali v okviru modulov, ne kot ločena poglavja. Izvajalcem se zato pri izvajanju programa ZIP priporoča uporaba katerega od učbenikov za slovenščino kot drugi in tuji jezik, ki omogoča sistematično (in stopenjsko) razvijanje in utrjevanje slovnične zmožnosti, a ob ustrezni povezavi z vsebinami programa ZIP. Prav tako je treba ustrezno vključiti in ustrezen čas nameniti razvoju in vadenju fonološke zmožnosti oz. artikulaciji govora v slovenščini.

## 5.2.2. Opisi jezikovnega znanja na posameznih vsebinskih področjih

### Modul 1: Uvod v izobraževanje

Trajanje modula: do 15 ur (do 17 ur).<sup>30</sup>

Udeleženec v tem modulu:

- se seznani s cilji in potekom programa;
- se seznani s svojimi pravicami in dolžnostmi v tem programu;
- izrazi svoje potrebe in pričakovanja v zvezi z izobraževanjem;
- določi individualne izobraževalne cilje in pripravi osebni načrt uresničevanja ciljev;
- se seznani z osebno mapo dosežkov in njenimi sestavinami;
- spozna nekatere strategije učenja jezika;
- za svoje potrebe uporablja računalnik in internet;
- se seznani z možnostmi, ki jih imajo tujci v Sloveniji (info točke za tujce, možnost uporabe interneta ...).

Temeljne zmožnosti udeleženca:

- Sposoben je brati velike in male tiskane črke.
- Usvoji osnove IKT (uporaba računalniške in telefonske tipkovnice).
- Usvoji osnovne zmožnosti štetja.
- Razvije pozitiven odnos do lastnega učenja in sebe kot odraslega udeleženca izobraževanja.

---

#### Vsebinski sklop 1: Uvod v izobraževanje

| Znanje in spretnosti   | Vzorci | Gradivo |
|--|--------|---------|
| <b>Govorjenje in poslušanje</b>  |        |         |
| Pozna latinično pisavo in slovensko abecedo, razume razmerje med črko in glasom. |        |         |

---

<sup>30</sup> Število ur je zgolj okvirno. Izvajalec sam presodi, koliko ur potrebuje za izvedbo modula v konkretni skupini. Pri tem je v predvideno število ur treba vključiti tudi ponavljanje in utrjevanje.



|   |   |  |
|---|---|--|
| Pozna številke in zna šteti ter opravljati osnovne računske operacije.  |   |  |
| Se smiselno kratko odziva.  | <i>Ja./Ne.</i><br>(prikimavanje, odkimavanje)         |  |
| Odreagira na svoje ime.   |   |  |
| Razume učiteljeva navodila za delo v razredu in ustrezno reagira nanje. | <i>Odprite knjigo na str. 63. Napišite svoje ime.</i> |  |
| <b>Branje</b>   |   |  |
| Pozna slovensko abecedo, razume razmerje med črko in glasom.            |   |  |
| Razume navodila za delo.  | <i>Preberite. Napišite.</i>                           |  |

**Sociokulturno védenje:**

Tečaj se začneja točno, zamujanje ni primerno. Tečaj je treba obiskovati redno. Za odsotnost se pričakuje opravičilo. Upoštevati je treba učiteljeva navodila: s sabo prinašati gradivo, delati naloge itd.

## Modul 2: Osebna identiteta

Trajanje modula (v urah): do 20 ur (do 26 ur).

Udeleženec v tem modulu:

- razume in opiše svoj status v novem okolju;
- pozna postopke za urejanje dokumentov zase in za svojo družino;
- ločuje med zasebno in uradno komunikacijo;
- pozna konvencije pri telefoniranju;
- se seznanja z vrednotami enakopravnosti med ljudmi in strpnosti med kulturami.

Temeljne zmožnosti:

- Vzpostaviti zna družabni stik in obvlada osnovne konvencije vljudnega sporazumevanja v slovenščini.
- Posredovati zna informacije o sebi in nekaterih okoliščinah svojega zasebnega življenja (govorno in pisno).

### Vsebinski sklop 2.1: Pozdravljanje in predstavljanje

| Znanje in spretnosti  | Vzorci   | Gradivo  |
|---|--|--|
| <b>Govorjenje in poslušanje</b>   |  |  |
| Razume vprašanje po osebnih podatkih in zna nanje odgovoriti.<br>Zna se predstaviti ter povedati svoje osnovne podatke. | <p><i>Kako vam je ime? Kako se pišete? Kdaj ste rojeni? Kje stanujete?</i></p> <p><i>Vaš naslov?</i></p> <p><i>A se lahko predstavite? Predstavite se, prosim.</i></p> <p><i>Sem/Ime mi je Sara. Moje ime je Sara. Pišem se Jovanov. Rojena sem petega decembra ...</i></p> <p><i>Star/a sem 42 let.</i></p> <p><i>Moj naslov je Ljubljanska ulica 24.</i></p> <p><i>Moja telefonska številka je 040 715 517</i></p> <p><i>Tukaj sem zaradi dela.</i></p> <p><i>Po poklicu sem električar.</i></p> <p><i>Iščem službo.</i></p> <p><i>Sem musliman.</i></p> <p><i>Sem poročena.</i></p> <p><i>Jaz sem mama od Svetlane.</i></p> | Poslušanje in simulacija pogovorov s predstavitvami. |

|   |  |  |
|---|--|--|
|   | <i>Oprostite, ne morem povedati.<sup>31</sup></i>  |  |
| Zna druge vprašati po osebnih podatkih.   | <i>Jaz sem Jamal. Kdo si pa ti?<br/>Kako ti je ime? Od kod si?</i>   |  |
| Zna črkovati svoje ime.   | <i>S-A-R-A</i>   |  |
| Zna povedati rojstni datum.   | <i>Dvajseti dvanajsti ...</i>  |  |
| Zna preprosto opisati svoje lastnosti.  | <i>Sem mirna oseba.<br/>Nisem kadilec.</i>   |  |
| Zna predstaviti druge in se odzvati na predstavitev.                            | <i>To je Svetlana.<br/>To je moj sin.<br/>Me veseli.</i>   |  |
| Zna povedati, da koga pozna ali ne.   | <i>Midva se pa že/še ne pozna.<br/>Me veseli.<br/>Vesel sem, da sva se spoznala.</i>                               |  |
| Zna pozdraviti in odzdraviti ustrezno govornemu položaju (formalno, neformalno) | <i>Dobro jutro. Dober dan. Živjo.<br/>Lahko noč. Na svidenje.<br/>Adijo./Se vidimo.</i>                            |  |
| Zna se predstaviti po telefonu.   | <i>Dober dan, tukaj Ivana/Ivana pri telefonu.</i>  |  |
| Zna se odzvati v primeru motenj pri telefoniranju.                              | <i>Oprostite, nisem slišala.<br/>A lahko ponovite, prosim?<br/>Slabo slišim, še enkrat, prosim.</i>                |  |
| Zna navezati stik in se ustrezno odzvati.                                       | <i>Kako ste?<br/>Hvala, dobro. V redu.</i>   |  |
| Zna povedati, da ne razume, ne govori jezika.                                   | <i>Ne govorim slovensko. Oprostite, ne razumem. A razumete srbsko/hrvaško?<br/>A lahko govorim srbsko/hrvaško?</i> |  |
| Zna izraziti potrditev in zanikanje.  | <i>Ja. Ne.</i>   |  |
| Zna prositi za ponovitev.   | <i>A lahko ponovite, prosim.<br/>Govorite bolj počasi, prosim.</i>   |  |

<sup>31</sup> Nekateri osebni podatki so lahko občutljivi (veroizpoved, stan ...). Izvajalci naj bodo pri tem previdni.

|  |   |   |
|--|---|---|
| Zna se zahvaliti in odgovoriti na zahvalo.   | <i>Hvala. Prosim.</i>   |   |
| Zna se opravičiti.   | <i>Oprostite, prosim.</i>   |   |
| Razume različne pozive, naj pokaže osebni dokument, se podpiše ipd., in se nanje ustrezno odzove.  | <i>A lahko dobim, prosim, vaš potni list.<br/>Pokažite mi osebni dokument. – Izvolite.<br/>Tukaj se podpišite, prosim.<br/>Še vaš podpis, prosim. – Ja, seveda.</i> |   |
| <b>Branje</b>  |   |   |
| Poiskati zna osebne podatke v pismih, obrazcih, pogodbah ...   | <i>Ime, priimek, datum rojstva, kraj in država rojstva, naslov, telefonska številka, narodnost, ...</i>   | Prijavnice idr. obrazci, kratka uradna besedila z osebnimi podatki.                               |
| Loči med zasebnim in uradnim pismom.   | <i>Spoštovani. Dragi ...</i>  | Družabna omrežja, korespondenca, pisma  |
| <b>Pisanje</b>   |   |   |
| Zna izpolniti obrazce s svojimi osebnimi podatki.  |   | Obrazci, za zasebno komunikacijo npr. SMS-ji, družabna omrežja                                    |
| Zna začeti in zaključiti pismo, tudi uradno.   | <i>Spoštovani.<br/>Živjo! Draga Ivana. Lep pozdrav.<br/>LP</i>  |   |
| (Po modelu) zna napisati kratko preprosto besedilo, v katerem mora navesti podatke o sebi (prošnjo, prijavo na razpis delovnega mesta, oglas za najem stanovanja/sobe) | <i>Prijavljam se na razpis... Po poklicu sem mizar.<br/>Sem nekadilec.</i>  | Prijavnice in drugi obrazci, zlasti kjer je treba napisati sklenjeno besedilo; pisanje po modelu. |

### **Sociokulturno védenje**

V slovenskem okolju se v formalnih položajih ljudje vikajo. Tikanje v takih položajih ni primerno (je nevljudno). Ob predstavitvi se ljudje običajno rokujejo. Prikimavanje pomeni pozitiven odgovor (ja) oz. strinjanje z nečim ali kazanje zanimanja, odkimavanje pomeni negativen odgovor (ne) oz. nestrinjanje.

**Vsebinski sklop 2.2: Stik z novo deželjo, življenje v novi deželi**

| Znanje in spretnosti  | Vzorci   | Gradivo  |
|---|--|--|
| <b>Govorjenje in poslušanje</b>   |  |  |
| Razume vprašanja o svojem izvoru, dolžini bivanja v Sloveniji in odgovori nanje.  | <p><i>Od kod ste? – Sem iz Bosne.</i></p> <p><i>Kako dolgo že živite v Sloveniji? – Tu živim že tri mesece.</i></p> <p><i>Kdaj ste prišli v Slovenijo? – Prišel sem pred tremi meseci.</i></p> <p><i>Živim v Zasavju, v Trbovljah.</i></p>   | Simulirani pogovori                              |
| Razume vprašanja o jeziku in odgovori nanje.                                      | <p><i>Govorite slovensko? – Ne, samo rusko.</i></p> <p><i>Ali ste hodili na tečaj? – Ja./Ne.</i></p> <p><i>Kje ste se učili slovenščino? – Na tečaju.</i></p> <p><i>Slovenščino dobro razumem, govorim pa slabo.</i></p> <p><i>Doma govorimo albansko.</i></p>   | Simulirani pogovori                              |
| Zna povedati osnovne informacije o svoji državi.                                  | <p><i>Makedonija je majhna država. Glavno mesto je Skopje. V Makedoniji govorimo makedonsko.</i></p> <p><i>To je naša zastava.</i></p>   | Predstavitve po modelu                           |
| Zna preprosto opisati Slovenijo in njene prebivalce in primerjati s svojo državo. | <p><i>Slovenija je majhna/lepa/zanimiva/čista ... država.</i></p> <p><i>V Sloveniji živi 2 milijona ljudi.</i></p> <p><i>Slovenija je v Evropski uniji.</i></p> <p><i>Glavno mesto je Ljubljana.</i></p> <p><i>Slovenci so veseli/prijazni ... Slovenke so lepe.</i></p> <p><i>Moja država je tudi majhna.</i></p> <p><i>Pri nas so ljudje veseli/gostoljubni ...</i></p> <p><i>Murska Sobota je največje mesto v Prekmurju.</i></p> <p><i>Moji sosede so zelo prijazni.</i></p> | Stereotipi – slikovno gradivo<br>Slovenska himna |
| Razume vprašanja o svojem počutju v novi državi in zna odgovoriti nanje.          | <p><i>Vam je všeč tukaj? – Ne vem.</i></p> <p><i>Všeč mi je. Všeč mi je tukaj.</i></p> <p><i>Slovenija mi ni všeč.</i></p> <p><i>Kako se počutite v Sloveniji? Dobro/Slabo se počutim.</i></p>   |  |

|  |   |   |
|--|---|---|
|  | <i>Ljudje mi niso všeč.<br/>Pogrešam Kubo.</i>  |   |
| Zna povedati, kaj v Sloveniji (že) pozna.                      | <i>Poznam Kamnik. To je majhno mesto. Je blizu Ljubljane.</i>                                       |   |
| Zna povedati, kakšen je njegov odnos do Slovencev (stereotipi) | <i>Slovenci niso prijazni. Slovenci veliko delajo/pijejo.<br/>Slovenci imajo radi kolesarjenje.</i> |   |
| Zna povedati, zakaj je v Sloveniji.                            | <i>Iščem delo. Rad/a bi študiral/a.</i>   |   |
| <b>Branje</b>  |   |   |
| Razume podatke o državi, krajih, ljudeh.                       |   | Zemljevid Slovenije (+ v širšem kontekstu),<br>Informativne brošure |
| <b>Pisanje</b>   |   |   |
| Zna napisati razglednico.                                      | <i>Lep pozdrav iz ...</i>   | Pisanje po modelu   |

**Besedišče:**

- za posredovanje osebnih podatkov (npr. na obrazcih): ime, priimek, datum rojstva, naslov ...
- poimenovanja (slovenskih) krajev, poimenovanja držav, iz katerih prihajajo udeleženci;
- poimenovanja jezikov;
- datumi;
- poimenovanja poklicev (glede na potrebe udeležencev)
- poimenovanja nekaterih lastnosti: majhen, velik, lep, zanimiv ...; poimenovanja barv
- poimenovanja nekaterih aktivnosti: delati, študirati

**Sociokulturno védenje:**

Udeleženci programa poznajo osnovne podatke o Sloveniji, pokrajine in večja mesta. Prepoznajo slovensko zastavo.

**Vsebinski sklop 2.3: Moje življenje, delo in interesi**

| Znanje in spretnosti   | Vzorci   | Gradivo          |
|--|--|------------------|
| <b>Govorjenje in poslušanje</b>                                      |  |                  |
| Razume vprašanja v zvezi s svojim življenjem in zna nanje odgovoriti | <i>S kom živite? Imate tu sorodnike? – Živim sam. Imam dva sostanovalca.<br/>Rad živim tukaj. Razumem se s sosedi. Moji sosedi niso Slovenci.<br/>Imam veliko prijateljev.</i>   |                  |
| Razume vprašanja v zvezi s svojim delom in zna nanje odgovoriti.     | <i>Kje delate? – (Delam) v Mercatorju.<br/>Kaj delate? – Delam v proizvodnji. Sem čistilka.<br/>Delam doma. Sem gospodinja. Dopoldne sem doma, popoldne delam.<br/>V službi sem zadovoljna.<br/>Ne poznam svojih sodelavcev. Moji sodelavci mi pomagajo.</i>                                   |                  |
| Razume vprašanja v zvezi z interesi in zna nanje odgovoriti.         | <i>Kaj vas zanima? Imate kakšen hobi?<br/>Kaj delate v prostem času? Kaj počnete ob vikendih? Zanima me košarka.<br/>Šport me ne zanima. Politika mi ni všeč.<br/>Rada berem/gledam TV. Če imam čas, grem na sprehod.<br/>Pogosto grem s prijatelji v kino.<br/>Ob sobotah igramo nogomet.</i> | Slikovno gradivo |
| Zna povabiti in se odzvati na povabilo.                              | <i>A greva na pijačo?<br/>Kaj delaš zvečer? Bi šla zvečer v kino?<br/>Prideš jutri k meni? Z veseljem.<br/>Danes žal nimam časa. Kaj pa jutri?</i>   |                  |
| Zna povedati, kaj dela v prostem času.                               | <i>Ko imam čas, grem na sprehod.<br/>Ob nedeljah hodimo v hribe.</i>   |                  |

|   |   |  |
|---|---|--|
| <b>Branje</b>   |   |  |
| Razume kratka preprosta sporočila, vabila ipd.  | <i>Imam sestanek.<br/>Se vidiva jutri.<br/>Predstava ob 20h – razprodano.</i>       |  |
| <b>Pisanje</b>  |   |  |
| Zna napisati preprosto sporočilo.   | <i>Šla sem v trgovino.<br/>Sem v službi, pridem ob 15h.<br/>Pridi jutri k meni.</i> |  |
| Zna napisati preprosto povabilo (npr. V obliki SMS).  | <i>Zvečer ob 19h v Koloseju?</i>  |  |
| <b>Besedišče:</b>   |   |  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- poimenovanja poklicev (prekrivno z modulom Delo in poklic)</li> <li>- prostočasne dejavnosti: šport, tek, smučanje (in poimenovanja nekaterih športov); igrati se; kino, predstava, koncert, izlet, sprehod, televizija, internet ...</li> <li>- imeti prosti čas; igrati (karte, šah, kitaro (poimenovanja relevantnih inštrumentov))</li> <li>- ukvarjati se z ...; iti v kino/na koncert, na izlet, brati časopis/knjigo, igrati nogomet</li> <li>- vabilo, povabiti</li> </ul> |   |  |
| <b>Sociokulturno védenje:</b>   |   |  |
| Če se gre na obisk k Slovencem, se običajno prinese manjše darilo.  |   |  |



## Modul 3: Stanovanje in bivanje, družina in dom

Trajanje modula: do 15 ur (do 17 ur).

Udeleženec v tem modulu:

- spozna postopke in institucije za pridobitev dovoljenja za prebivanje;
- se seznanjajo z ustanovami in postopki, ki urejajo združevanje družine;
- pozna ustanove za pomoč pri urejanju družinskih razmer;
- spozna ustanove in poti za urejanje stanovanjskega vprašanja za priseljence;
- seznanjajo se s postopki in pogoji najema stanovanja in jih razume;
- pozna pravila življenja v stanovanjski skupnosti (kot sstanovalec);
- se seznanjajo z življenjskimi navadami in družinskimi vzorci v življenjskem okolju, ki so drugačni od njegovega.

Temeljne zmožnosti:

- Izmenjati značilne informacije o nekaterih okoliščinah svojega zasebnega življenja, povezanih z bivanjem.
- Znajde se v vsakdanjih, ponovljivih situacijah ob iskanju nastanitve.

### Vsebinski sklop 3.1: Družina v novem okolju

| Znanje in spretnosti  | Vzorci  | Gradivo  |
|---|---|--|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>                                   |   |  |
| Razume vprašanja v zvezi s svojo družino in zna odgovoriti nanje. | <i>Imate družino/otroke? Koliko članov ima vaša družina? Koliko otrok imate? Ste poročeni? Koliko so stari vaši otroci? Imam ženo in otroka/sina/hčerko. Smo štiri. Sin je star 12 let in hodi v osnovno šolo. Hčerka hodi v vrtec.</i> | Slikovno gradivo (udeleženci po želji prinesejo svoje slike) |
| Zna predstaviti družinsko situacijo.                              | <i>Moja žena ne dela. Žena in otroci živijo na Kosovu. Žena in otroci pridejo drugo leto. Otrok hodi v osnovno šolo. Tukaj imam brata. Živimo pri sorodnikih.</i>   |  |

|  |   |  |
|--|---|--|
|  | <i>Preselili smo se lani.</i>   |  |
| Zna druge vprašati po družinskih razmerah.   | <i>Imaš družino? Imate otroke?</i>  |  |
| Razume navodila v zvezi s postopki, povezanimi z združevanjem družine.               | <i>Poskrbeti morate za otrokov emšo. Lahko zaprosite za otroški dodatek.</i>                                |  |
| Zna poimenovati status družinskih članov.  | <i>Mož je brezposeln. Oče in mama sta upokojena. Imam dva šoloobvezna otroka.</i>                           |  |
| <b>Branje</b>  |   |  |
| Razume osnovna navodila v obrazcih. Razume obrazce, kamor vpisuje podatke o družini. | <i>družinski člani, vzdrževana oseba, šoloobvezni otrok, upokojenec</i>                                     | Obrazci, dostopni na spletnih straneh MNZ, MZZ   |
| Razume informacije v zvezi z združevanjem družine.                                   | <i>Družinske člane lahko zavarujete.</i>  | Obrazci, brošure, spletne strani MNZ   |
| <b>Pisanje</b>   |   |  |
| Zna izpolniti obrazce s podatki o družinskih članih.                                 |   | Obrazci  |
| Zna napisati kratko preprosto besedilo, v katerem opiše družinsko situacijo.         | <i>Imam hčerko in sina. Hči hodi v drugi razred. Fant je star 4 leta in je pri babici. Ne hodi v vrtec.</i> | Prijavnice idr. obrazci, zlasti kjer je treba napisati sklenjeno besedilo (npr. pri uveljavljanju znižanega plačila za vrtec ipd.) – pisanje po modelu |

**Besedišče:**

- poimenovanje nekaterih družinskih članov;
- poimenovanje različnih dokumentov: osebna izkaznica, potni list, dovoljenje za stalno/začasno bivanje.
- poimenovanja različnih statusov: upokojenec, brezposeln, šoloobvezni otrok, vzdrževana oseba.

**Sociokulturno védenje**

Udeleženci programa poznajo pogoje in postopke glede združevanja družine (<http://www.mzz.gov.si>). Poznajo pravice, ki jih imajo družine (dopust ob rojstvu otroka, otroški dodatek, izredni dopust na prvi šolski dan prvošolca ...)

### Vsebinski sklop 3.2: Stanovanje in bivanje

| Znanje in spretnosti  | Vzorci  | Gradivo          |
|---|---|------------------|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>   |   |                  |
| Razume vprašanja v zvezi z bivanjem in zna odgovoriti nanje.                | <p><i>Kje živite/stanujete? Imate najeto stanovanje?<br/>S kom stanujete? Kdo živi z vami?<br/>Živim v enosobnem stanovanju. Blok je v centru.<br/>Z mano živita žena in otrok.<br/>Stanujemo pri sorodnikih.</i></p>   |                  |
| Zna povedati, kje živi in preprosto opisati stanovanje in bivalne razmere.  | <p><i>Živim v bloku. Stanovanje je dvosobno.<br/>Stanovanje delim s prijateljem. Živim pri sorodnikih.<br/>Hiša je na Prešernovi ulici. Hiša je v centru. Ima vrt.<br/>Imam balkon in garažo.</i></p> <p><i>To je naš samski dom. Imam dva sostanovalca. Doma sem v Črnomlju.</i></p> <p><i>Stanovanje je/ni opremljeno.<br/>V sobi je omara, miza, stoli ...</i></p> | Slikovno gradivo |
| Zna povedati, da išče oz. bi rad najel stanovanje.                          | <p><i>Iščem stanovanje.<br/>Rad bi najel stanovanje v Ribnici.<br/>Sobo bi najel za eno leto.</i></p>   |                  |
| Zna postaviti osnovna vprašanja v zvezi z najemom in razume odgovore nanje. | <p><i>Kakšna je najemnina? Koliko se plača za elektriko? A lahko kadim?<br/>Stanovanje ima tri sobe. Je v drugem nadstropju.<br/>Soba/Kuhinja ni opremljena.<br/>Stroški so 150 evrov na mesec.<br/>V stanovanju se ne sme kaditi.</i></p>  |                  |
| Zna sprožiti postopek prijave prebivanja.                                   | <p><i>Rad bi se prijavil.<br/>Kako lahko prijavim svojo ženo?</i></p>   |                  |

|   |   |  |
|---|---|--|
| Zna rezervirati sobo v hotelu ipd.  | <i>Rad bi rezerviral sobo od 2. do 5. februarja.</i>  |  |
| Zna izraziti želje/potrebe v zvezi s stanovanjem in bivanjem.   | <i>Radi bi se preselili.<br/>Potrebujem večje stanovanje.<br/>Želim dvosobno stanovanje.<br/>Otrok bi rad imel svojo sobo.<br/>Potrebujem posteljo in omaro.</i>      |  |
| Zna primerjati bivalne razmere s tistimi v svoji državi.  | <i>Pri nas ljudje živijo v hišah. Tukaj živim v samskem domu, doma imamo hišo.<br/>Pri nas ne ločujemo odpadkov. Doma imamo večje stanovanje kot v Sloveniji.</i>     |  |
| <b>Branje</b>   |   |  |
| Razume nekatere glavne informacije v malih oglasih za oddajo stanovanja.<br><br>Razume napise in bistvo kratkih sporočil. | <i>Oddam dvosobno stanovanje ... Iščem<br/>sostanovalca/sostanovalko.<br/>Klet, 1. nadstropje<br/>rini – vleci<br/>Dvigalo ne dela.<br/>V tem prostoru ne kadimo.</i> | Mali oglasi za najem/oddajo stanovanja (branje in pisanje) |
| <b>Pisanje</b>  |   |  |
| Z osebnimi podatki zna izpolniti obrazec npr. pogodbo za najem stanovanja.  |   | Obrazec najemne pogodbe                                    |
| Zna napisati zelo kratko sporočilo.   | <i>Pridem ob 21h.<br/>Pralni stroj je pokvarjen. Prosim, pokliči servis.</i>  |  |

**Besedišče**

- poimenovanje bivališč: hiša, stanovanje, blok; enosobno, dvosobno stanovanje, garsonjera, soba, nadstropje, klet, podstrešje;
- poimenovanje prostorov: soba, kuhinja, dnevna soba, spalnica, otroška soba, predsoba, hodnik, kopalnica, stranišče ...;
- okno, vrata, zvonec, peč, centralno ogrevanje, klima, radiator, plin, elektrika, vodovod, kanalizacija, topla/hladna voda, bojler, pralni stroj ...;
- stroški za stanovanje, najemnina, račun;
- stalno, začasno bivališče;
- živeti, stanovati, preseliti se;
- pridevniki v zvezi s stanovanjem: opremljen, ogrevan, svetel/temen, velik/majhen (tudi stopnjevanje).

---

**Sociokulturno védenje**

Stanovanja se v Sloveniji najemajo neposredno od najemodajalcev ali preko nepremičninskih agencij, ki za svoje storitve zaračunavajo provizijo.

Stanovanja se oddajo opremljena ali neopremljena.

Obstajajo obrazci za pogodbo za najem/oddajo stanovanja.

V Sloveniji se odpadki ločujejo in mečejo v za to določene zabojnike (ekološki otoki). Odvoz smeti in druge storitve (elektrika ...) se plačujejo.

Večje stanovanjske enote imajo običajno hišni red (spoštovanje nočnega miru ipd.), ki ga je treba upoštevati. Sostanovalci v istem stanovanju se po navadi dogovorijo o hišnem redu. Za reševanje gmotnih in drugih težav se ljudje lahko obrnejo na Rdeči križ Slovenije, Karitas (pomoč pri iskanju pohištva in druge opreme za stanovanje), Zveza prijateljev mladine Slovenije ali druge nevladne organizacije.

---

### Vsebinski sklop 3.3: Najem bivališča

| Znanje in spretnosti   | Vzorci  | Gradivo  |
|--|---|--|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>  |   |  |
| Razume vprašanja v zvezi z najemom stanovanja in zna odgovoriti nanje. | <p><i>Je stanovanje najeto ali lastniško?</i><br/> <i>Kdo je lastnik? Stanovanje je najeto.</i><br/> <i>Živim v najetem stanovanju.</i><br/> <i>Sem podnajemnik.</i></p>  |  |
| Zna preprosto opisati razmere v zvezi z najemom.                       | <p><i>Trenutno živim v samskem domu.</i><br/> <i>Sem najemnik.</i><br/> <i>Stanovanje sem najela za dve leti.</i><br/> <i>Imam najeto sobo s souporabo kuhinje in kopalnice.</i><br/> <i>Najemnina je visoka.</i></p>   |  |
| Zna vprašati o najemnih pogojih.                                       | <p><i>Kličem zaradi stanovanja. Ali je stanovanje še prosto?</i><br/> <i>Koliko stane najemnina?</i><br/> <i>Kako visoki so stroški?</i><br/> <i>Ali moram plačati varščino? Lahko plačujem sproti?</i><br/> <i>Koliko vnaprej je treba plačati?</i><br/> <i>A se v stanovanju lahko kadi?</i><br/> <i>A ima stanovanje garažo?</i><br/> <i>Ali ima stanovanje internetni priključek/CATV/centralno kurjavo?</i><br/> <i>Ima stanovanje svoj števec za gretje?</i><br/> <i>Ali imam lahko domačo žival?</i></p> | Simulacije pogovorov – izhodišče mali oglasi za oddajo stanovanj |
| Razume preprosta navodila v zvezi z najemom stanovanja.                | <p><i>Lastnik vas mora prijaviti.</i><br/> <i>Najemnina se plača do 5. v mesecu.</i><br/> <i>Obiski so/niso dovoljeni. Tukaj ločujemo odpadke.</i><br/> <i>Enkrat na teden je treba pomiti stopnišče.</i><br/> <i>Lahko uporabljate vrt.</i></p>  |  |
| Zna izraziti želje/potrebe v zvezi z najemom, selitvijo.               | <p><i>Radi bi se preselili. Iščemo večje stanovanje.</i><br/> <i>Zanimam se za vaše stanovanje.</i></p>   |  |

|  |   |   |
|--|---|---|
|  | <i>Najela bi rada 3-sobno stanovanje.<br/>Iščem sostanovalca.</i>   |   |
| Zna povedati, da je v stanovanju kaj narobe, predlagati kaj za izboljšanje razmer. | <i>Ni tople vode. Okno je razbito. Gretje ne dela.<br/>Stanovanje bi bilo treba pobeliti.<br/>A lahko, prosim, popravite štedilnik.</i> |   |
| <b>Branje</b>  |   |   |
| Razume oglase za najem stanovanja.   |   | Mali oglasi v različnih medijih                               |
| Razume dele najemne pogodbe.   |   | Primeri najemnih pogodb                                       |
| <b>Pisanje</b>   |   |   |
| Zna napisati preprost odgovor na oglas.  | <i>Sem Janez. Videl sem vaš oglas, v katerem iščete sostanovalca. Tudi jaz iščem sobo s souporabo kuhinje in kopalnice.</i>             | Izhodišče mali oglasi za oddajo stanovanj – pisanje po modelu |

**Besedišče:**

- poimenovanja in izrazi v zvezi z najemom in nakupom: oddati/najeti/kupiti stanovanje; lastnik stanovanja, najemnik, podnajemnik; kupec; najemna/kupoprodajna pogodba; najemnina, varščina, plačilo vnaprej/sproti, stroški, prijava ...;
- prijaviti se, odjaviti se.

**Sociokulturno védenje**

Stanodajalec mora podnajemnike prijaviti. Če se želi podnajemnik prijaviti na naslovu, kjer ima najeto stanovanje, mora to storiti z lastnikovim soglasjem

## Modul 4 Ekonomika

Trajanje modula: do 15 ur (do 17 ur).

Udeleženec v tem modulu:

- se seznanj z možnostmi nakupovanja in načini plačevanja dobrin in storitev;
- se seznanj s pravicami, ki jih ima kot potrošnik, in s tem, kako ravnati v primeru njihovih kršitev;
- spoznava kulinarične posebnosti v lokalnem okolju in se ozavešča o pomenu ohranjanja lastnih tradicionalnih jedi in navad.

Temeljne zmožnosti:

- Znajde se v običajnih vsakdanjih situacijah pri prehranjevanju in nakupovanju in zna opraviti preproste transakcije v trgovini in restavraciji.

### Vsebinski sklop 4.1: Naročanje hrane in pijače

| Znanje in spretnosti                          | Vzorci  | Gradivo                             |
|---|---|-------------------------------------|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>               |   |                                     |
| Zna naročiti določeno vrsto hrane ali pijače. | <i>Kavo s hladnim mlekom, prosim.<br/>Prvi meni bi.</i>   | Simulacija pogovorov v restavraciji |
| Vprašati zna za ceno.                         | <i>Koliko stane?</i>  |                                     |
| Izraziti zna količino.                        | <i>Eno čokoladno torto pa pet kosov sadne. Pa še kozarec vode, prosim.</i>  |                                     |
| Pozanimati se zna o vrsti hrane.              | <i>Kaj priporočate?<br/>A je v enolončnici meso?</i>  |                                     |
| Prosit znati za račun.                        | <i>Račun, prosim.</i>   |                                     |
| Zna izraziti svoje želje, izbiro.             | <i>Sem vegetarijanec.<br/>Alergičen sem.<br/>Imam dieto.<br/>Rada imam čokoladni sladoled.<br/>Ne jem svinjine.</i> |                                     |
| Zna povedati kdo, kaj, kdaj in kje je.        | <i>Najboljšo juho skuha moja mama.<br/>Slovenci grejo v nedeljo v gostilno. Za kosilo jejo govejo juho.</i>         |                                     |
| Zna izraziti svoje mnenje o hrani ali pijači. | <i>Juha je bila preslana.</i>   |                                     |



|  |                                      |                       |
|--|--------------------------------------|-----------------------|
|  | <i>Ta sok je za otroka premrzel.</i> |                       |
| <b>Branje</b>  |                                      |                       |
| Razume osnovno besedišče na jedilnih listih in cenikih pijač.  |                                      | Jedilni listi, ceniki |
| Razume preprosto zapisan recept za pripravo jedi.  |                                      | Recepti               |
| <b>Pisanje</b>   |                                      |                       |
| Napisati zna nakupovalni listek.<br>V obliki seznama zna zapisati recept za pripravo kakšne priljubljene jedi. |                                      | Pisanje po modelu     |

**Besedišče:**

- poimenovanja za najbolj pogosta živila, jedi, sadje, zelenjavo in pijače (v skladu z interesi in potrebami udeležencev);
- izrazi, povezani s pripravo hrane: kuhati, peči, kuhan, pečen;
- poimenovanja dnevnih obrokov: zajtrk, malica, kosilo, večerja;
- poimenovanja pribora in pripomočkov pri jedi: žlica, vilice, nož, krožnik, kozarec, skodelica ...;
- poimenovanja lokacij/gostinskih lokalov s hrano in pijačo: jedilnica, restavracija, gostilna, picerija, bistro, menza, bife, bar, kavarna, slaščičarna...;
- jedilni list, natakar/natakarica;
- naročiti, priporočiti, jesti;
- pridevniki, povezani s hrano in pijačo: dober, okusen, slan, sladek, mrzel ...

**Sociokulturno védenje**

Osrednji dnevni ali glavni obrok v Sloveniji je ponavadi kosilo. Pogosto je sestavljeno iz juhe, glavne jedi s prilogo in solato ter sladice. V času kosila je v restavracijah mogoče dobiti kosilo (meni) po ugodnejši ceni.

Napitnina ni obvezna, običajno se račun zaokroži navzgor.

## Vsebinski sklop 4.2: Nakupovanje

| Znanje in spretnosti  | Vzorci  | Gradivo                               |
|---|---|---------------------------------------|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>   |   |                                       |
| Zna povedati, kaj želi.   | <i>Hvala, samo gledam.<br/>Kavbojke iščem.</i>  | Brošure, promocijsko gradivo, oglasi  |
| Vprašati zna za ceno.   | <i>Koliko stane to kolo?</i>  |                                       |
| Izraziti zna količino.  | <i>Kilo banan, prosim.</i>  |                                       |
| Zna povprašati po informacijah v zvezi z izdelki in razume posredovane informacije. | <i>Kje je moka?<br/>A imate ta model tudi v črni barvi? Kje lahko pomerim?<br/>Tam so kabine.</i>         |                                       |
| Zna se dogovoriti v zvezi s postopki plačevanja.                                    | <i>A lahko plačam s kartico?<br/>A je kaj popusta na gotovino?<br/>Na koliko obrokov se da dobiti to?</i> |                                       |
| Zna izraziti svoje želje, izbiro.   | <i>Všeč so mi športni modeli.<br/>A lahko dobim vrečko, prosim?</i>                                       |                                       |
| Zna izraziti dejstva o stvareh.   | <i>Te hlače so predolge.</i>  |                                       |
| Zna opraviti reklamacijo in se dogovoriti za zamenjavo blaga.                       | <i>Rada bi zamenjala te kopalke. Potrebujem eno številko večje.</i>                                       |                                       |
| <b>Branje</b>   |   |                                       |
| Razume napise, informacije v trgovinah.   | <i>Drogerija<br/>Oprema za dojenčke</i>   |                                       |
| Razume preproste napise, informacije na izdelkih.                                   | <i>Izdelek prati ločeno.<br/>Pred uporabo pretresti.<br/>Uporabno do...</i>                               | Napisi, nalepke, našitki, etikete ... |
| Razume informacije v promocijskem gradivu.  | <i>Akcija. Super ugodno. Samo do ponedeljka, 15. 3.</i>   | Promocijsko gradivo, oglasi           |
| Razume informacije na računu.   | <i>Brez računa ne upoštevamo reklamacij.</i>  |                                       |

|  |  |                   |
|--|--|-------------------|
| <b>Pisanje</b>   |  |                   |
| Zna zapisati preprosto reklamacijo oz. izpolniti obrazec za prijavo reklamacije. |  | Pisanje po modelu |

**Besedišče:**

- nakup, nakupovanje, kupiti, iti po nakupih; prodajati; plačati, pokazati, zamenjati, pomeriti;
- poimenovanja prostorov, kjer se kupuje: trgovina, tržnica, nakupovalni center;
- poimenovanja osnovnih oblačil: hlače, krilo, obleka, jopica, pulover, majica, nogavice, čevlji...;
- poimenovanja materialov: papir, plastika, kovina, les, steklo, blago;
- poimenovanja lastnosti: majhen/velik, dolg/kratek ....;
- poimenovanja merskih enot;
- poimenovanja različnih izdelkov široke potrošnje (ki jih udeleženci potrebujejo) (čistila, športni rekviziti, kozmetični izdelki ipd.);
- poimenovanja za embalažo: škatla, vrečka, zavitek ...;
- cena, popust, znižanje, razprodaja, akcija; poceni, drago
- račun, gotovina, kartica, obrok;
- kupec, prodajalec.

**Sociokulturno védenje**

V Sloveniji je plačilno sredstvo evro. V trgovinah, ne pa tudi na tržnicah, je uveljavljeno plačevanje s plačilnimi in kreditnimi karticami.

Pogajanje za ceno je v Sloveniji omejeno na pridobitev manjšega popusta predvsem v manjših zasebnih trgovinah, na tržnici ali na uveljavljanje popusta zaradi napake na izdelku.

Ob predložitvi računa je kupljeno blago/storitev mogoče reklamirati.

Pri oblačilih se vse bolj uveljavljajo mednarodne oznake velikosti S, M, L, XL, čeprav se še vedno uporabljajo oznake za ženske npr. 36, 38, 40, 42 ... in za moške 48, 50, 52 ..., za otroke pa bodisi po starosti 2, 4, 6, 8 ali po višini 86, 92, 98 ... Za čevlje so v uporabi številke od 19 dalje pri otrocih, za ženske od 36 dalje, za moške od cca. 40 dalje.

Delikatese se prodajajo v dekagramih, npr. 10 dag pršuta, 30 dag sira ipd.

Davek na dodano vrednost (DDV) je vključen v ceno in je napisan na računu. Račun mora kupec odnesti s sabo.

## Modul 5: Delo in poklic, delovno mesto, trg dela

Trajanje modula: do 15 ur (do 17 ur).

Udeleženec v tem modulu:

- razume svoj osebni položaj na trgu dela v Sloveniji;
- dopolni mapo dosežkov z dokazili o pridobljenih znanjih in delovnih izkušnjah;
- se seznani z različnimi strategijami aktivnega iskanja zaposlitve (prošnja, pogovor z delodajalcem);
- spozna postopke za pridobitev ustreznih delovnih dovoljenj;
- se seznani s svojim osebnim položajem v podjetju in ga razume;
- razume določila pogodb o zaposlitvi in plačilnega lista;
- se seznani z organizacijo dela in ravnmi odločanja v podjetju;
- se seznani s tradicionalnimi vrednotami v zvezi z delom v Sloveniji in osnovno delovno kulturo;
- predstavi svojo poklicno pot;
- spozna svoje pravice na trgu dela in njihove najpogostejše kršitve ter zna poiskati pomoč v primeru kršitev;
- se seznani s pomenom sindikalnega gibanja in ga razume.

Temeljne zmožnosti:

- Posredovati zna informacije v zvezi s svojim poklicem in preteklimi delovnimi izkušnjami.
- Sporazumevati se zna v vsakodnevni situacijah na delu in izmenjevati informacije o praktičnih stvareh.
- Slediti zna delovnim navodilom
- Slediti zna navodilom glede varnosti pri delu..

| <b>Vsebinski sklop 5.1: Iskanje dela</b>  |  |   |
|---|--|---|
| Znanje in spretnosti  | Vzorci   | Gradivo   |
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>   |  |   |
| Razume nekatere glavne točke v preprostih radijskih oglasih – razpisih delovnih mest (npr. delovno mesto, pogoji za zaposlitev ipd.)  | <i>RTV Slovenije razpisuje prosto delovno mesto</i><br>...   | Radijski oglasi za delo pri RTV (avtentično in prirejeno gradivo)             |
| Razume vprašanja, povezana z njegovo osebno identiteto, šolanjem, izobrazbo, poklicem, delovnimi izkušnjami, in zna odgovoriti nanje. | <i>Kaj ste po poklicu?</i><br><i>Kakšen poklic opravljate/ste opravljali?</i><br><i>Kje delate? Ali je to vaša prva zaposlitev?</i><br><i>Kakšno izobrazbo imate? Kakšne so vaše</i> | Simulirani dialogi (igre vlog: učitelj vedno v vlogi delodajalca, svetovalca) |

|   |  |            |
|---|--|------------|
|   | <p><i>delovne izkušnje?</i><br/> <i>Imam srednješolsko izobrazbo. Sem kvalificirani pečar.</i><br/> <i>Delam v piceriji.</i><br/> <i>Po izobrazbi sem medicinski tehnik, ampak delam kot zidar. Imam 3 leta delovnih izkušenj.</i><br/> <i>Sem brezposeln.</i></p>                         |            |
| Razume preprost opis del in nalog za konkretno delovno mesto (omejeno na lastne potrebe). | <p><i>Delo je za tekočim trakom. Zjutraj začnete ob sedmih in končate ob treh. Vmes je pol ure za malico.</i></p>  | Simulacija |
| Razume preprosta navodila, kako se je treba vesti na razgovoru za službo.                 | <p><i>Vikajte delodajalca.</i><br/> <i>Ne žvečite med pogovorom.</i></p>   |            |
| Zna vprašati po osnovnih informacijah o delu in svojih pravicah.                          | <p><i>Kdaj začnem z delom?</i><br/> <i>Kakšen je delovni čas?</i><br/> <i>Koliko imam dopusta?</i><br/> <i>Ali se dela tudi med vikendom?</i><br/> <i>A je to delo dodatno plačano?</i></p>  |            |
| Zna povedati, katera znanja ima, kje dela, oz. opisati svoje delo.                        | <p><i>Znam popravljati avtomobile. Imam izpit B-kategorije.</i><br/> <i>Lahko bi delala tudi na blagajni.</i></p>  |            |
| Zna preprosto opisati svojo poklicno pot.   | <p><i>Še nikoli nisem delala.</i><br/> <i>Najprej sem delala pri Merkurju, potem pa sem se zaposlila pri Varnosti.</i><br/> <i>Prej sem delal kot mehanik.</i><br/> <i>V prejšnji službi sem opravljal delo varnostnika.</i><br/> <i>Izgubil sem službo. Podjetje je šlo v stečaj.</i></p> |            |
| Razume navodila v zvezi s postopki, povezanimi z iskanjem zaposlitve.                     | <p><i>Delodajalec mora poskrbeti za vaše delovno dovoljenje.</i></p>   |            |
| Zna izraziti svoje želje v zvezi z delom.   | <p><i>Rad bi delal kot medicinski tehnik.</i><br/> <i>Raje bi delala dopoldne.</i></p>   |            |

|  |   |   |
|--|---|---|
|  | <i>Želim opravljati svoj poklic.</i>  |   |
| <b>Branje</b>  |   |   |
| Razume nekatere glavne točke preprostih razpisov delovnih mest v časopisu, na internetu, na oglasnih deskah (Zavod za zaposlovanje) in razpisne pogoje v njih. | <i>Pogodba bo sklenjena za <u>določen čas</u>.</i>  | Razpisi del. mest v dnevnem časopisju, na spletnih straneh (avtentično) |
| Razume nekatere glavne informacije oz. pojme v pogodbi o zaposlitvi.   | <i>Dolžina delovnega razmerja, opis del in nalog, višina plače ...</i>                                  |   |
| Razume preprost opis svojih del in nalog.  |   | Pogodbe o zaposlitvi  |
| <b>Pisanje</b>   |   |   |
| Z osebniimi podatki zna izpolniti obrazec v zvezi z zaposlitvijo, delovnim dovoljenjem.  | <i>Prijavljam se na razpis za ... (podatki o šolanju, delovnih izkušnjah itd. – gl. tudi zgoraj)</i>    | Obrazec s prošnjo za delovno dovoljenje (avtentično) Pisanje po modelu  |
| Zna napisati kratko prijavo na razpis prostega delovnega mesta.  | <i>Prijavljam se na razpis delovnega mesta ..., ki je bil objavljen v časopisu Večer 1. marca 2023.</i> | Pisanje po modelu.  |
| Zna napisati kratek življenjepis z osnovnimi osebniimi podatki, povezanimi s šolanjem in delom.  | <i>Končala sem srednjo administrativno šolo. Od leta 2015 sem delala kot tajnica v podjetju ...</i>     | Pisanje po modelu.  |

**Besedišče**

- iskati/najti službo, biti brez službe/brezposeln;
- poimenovanja poklicev (strugar, mizar, kuharica, medicinska sestra, elektrotehnik ...) – omejeno na potrebe udeležencev;
- poimenovanja lokacij, kjer udeleženci delajo (trgovina, gradbišče, restavracija...);
- opis del in nalog (kaj se dela pri določenih poklicih) – omejeno na potrebe udeležencev;
- delo za določen/nedoločen čas, poln/polovični delovni čas, nočno delo, nadure, delo ob nedeljah; sezonsko/pogodbeno delo;
- poskusna doba, pripravništvo;
- pogodba o zaposlitvi/sodelovanju, avtorska/podjemna pogodba;
- poimenovanja stopenj izobrazbe (osnovna, srednja, poklicna šola, 5. stopnja izobrazbe, kvalificiran/nekvalificiran delavec (KV, NKV));
- delovno dovoljenje, osebno delovno dovoljenje;
- pogoji za zaposlitev: vozniški izpit, 3 leta delovnih izkušenj, higienski minimum, znanje slovenščine, potrdilo o ...

**Sociokulturno védenje**

Udeleženec je seznanjen s pravili vedénja na razgovoru za delo.

| <b>Vsebinski sklop 5.2: Na delu in ob delu</b>   |   |   |
|--|---|---|
| Znanje in spretnosti   | Vzorci  | Gradivo   |
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>  |   |   |
| Razume zelo kratka besedila v zvezi s procesom dela oz. dogajanjem na delu (tudi po telefonu). | <i>Stroj bo popravljen v petek.<br/>Sestanek je v petek ob 10h.</i>                                       | Simulirano gradivo, posebej napisano.             |
| Zna opisati, kaj in kje dela ter razmere na delu.  | <i>Delam na tržnici. Prodajam obleke.<br/>Moji sodelavci so prijazni.<br/>Šefinja je zelo natančna.</i>   |   |
| Razume besedila in navodila v zvezi z dogajanjem na delu in se ustrezno odzove nanje.          | <i>Odhod je ob 5h.<br/>Jutri je delovna sobota.<br/>Pojdite v 5. nadstropje.<br/>Ugasnite stroj.</i>      |   |
| Zna izraziti potrebe/želje pri svojem delu.  | <i>Rabim rokavice.<br/>Potrebujem čelado.<br/>Rada bi delala kaj drugega. Težko stojim.</i>               | Po potrebah udeležencev                           |
| Razume osnovne pojme, povezane z delom.  | <i>Bruto – neto plača<br/>Davek, prispevek, bolezen</i>   |   |
| Posreduje zelo preprosta, vsakdanja sporočila in navodila.                                     | <i>Na gradbišču moramo biti ob 7h. Čelada je obvezna.</i>   | Tudi uporaba piktogramov (zlasti glede varnosti!) |
| Zna preveriti navodila pri sodelavcu ali nadrejenem.   | <i>A je treba odklopiti elektriko?</i>  |   |
| Zna posredovati preprosta navodila.  | <i>Tukaj moramo biti ob dvanajstih.<br/>Ob šestih odpelje avtobus.</i>                                    |   |
| Zna povedati, kaj se je zgodilo (npr. nesreča) in preprosto opisati dogodek.                   | <i>Moj kolega je padel. Ni bil privezan.<br/>Udaril sem se v glavo.<br/>Tukaj me boli.</i>                |   |
| Zna primerjati delo s prejšnjim.   | <i>Včasih sem delal ponoči, zdaj pa ne več.<br/>V prejšnji službi mi ni bilo treba delati ob sobotah.</i> |   |

|   |   |  |
|---|---|--|
| Zna preprosto opisati svoj delovni dan.   | <i>V službo pridem ob 7h. Potem imamo sestanek in si razdelimo delo. Do 11h delamo, potem je malica. Popoldne dokončamo delo.</i>                     |  |
| Zna vprašati po svojih pravicah in možnostih.   | <i>Ali lahko napredujem?. A se lahko včlanim v sindikat? Kdo je vodja sindikata?</i>  |  |
| Zna izraziti svoje potrebe in želje glede dela in zaposlitve.   | <i>Jutri bi rad vzel dopust. Rad bi delal kaj drugega.</i>  |  |
| Zna se pritožiti in poiskati ustrezno pomoč (npr. sindikata).   | <i>Delodajalec mi ne pusti izkoristiti lanskega dopusta. Nisem dobil plačanih nadur. Nisem dobil plače za dva meseca. Delam več kot 10 ur na dan.</i> |  |
| <b>Branje</b>   |   |  |
| Razume obvestila, napise in sporočila v zvezi z delom.  | <i>Uradne ure od 8h do 13h. Sobote, nedelje: zaprto. Delovni čas je od ponedeljka do sobote. Vstop nezaposlenim prepovedan Visoka napetost</i>        | Napisi v zvezi z varnostjo pri delu ipd. – prinesejo tudi sami udeleženci                                      |
| Razume napise na delovnem mestu.  | <i>Fotokopirnica<br/>Skladišče<br/>Blagajna</i>   | Prebiranje sporočil npr. na oglasnih deskah ipd. (posebej napisano gradivo – lahko sami prinesejo)             |
| Razume vsakdanja navodila pri svojem delu, npr. glede varnosti, razume preprosta navodila za uporabo strojev. | <i>Vstop nezaposlenim prepovedan<br/>Prvi korak: Vključi elektriko.<br/>Drugi korak: Obrni stikalo.</i>   | Navodila za upravljanje strojev ipd.   |
| Razume pojme na plačilnem listu.  | bruto – neto plača, prispevek, prevoz na delo, prehrana   |  |
| <b>Pisanje</b>  |   |  |
| Sodelavcu zna napisati preprosto sporočilo.   | <i>Prosim, ugasni moj računalnik.</i>   |  |
| Zna zapisati preprosta, predvidljiva naročila, npr. količino, datum pošiljke ipd.                             |   | Izpolnjevanje obrazcev: dobavnice, naročilnice ipd. (avtentično) s področja njihovega dela - tudi na internetu |



|   |   |                   |
|---|---|-------------------|
| Zna napisati kratko prošnjo (za premestitev na drugo delovno mesto, izredni dopust itd.). |   | Pisanje po modelu |
| Zna napisati preprosto pritožbo.  | <i>Rada bi se pritožila, ker nisem dobila plačanih nadur.</i> | Pisanje po modelu |

### Besedišče

- poimenovanja delovnih prostorov: skladišče, gradbišče, pisarna, proizvodna dvorana, strojnica, tovorno dvigalo, mehanična delavnica ...);
- poimenovanja strojev: viličar, žerjav, bager, tovornjak ...;
- poimenovanja orodij in drugih pripomočkov: halja, lopata, čelada, vrtni stroj (bormašina - tudi žargonsko) – glede na potrebe udeležencev;
- poimenovanja dejavnosti pri delu: zidati, kuhati, počistiti, izolirati ....;
- organiziranost podjetja: uprava, direktor, tajništvo, kadrovska služba, računovodstvo, oddelki/sektorji ...;
- varnost pri delu: poškodbe pri delu, poklicne bolezni (prekrivno z modulom Zdravje in socialna varnost).

### Vsebinski sklop 5.3: Poklici v družbi

| Znanje in spretnosti  | Vzorci   | Gradivo   |
|---|--|---|
| Zna poimenovati različne poklice in jih opisati.  | <i>Učitelj dela v šoli. Uči otroke. Kmet dela na polju. Prideluje žito in zelenjavo.</i>   | Slikovno gradivo  |
| Zna povedati prednosti posameznih poklicev in jih med sabo primerjati.  | <i>Delo kmeta je težko, ampak je veliko na svežem zraku.<br/>Zdravniki opravljajo bolj stresno delo kot piloti. Najvišje plače imajo menedžerji.</i> |   |
| Zna povedati, kateri poklici so bolj cenjeni in zakaj. Zna primerjati položaj poklicev v Sloveniji in svoji državi. | <i>Zdravnikovo delo je zelo odgovorno.<br/>V moji državi je najbolj cenjen poklic zdravnika.</i>   |   |
| Razume nekatere osnovne informacije, ki zadevajo njegove delavske pravice.  | <i>Pravico imate do ...<br/>Lahko se pritožite.<br/>Potne stroške mora plačati delodajalec.</i>  | To bolj v smislu informiranja na tečaju kot dejansko pripravljenega gradiva.                            |
| Zna vprašati po svojih pravicah.  | <i>Ali lahko napredujem?<br/>Ali so nadure plačane?<br/>Koliko dopusta imam?<br/>Kdaj je kolektivni dopust?</i>                                      |   |
| Razume pojme, kot npr. diskriminacija in nadlegovanje.  |  |   |
| <b>Branje</b>   |  |   |
| Razume preproste opise poklicev.  |  | Opisi poklicev v časopisih, revijah, informativnih brošurah; intervju z osebo o njenem poklicu/delu ... |

#### Besedišče

- plačilo: (neto/bruto) plača, osebni dohodek, honorar, nadomestilo za prevoz/prehrano;
- dodatek za težke delovne razmere, nadobremenitev, stimulacija, regres, boleznina, potni stroški (kilometrina, dnevnice), pokojnina, ...;
- dohodnina;
- pravice in dolžnosti: dopust, bolniška;
- prispevki za zavarovanje: zdravstveno, dodatno zdravstveno, pokojninsko ...;

- 
- odmor za malico, malica, menza;
  - dopust: letni dopust, bolniški dopust, izredni/študijski/pородniški dopust.
- 

### **Sociokulturno védenje**

Običajen delovni čas je v Sloveniji 8 ur/dan, 40 ur/teden. Običajno se dela od ponedeljka do petka, nadurno delo in delo ob vikendih je dodatno plačano. Delavcu vsak dan pripada 30- minutni odmor.

Delo se začinja točno, tako tudi sestanki. Nekatera podjetja prihod na delo in odhod z njega beležijo z urami (štempljanje).

Plača se izplačuje mesečno, delavcu pripada plačilo za prevoz na delo in prehrano.

Socialno, pokojninsko, zdravstveno zavarovanje plačuje delodajalec; dodatno zdravstveno in nezgodno zavarovanje si plača delavec sam. Po delavcu so lahko zdravstveno zavarovani tudi družinski člani (se ureja pri delodajalcu).

Boleznina je 80 % plače, v primeru poškodbe pri delu ali na poti na delo oz. z dela 100 %.

---

## Modul 6: Zdravje in socialna varnost

Trajanje modula: do 15 ur (do 17 ur).

Udeleženec v tem modulu:

- razume pomen varovanja osebnega zdravja in zdravja svojih bližnjih;
- razume pomen higiene za človekovo zdravje;
- ve, kako ravnati v primeru bolezni (svoje ali bližnjih);
- se zaveda pomena preventive skrbi za svoje zdravje;
- se seznani s sistemom zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Sloveniji in pozna poti in ustanove za urejanje svojega položaja in položaja bližnjih;
- pozna tveganja za zdravje in varnost na delovnem mestu;
- se seznani s predpisi, ki urejajo varnost na njegovem/njenem delovnem mestu;
- se seznani z ustanovami in pravicami, ki urejajo položaj brezposelnih;
- spozna sisteme in pravice socialne pomoči in zna poiskati ustrezno pomoč;
- spozna temeljne človekove pravice in zna poiskati ustrezno pomoč v primeru njihovih kršitev.

Temeljne zmožnosti:

- V običajnih situacijah se zna sporazumeti o težavah, povezanih z zdravjem in socialnimi okoliščinami, ter prositi za nasvet in slediti navodilom.
- Pozna svoje pravice, povezane z zdravjem in socialno varnostjo.

### Vsebinski sklop 6.1: Zdravje in higiena

| Znanje in spretnosti  | Vzorci   | Gradivo                           |
|---|--|-----------------------------------|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>   |  |                                   |
| Zna se naročiti pri zdravniku in razume navodila v zvezi s pregledom.   | <i>A se lahko prosim naročim? Kdaj se lahko naročim? Kdaj imam pregled?<br/>Pregled imate čez pol leta. Pridite na kontrolo prihodnji teden.</i> |                                   |
| Razume preprosta vprašanja v zvezi z zdravjem in počutjem (pri delodajalcu in zdravniku) in zna odgovoriti nanje. | <i>Kako se počutite? Kje vas boli? Ali ste utrujeni?<br/>Imate kakšne težave?<br/>Ali ste noseči?</i>  | Simulirani pogovori pri zdravniku |

|   |   |                               |
|---|---|-------------------------------|
|   | <p><i>Ste kadilec?</i><br/> <i>Ne počutim se dobro. Glava me boli. Imam hud zobobol. Težave imam s spanjem. Imam alergijo.</i></p>  |                               |
| Razume zelo preprosta navodila v zvezi z zdravjem in zdravili.                | <p><i>Pojdite k zdravniku.</i><br/> <i>Vzemite/Uredite si bolniško. Počivajte.</i><br/> <i>Vaš otrok ima angino. Napisal vam bom recept za zdravila.</i><br/> <i>Zdravila jemljite pred jedjo. Otroka morate cepiti.</i><br/> <i>Cepljenje je obvezno.</i></p>  |                               |
| Zna kupiti zdravila in razume preprosta navodila farmacevta.                  | <p><i>Nekaj proti glavobolu, prosim. Rada bi sirup proti kašlju.</i><br/> <i>Aspirin, prosim.</i><br/> <i>Že poznate to zdravilo? Sirup jemljite trikrat dnevno.</i></p>  | Simulirani pogovori v lekarni |
| Razume vprašanja in preprosta navodila v zvezi z zavarovanjem.                | <p><i>Ste zavarovani? Imate urejeno dodatno zdravstveno zavarovanje?</i><br/> <i>Imate kartico?</i></p>   |                               |
| Zna izraziti svoje (fizično in psihično) počutje in preprosto opisati stanje. | <p><i>Ne počutim se dobro/Slabo se počutim. Slabo mi je. Utrujen sem. Slabo spim.</i><br/> <i>Tukaj me boli.</i><br/> <i>Imam vročino in boli me glava. Jemljem tudi zdravila za visok pritisk.</i><br/> <i>Bolan sem.</i><br/> <i>Noseča sem.</i><br/> <i>Alergična sem na ...</i><br/> <i>Poškodovala sem se.</i></p> |                               |
| Zna prositi za pomoč.   | <p><i>Prosim, pomagajte (mi). Rabim pomoč.</i></p>  |                               |
| Zna vprašati po informacijah v zvezi z zdravjem.                              | <p><i>Kako se počutiš? Si v redu? Te kaj boli?</i><br/> <i>Ali mi boste napisali recept?</i><br/> <i>Kakšne tablete so to?</i></p>  |                               |
| Zna vprašati druge po počutju.  | <p><i>Ste v redu?</i><br/> <i>Kako se počutiš?</i></p>  |                               |

|   |   |  |
|---|---|--|
| Razume navodila v zvezi s higieno.  | <i>Zobe si je treba umivati trikrat na dan.<br/>Lase si umivajte z bolj nežnim šamponom.<br/>Ne uporabljati toliko pralnega praška.</i> |  |
| Zna urediti bolniški dopust.  | <i>A lahko dobim bolniško (za otroka)?</i>  |  |
| <b>Branje</b>   |   |  |
| Razume zelo preprosta navodila za uporabo zdravil.  | <i>Tablete proti bolečinam<br/>Zdravilo jemljite 3x na dan pred jedjo.</i>  | Navodila za uporabo zdravil (avtentično) |
| <b>Pisanje</b>  |   |  |
| Razume spletni obrazec za naročanje pri zdravniku in ga zna izpolniti.                                |   | Spletna stran                            |
| Z osnovnimi informacijami o svojem zdravstvenem stanju zna izpolniti obrazce pri zdravniku.           |   | Obrazci, spletne strani                  |
| Zna preprosto opisati nezgodo (npr. izpolniti obrazec na nezgodni kliniki, ob nesreči pri delu ipd.). | <i>Padel sem po stopnicah. Pri tem sem si poškodoval roko.</i>  | Pisanje po modelu                        |

**Besedišče**

- poimenovanja nekaterih bolezni (pomembnih za udeležence): gripa, prehlad, angina, pljučnica ...;
- poimenovanja za poškodbe: zlomljena noga, zvit gleženj ...;
- poimenovanja bolezenskih znakov: glavobol, zobobol, kašelj, vročina ...;
- zdravilo na recept; dieta; operacija;
- cepljenje;
- zdravila: tablete (proti bolečinam), sirup;
- varovanje zdravja: izrazi v zvezi z varnostjo pri delu: zaščitne rokavice, čelada, obutev, ...;
- poimenovanja zdravstvenega osebja: zdravnik, zobozdravnik, medicinska sestra;
- zdravstvene ustanove: zdravstveni dom, bolnišnica, lekarna;
- zavarovanje: obvezno, dodatno, kartica zdravstvenega zavarovanja/zdravstvena izkaznica.
- higiena: umiti se, tuširati se, kopati se, umivati si roke/zobe/lase; velika/mala potreba;
- poimenovanja higienskih preparatov: milo, šampon, deodorant, krema ...;
- poimenovanja pripomočkov za osebno higieno: zaščitna maska, vata, vložki, plenice; kondomi ... brisača, glavnik, brivnik ...;
- poimenovanja zdravstvenih pripomočkov: povoj, obliž; opornica, mavec; bergle; invalidski voziček.

## Vsebinski sklop 6.2: Zdravje otrok

| Znanje in spretnosti  | Vzorci  | Gradivo  |
|---|---|--|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>   |   |  |
| Razume vprašanja po zdravju otroka in zna odgovoriti nanje.                               | <i>Kakšne težave ima vaš otrok?<br/>Katere otroške bolezni je prebolela vaša hči?<br/>Je bil sin cepljen?<br/>Moja hči kašlja in boli jo glava.</i> | Simulirani pogovori pri zdravniku                |
| Razume navodila v zvezi z zdravjem in zdravili.   | <i>Otroka morate cepiti.<br/>Poskrbeti morate za otrokovo nezgodno zavarovanje.<br/>Na zobozdravniški pregled ga pripeljite čez pol leta.</i>       |  |
| Zna preprosto opisati stanje svojega otroka. Prepozna določene simptome in jih poimenuje. | <i>Moja hčerka ima vročino.<br/>Otrok ima pike.<br/>Pravi, da jo boli glava. Ponoči je bruhalo.</i>   | Slikovno gradivo za ilustracijo tipičnih bolezni |
| Pozna postopke v zvezi z urejanjem bolniškega staleža, opravičil za šolo ipd.             | <i>Ali naj gre otrok v šolo?<br/>Maja potrebuje opravičilo za šolo.<br/>Ali lahko dobim tri dni bolniške za nego otroka?</i>                        |  |
| Razume navodila v zvezi s higieno.  | <i>Otrok si mora redno umivati zobe.<br/>Dobro si mora umiti roke.<br/>Kupite šampon proti ušem.</i>  |  |
| <b>Branje</b>   |   |  |
| Razume kratka obvestila.  | <i>V razredu so se pojavile uši. Prosimo, preglejte svoje otroke.</i>   |  |
| <b>Pisanje</b>  |   |  |
| Zna napisati kratko opravičilo za otroka.   | <i>Spoštovana gospa Gatnik. Rada bi opravičila Sanelo, ker je 12. in 13. 2. manjkala pri pouku. Imela je visoko vročino.</i>                        | Pisanje po modelu                                |
| <b>Besedišče:</b>   |   |  |

- 
- poimenovanja otroških bolezni: norice, ošpice, škrlatinka, oslovski kašelj ...;
  - uši; šampon proti ušem.
- 

**Sociokulturno védenje**

Otroci v vrtcu in šoli niso nezgodno zavarovani, zavarovanje zanje starši urejajo sami (izvajalec pojasni, kaj je nezgodno zavarovanje).

Če otrok v šoli zaradi bolezni manjka teden dni ali manj, opravičilo napišejo starši, če dlje časa, pa zdravnik.

Starši lahko dobijo bolniški dopust za nego otroka.

Nekatera cepljenja so obvezna.

Za otroke pri določeni starosti obstajajo sistematski pregledi.

---



### Vsebinski sklop 6.3: Socialna varnost

Ta sklop je deloma vezan na lokalno skupnost. Deloma se prekriva z moduloma Delo in poklic, delovno mesto, trg dela (zlasti kar zadeva Zavod za zaposlovanje) ter Stanovanje in bivanje, družina in dom.

| Znanje in spretnosti   | Vzorci  | Gradivo |
|--|---|---------|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>  |   |         |
| Razume vprašanja v zvezi s svojim trenutnim statusom in statusom družinskih članov ter zna odgovoriti nanje. | <i>Ali imate službo? Ste zaposleni? Koliko otrok imate? Ali vaša žena dela? Ali sta zaposlena oba z možem? Koliko so stari vaši otroci?<br/>Moja hči je stara 11 let.<br/>Oba z možem delava.</i>   |         |
| Zna preprosto opisati svoj status in položaj svoje družine ter bivanjske razmere.                            | <i>Nimam redne službe, delam po pogodbi. Imam dva šoloobvezna otroka. Sem brez službe.<br/>Sem sama z dvema otrokoma.<br/>Otrok hodi v šolo. Mož je upokojen.<br/>Stanujemo pri sorodnikih v eni sobi.</i>  |         |
| Razume preprosta navodila v zvezi z urejanjem statusa.   | <i>Potrebujete davčno številko.<br/>Tukaj napišite svoj emšo.<br/>Podpišite se, prosim.</i>   |         |
| Razume glavne informacije o možnostih, ki jih ima, in zelo preprosta navodila v zvezi z njimi.               | <i>Lahko zaprosite za otroški dodatek.<br/>Nadomestilo za brezposelne vam ne pripada.<br/>Vložite prošnjo za zmanjšanje plačila vrtca.<br/>Pripada vam otroški dodatek.<br/>Vložiti morate prošnjo za subvencionirano prehrano.<br/>Uredite emšo za otroka in ženo.<br/>Družinski člani so lahko zavarovani po vas.</i> |         |
| Zna odgovoriti na preprosta vprašanja in povedati osnovne informacije v zvezi s svojim statusom in družino.  | <i>Nisem zaposlen.<br/>Moj mož je brezposeln.<br/>Imam dva otroka. Moj otrok hodi v vrtec.<br/>Rad bi otroka vpisal v šolo.</i>   |         |
| Zna vprašati po stvareh, ki zadevajo urejanje statusa, in prositi za pomoč v zvezi s tem.                    | <i>Prosim, pomagajte mi (napisati prošnjo). Potrebujem pomoč.<br/>Nisem dobila plače.</i>   |         |

|  |   |                         |
|--|---|-------------------------|
| Zna vprašati po svojih pravicah in možnostih.  | <i>Ali lahko zaprosim za otroški dodatek?<br/>Ali mi pripada nadomestilo za nezaposlene/socialna pomoč?</i>                       |                         |
| Zna zelo preprosto opisati svojo situacijo oz. status.   | <i>Živim v centru za tujce. Tukaj sem sam.<br/>Moja družina živi v ....<br/>Nimam dovoljenja za bivanje. Imam status begunca.</i> |                         |
| Zna se pritožiti in poiskati ustrezno pomoč (npr. socialnih delavcev, šolskih svetovalcev).                              | <i>Otrok ima težave v šoli. Sošolci mu nagajajo.<br/>Mi lahko pomagata najti službo?</i>  |                         |
| Zna izraziti želje/potrebe v zvezi s socialno varnostjo.   | <i>Rada bi se preselila/ločila.</i>   |                         |
| <b>Branje</b>  |   |                         |
| Razume nekatere osnovne informacije v informativnih besedilih v zvezi s socialnim statusom in svojimi pravicami.         |   | Zloženke ZZRS, CSD idr. |
| <b>Pisanje</b>   |   |                         |
| Zna izpolniti preproste obrazce (na Zavodu za zaposlovanje, Centru za socialno delo ipd.)                                |   | Obrazci                 |
| Zna izpolniti obrazec v zvezi z urejanjem statusa (npr. za pridobitev otroškega dodatka, subvencionirane prehrane ipd.). |   | Obrazci                 |

### Besedišče

- izrazi v zvezi s statusom: delavec, brezposeln, iskalec zaposlitve, tujec, begunec; azil; šoloobvezni otrok, predšolski otrok;
- dovoljenja: dovoljenje za prebivanje, delovno dovoljenje, osebno delovno dovoljenje;
- socialno varstvo: socialna služba, socialna delavka;
- denarna nadomestila idr.: nadomestilo za brezposelne, socialna podpora, otroški dodatek, subvencionirana prehrana;
- ustanove: zavod za zaposlovanje, center za socialno delo; vrtec, osnovna/srednja šola; varna hiša; center za tujce, azilni dom;
- zavarovanje: pokojninsko, invalidsko zavarovanje;
- EMŠO, davčna številka.

---

**Sociokulturno védenje**

Ženske in moški imajo v Sloveniji enake pravice.

Predvsem za ženske: informacije o možnostih, ki jih imajo, v primeru nasilja v družini.

Do nadomestila za brezposelne je delavec upravičen, če je delal sklenjeno 10 mesecev v zadnjih 24 mesecih.

Pokojninsko in invalidsko zavarovanje se plačuje od bruto plače (za to skrbi delodajalec).

Vrtec za drugega otroka je v Sloveniji brezplačen (če sta oba vpisana). Plačilo vrtca je odvisno od prihodkov staršev.

Osnovna šola je obvezna za vse otroke. Otroci se vključijo v osnovno šolo v letu, ko dopolnijo 6 let starosti. Otroci priseljencev se vključujejo v redni pouk s slovenskim učnim jezikom. V šoli starši lahko zaprosijo za znižano plačilo prehrane (subvencionirano prehrano) za otroka/otroke. V šolah obstajajo posebni skladi za financiranje ekskurzij ipd.

Tuji delavci se po pomoč lahko zatečejo tudi h kateri od nevladnih organizacij (Rdeči križ, Karitas, Slovenska filantropija, Zveza prijateljev mladine Slovenije – udeležencem posredovati naslove ustanov).

---

## Vsebinski sklop 6.4: Človekove pravice

Deloma prekrivno z modulom Delo in poklic, delovno mesto, trg dela

| Znanje in spretnosti   | Vzorci  | Gradivo  |
|--|---|--|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>  |   |  |
| Pozna nekatere pojave v zvezi s človekovimi pravicami in jih poimenujejo.  | <i>Diskriminacija, prisila, izkoriščanje, varnost, pravica (do zasebnosti/izražanja ...), svoboda</i> |  |
| Zna preprosto opisati svoj položaj (na delu, v družini ...).   | <i>Sem samohranilka.<br/>Izgubil sem službo.</i>  |  |
| Zaveda se svojih temeljnih pravic.   | <i>Pravica do dela, zdravja, veroizpovedi, poštenega plačila ...</i>                                  | Na ravni informacije (zakoni, predpisi, ki obravnavajo tudi človekove pravice) |
| <b>Branje</b>  |   |  |
| Razume glavne točke kratkih preprostih besedil, ki vključujejo informacije v zvezi s človekovimi pravicami, zgodbe o ljudeh ipd. |   | Časopisni članki (prirejeni in avtentični)                                     |
| <b>Pisanje</b>   |   |  |
| Zna napisati preprosto pritožbo.   |   | Pisanje po modelu  |

### Besedišče:

- poimenovanja v zvezi s človekovimi pravicami in njihovim kratenjem: pravica do ...;
- diskriminacija, varnost (pri delu), izkoriščati koga ...;
- varuh človekovih pravic.

### Sociokulturno védenje

Priseljencem so v Sloveniji po zakonu zagotovljene temeljne človekove pravice. V primeru njihovih kršitev se posameznik lahko obrne na določene ustanove, kot so Varuh človekovih pravic, Slovenska filantropija ipd. (<http://www.varuh-rs.si/>; <http://www.filantropija.org/>).

## Modul 7: Izobraževanje

Trajanje modula: do 15 ur (do 17 ur).

Udeleženec v tem modulu:

- prek svoje osebne izkušnje spozna načela vseživljenjskega učenja in ozavesti pomen nenehnega učenja za svoj položaj v družbi in na trgu dela;
- odpravi zadržke glede svojega vključevanja v izobraževanje in lastnega učenja;
- mapo dosežkov dopolni z dokazili o predhodnem formalnem in neformalnem učenju;
- spozna ustanove in poti za priznavanje predhodno pridobljene izobrazbe;
- se seznani z ustanovami za brezplačno svetovanje za izobraževanje odraslih;
- pozna možnosti za svoje nadaljnje izobraževanje in usposabljanje v kraju, kjer živi in dela;
- se seznani s slovenskim šolskim sistemom;
- pozna pravice priseljencev v zvezi z izobraževanjem in postopke za vključevanje v slovenski šolski sistem (zase in za svoje otroke).

Temeljne zmožnosti:

- Posredovati zna informacije v zvezi s svojim izobraževanjem.
- Sporazumevati se zna v običajnih situacijah, povezanih s šolanjem in pridobivanjem izobrazbe.
- Pozna svoje pravice in dolžnosti v zvezi z izobraževanjem.

### Vsebinski sklop 7.1: Predhodna izobrazba in njeno priznavanje, pridobivanje kvalifikacij

| Znanje in spretnosti  | Vzorci   | Gradivo                                   |
|---|--|---|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>   |  |   |
| Razume vprašanja, povezana s svojim šolanjem in zna nanje preprosto odgovoriti. | <i>Kje ste hodili v šolo? V katero šolo ste hodili?<br/>Imate kakšno spričevalo?<br/>Končal sem triletno poklicno šolo.<br/>Sem kvalificirana kuharica.<br/>Imam spričevalo srednje tehnične šole.</i> | Shema slovenskega izobraževalnega sistema |
| Zna preprosto primerjati šolski sistem v RS s tistim v svoji državi.            | <i>Osnovna šola pri nas traja štiri, v Sloveniji pa devet let.</i>   | Shema slovenskega izobraževalnega sistema |
| Razume preprosta navodila v zvezi s postopkom                                   | <i>Spričevalo pošljite na ministrstvo.</i>   |   |

|   |   |  |
|---|---|--|
| nostrifikacije pridobljenih spričeval.  | <i>Pošljite kopijo, original obdržite.</i>  |  |
| Razume preprosta navodila v zvezi s pridobivanjem certifikatov in kvalifikacij.                 | <i>Morali boste na izpit.</i>   |  |
| Zna vprašati po informacijah v zvezi s pridobivanjem certifikatov in kvalifikacij.              | <i>Kdaj je izpit?<br/>Kje dobim potrdilo?</i>   |  |
| Zna odgovoriti na vprašanja v zvezi z doseženo stopnjo izobrazbe in priznanimi kvalifikacijami. | <i>Končal sem gostinsko šolo.<br/>Po poklicu sem pek.</i>   |  |
| Zna izraziti svoje želje v zvezi s potrjevanjem in priznavanjem izobrazbe.                      | <i>Rad bi potrdilo o zaključku šolanja.</i>   |  |
| <b>Branje</b>   |   |  |
| Razume preprost opis sistema vzgoje in izobraževanja v RS.                                      |   | Shema slovenskega izobraževalnega sistema, časopisni članki različni obrazci |
| Razume preprosta navodila za izpolnjevanje obrazcev, npr. prijavnico za tečaj.                  | <i>Tukaj napišite ime.<br/>Označite stopnjo izobrazbe.</i>  | Različni obrazci   |
| <b>Pisanje</b>  |   |  |
| Zna izpolniti različne obrazce z osebnimi podatki in podatki o šolanju.                         |   | Različni obrazci   |
| V življenjepisu zna preprosto opisati (npr. v alinejah) svojo izobrazbo.                        | <i>- Osnovno šolo končal v Nišu leta 1985 z dobrim uspehom.<br/>- 4-letno gradbeno šolo zaključil leta 1989 prav tako z dobrim uspehom.</i> | Pisanje po modelu: življenjepisa (npr. format europass)                      |

**Besedišče**

- poimenovanja različnih vrst izobraževalnih ustanov: vrtec, osnovna šola, srednja šola, poklicna šola, strokovna šola, tehnična šola, gimnazija, višja šola ipd. (tisto, kar je ključno za lastno izobraževanje);
- poimenovanje zadev in dejavnosti v okviru šolanja: pouk, tečaj, ura, lekcija, razred, ocena, znanje, izobrazba, učenje, učiti se, branje, brati, pisanje, pisati, dokončati, zaključiti, izpit; biti (ne)pismen;
- poimenovanje listin: dokument, potrdilo, spričevalo.

---

**Sociokulturno védenje:**

Udeleženca se seznanja z možnostmi in postopki vrednotenja in priznavanja izobraževanja. Ti so namenjeni posameznikom, ki želijo v tujini pridobljeno izobrazbo uveljavljati v Sloveniji bodisi za namen zaposlitve (vrednotenje izobraževanja) ali za namen nadaljevanja izobraževanja (priznavanje izobraževanja). (<https://www.gov.si/podrocja/izobrazevanje-znanost-in-sport/vrednotenje-in-priznavanje-izobrazevanja/>)

Osnovna šola je obvezna; traja 9 let; razdeljena je na triade (1.-3. razred; 4.-6. razred; 7.-9. razred); še vedno je v uporabi tudi starejše poimenovanje, ki deli OŠ na razredno (nižjo) in predmetno (višjo) stopnjo.

Javne šole so brezplačne.

V srednji šoli je mogoče dobiti štipendijo.

---

## Vsebinski sklop 7.2: Vseživljenjsko učenje

| Znanje in spretnosti   | Vzorci  | Gradivo  |
|--|---|--|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>  |   |  |
| Razume preprosto podane informacije v zvezi z možnostmi nadaljnjega izobraževanja. | <i>Tečaj za voznike viličarjev se začne naslednji ponedeljek.<br/>Lahko greste na tečaj za prekvalifikacijo.<br/>Naučiti se boste morali slovensko.</i> |  |
| Zna preprosto izraziti svoje interese, potrebe glede nadaljevanja izobraževanja.   | <i>Zanima me delo na terenu.<br/>Rada bi šla na tečaj računalništva.<br/>Rada bi dokončala srednjo šolo.</i>  |  |
| Zna povedati, katera dela obvlada, kakšne so njegove spretnosti in znanja.         | <i>Imam vozniški izpit B-kategorije.<br/>Govorim albansko.</i>  |  |
| Zna povprašati o možnostih nadaljnjega izobraževanja v Sloveniji.                  | <i>Kam grem lahko na tečaj angleščine?<br/>Kje je šola za zidarje?<br/>Kdaj so vpisi v višje šole?</i>  |  |
| <b>Branje</b>  |   |  |
| Razume informacije v brošurah (ponudba izobraževalnih ustanov).                    |   | Informativne brošure   |
| <b>Pisanje</b>   |   |  |
| Zna izpolniti ustrezne obrazce.  |   | Obrazci, ki se izpolnjujejo, npr. pri vpisu na različne programe izobraževanja, tečaje; tudi spletni obrazci |

### Besedišče

- poimenovanja ustanov: Zavod za zaposlovanje, Andragoški center Slovenije, Center za poklicno izobraževanje, ljudska univerza, osnovna šola za odrasle;
- znanje in spretnosti: znam, vem, učim se, vozim, govorim, razumem.



---

**Sociokulturno védenje:**

V Sloveniji obstajajo različne možnosti dodatnega in nadaljnega izobraževanja in usposabljanja. Veliko koristnih informacij je dostopnih na spletu, npr.:

- Kam po znanje: <https://kampoznanje.si/>,
- Zavod za zaposlovanje: (<http://www.ess.gov.si/>),
- Svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih: <https://svetovanje.acs.si/>,
- Središča za samostojno učenje: <https://portalssu.acs.si/> ,
- Moja izbira: <http://www.mojaizbira.si/>),
- Nacionalne poklicne kvalifikacije - NPK: <https://npk.si/>

Odrasli priseljenci imajo pravico do brezplačnega svetovanja glede izobraževanja.

---

### Vsebinski sklop 7.3: Šolanje otrok

| Znanje in spretnosti   | Vzorci  | Gradivo   |
|--|---|---|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>  |   |   |
| Razume nekatere osnovne informacije v zvezi s šolanjem otrok.                        | <i>Pri kemiji je dobil enko.<br/>Jutri pišejo spis.</i>   | Simulacija pogovorov  |
| Zna posredovati ali pridobiti nekatere osnovne informacije v zvezi s šolanjem otrok. | <i>Rad bi vpisal otroka v šolo/vrtec.<br/>Kdaj je test?<br/>Kakšne ocene ima pri matematiki?<br/>Kdaj so govorilne ure?</i>   | Simulacija pogovorov  |
| Zna povedati, katero šolo/razred obiskuje otrok.                                     | <i>Moja hčerka hodi v osnovno šolo. Hodi na OŠ Vič, v prvi b razred.</i>  |   |
| Pozna in zna uporabiti poimenovanja šolskih predmetov, opreme in šolskih potrebščin. | <i>Kdaj imajo slovenščino?<br/>Kakšno opremo rabi za šport?<br/>Kaj rabi za angleščino?</i>   | Urniki<br>Šolski koledar<br>Slikovno gradivo<br>Realije   |
| Zna opravičiti otroka, ga odjaviti (npr. od kosila).                                 | <i>Prejšnji teden je bila Sara bolna. Imela je vročino.<br/>A lahko Gorana odjavim od malice in kosila?</i>   | Simulacija pogovorov  |
| Zna se dogovoriti za sestanek z učiteljem.   | <i>A lahko govorim z razredničarko?<br/>Rada bi govorila z učiteljem za kemijo.</i>   | Simulacija pogovorov  |
| <b>Branje</b>  |   |   |
| Razume glavne informacije v kratkih in preprostih sporočilih iz šole.                | <i>Jutri je kulturni dan. Otroci naj pridejo v šolo kot običajno. Peš gremo v kulturni dom na lutkovno predstavo.<br/>V torek, 8. 3. bo sistematski pregled. Otroci naj pridejo v šolo kot običajno. Z mestnim avtobusom se bomo peljali v zdravstveni dom. S seboj naj imajo kartico zdravstvenega zavarovanja in copate. Po pregledu se vrnemo v šolo na kosilo, otroka pridete iskat kot običajno.</i> | Spletna stran šole, vpisni obrazci, obvestila za starše, spričevala, vabila na sestanke, prireditve |

|                                    |  |   |
|------------------------------------|--|---|
| <b>Pisanje</b>                     |  |   |
| Zna izpolniti ustrezne obrazce.    |  | Spletna stran šole, obrazec za prijavo na šolsko prehrano, različni obrazci iz šole |
| Zna zapisati kratko sporočilo.     | <i>Jutri pridem po hčerko ob 13.30.</i>  |   |
| Zna napisati preprosto opravičilo. | <i>Prosim, da opravičite Sari D. izostanek od pouka 8. in 9. decembra. Zaradi viroze ni prišla v šolo.</i> | Pisanje po modelu.  |

### Besedišče

- za vrtec: vrtec, skupina, vzgojiteljica, varuška ... ;
- nekatere potrebščine: copati;
- poimenovanja obrkov: zajtrk, malica, kosilo;
- za šolo: prvi, drugi, tretji .... deveti razred; sošolec, sošolka; učenec, učenka, dijak/inja; učitelj/ica, profesor/ica, razrednik, ravnatelj, psiholog... (m in ž oblike); urnik in poimenovanja predmetov (matematika, spoznavanje okolja, športna vzgoja ...); odmor; poimenovanja šolskih prostorov (garderoba, razred, hodnik, jedilnica, telovadnica, igrišče, zbornica); izbirna interesna dejavnost, ocene (enka, dvojka ... odlično, nezadostno ...); učiti se, brati, računati, risati, igrati se; govorna vaja, referat, nastop, plakat; pisati test; izdelati razred, narediti izpit, pasti na izpitu, matura;
- poimenovanja šolskih potrebščin (torba, puščica/peresnica, copati, športna oprema ...; učbenik, delovni zvezek, zvezek s črtami, brezčrtni zvezek ...; svinčnik, radirka, ravnilo, barvice, nalivno pero, kuli, šestilo);
- poimenovanja obrokov: malica, kosilo;
- počitnice (jesenske, zimske, prvomajske, poletne); podaljšano bivanje, jutranje varstvo; govorilne ure, roditeljski sestanek.

### Sociokulturno védenje

Udeleženec tečaja (samo starši in tisti, ki jih to zanima) je približno seznanjen s slovenskim šolskim sistemom (do 6. leta vrtec – po želji, od 6. leta dalje obvezna OŠ). Tečajnike se seznanijo z običajnim šolskim urnikom: pouk poteka običajno od 8.00 dalje v dopoldanskem času (odvisno od šole). Šolska ura je dolga 45 minut. Otroci imajo več predmetov, pišejo preizkuse znanja (pisne ocene) in pred njimi preverjanja, ki so vnaprej napovedani, enako tudi spraševanja, pri katerih pridobijo ustne ocene.

Učbenike si je mogoče brezplačno izposoditi iz učbeniškega sklada, delovne zvezke in ostalo se kupi.

V 1. in 2. razredu so ocene opisne, kasneje številčne: 5 je najvišja ocena (odlično), 1 je najnižja ocena (nezadostno). Nezadostne ocene je treba popravljati (ponoven preizkus znanja ali spraševanje).

Šole za otroke organizirajo prehrano (zajtrk, malica, kosilo – možnost subvencije).

---

Običajno šole organizirajo tudi jutranje in popoldansko varstvo oz. podaljšano bivanje. Podaljšano bivanje je organizirano za otroke do vključno 5. razreda.

Šolsko leto traja od 1. septembra do 24. junija – natančno trajanje in potek sta določena z vsakoletnim šolskim koledarjem.

Počitnice v šoli so jeseni (okoli 1. novembra), za božič, pozimi (februarja), za 1. maj in dva meseca poleti (od 25. 6. do 31. 8.).

Včasih je med krajšimi počitniško organizirano varstvo (odvisno od posameznih šol: lahko je plačljivo, lahko brezplačno).

Otroke 1. razreda mora v šolo in iz nje pripeljati odrasle osebe (če to niso starši, morajo ti napisati soglasje, kdo spremlja otroka).

Otroci v šoli niso nezgodno zavarovani; za nezgodno zavarovanje je potrebno poskrbeti posebej.

Šola vsako leto organizira sistematske preglede; nekatere šole imajo tudi šolskega zobozdravnika.

V sklopu šole so organizirane tudi različne dejavnosti (: športni dan, kulturni dan ... ekskurzija, šola v naravi ... (lahko so brezplačne, lahko z doplačilom, za pomoč pri sofinanciranju na šolah obstajajo posebni skladi).

---

## Modul 8: Javno življenje v Sloveniji

Trajanje modula: do 15 ur (do 17 ur).

Udeleženec v tem modulu:

- spozna ustanove in postopke za urejanje svojega statusa;
- se seznani z nekaterimi pravili vedênja v družbi oz. pričakovanji v zvezi s tem;
- se seznani s pravili vedênja na javnih mestih (kot je npr. prepoved telefoniranja, kajenja) in s posledicami njihovega kršenja;
- se seznani z možnostmi za uporabo različnih storitev.

Temeljne zmožnosti:

- Znajde se v običajnih vsakdanjih situacijah pri pridobivanju dobrin in storitev in zna opravljati osnovne transakcije v zvezi s tem.
- Sodeluje lahko v družabnem pogovoru.

### Vsebinski sklop 8.1: Javne ustanove

| Znanje in spretnosti   | Vzorci   | Gradivo  |
|--|--|--|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>  |  |  |
| Razume poimenovanja različnih javnih ustanov in ve, čemu so namenjene, zakaj so lahko pomembne zanj, katere informacije lahko tam pridobi. | <i>Na upravni enoti dobim matično številko.<br/>Obrazec je na internetu.</i>                                     | Informativne brošure in spletne strani različnih javnih ustanov in zavodov, ki so pomembni za priseljence. |
| Zna povprašati, kje so posamezne ustanove oz. kje lahko pridobi zase relevantne informacije in razume odgovore na svoja vprašanja.         | <i>Kje je zavod za zaposlovanje? – Na Prešernovi 23.<br/>Ali je obrazec na internetu?<br/>Kje dobim obrazec?</i> | Zemljevid kraja  |
| Zna vprašati za pot in razume osnovne napotke.   | <i>Kako se pride do knjižnice? – Pojdite naravnost do križišča, potem zavijte levo.</i>                          | Zemljevid kraja; sprehod po kraju  |
| Razume kratka, preprosta navodila v zvezi s postopki (npr. urejanja dokumentov).   | <i>To urejate na upravni enoti.<br/>Prijaviti morate tudi ženo.</i>  |  |
| Razume preprosta navodila v zvezi z vedênjem.  | <i>Tukaj ne smete kaditi.</i>  |  |
| Dogovoriti se zna za sestanek na upravni   | <i>Kdaj lahko pridem? – Pridite jutri popoldne v sobo</i>  |  |

|  |   |   |
|--|---|---|
| enoti/centru za socialno delo.   | 15.   |   |
| V banki/na pošti zna odpreti transakcijski račun.  | <i>Odprla bi račun.</i>   |   |
| Zna poiskati pomoč in povedati, zakaj jo potrebuje.  | <i>Ali mi lahko pomagata?<br/>Rabim pomoč. Pokvaril se mi je avto.<br/>Ukradli so mi torbo.<br/>V našem naselju gori.</i> |   |
| <b>Branje</b>  |   |   |
| Razume osnovne napise v zvezi z odpiralnim časom, vrsto storitve.                              | <i>Uradne ure ob ponedeljkih, sredah in petkih od 10h do 12h, ob sredah tudi od 15h do 17h.</i>                           | Napisi, informativne brošure, spletne strani                        |
| Zna poiskati osnovne informacije (npr. odpiralni čas, naslov, telefonska št.).                 |   | Spletni naslovi/strani različnih javnih ustanov in zavodov; brošure |
| Razume besedila, kot so vozni redi, ceniki, urniki.  |   | Vozni redi, ceniki, urniki, tudi na spletnih straneh                |
| Razume kratka, preprosta obvestila in navodila (npr. na obrazcih, znakih).                     | <i>Prepovedano parkiranje.</i>  | Napisi, obrazci, sprehod po kraju                                   |
| Razume osnovne informacije v zvezi z odprtjem osebnega računa.                                 | <i>Potrebujem vašo davčno številko.</i>   |   |
| <b>Pisanje</b>   |   |   |
| Zna prepisati glavne podatke iz kratkih sporočil.  |   | Kratka sporočila  |
| Z osebnimi podatki zna izpolniti osnovne obrazce na upravni enoti, centru za socialno delo ... |   | Obrazci   |

**Besedišče:**

- poimenovanja javnih ustanov, ki so pomembne za življenje posameznika v Sloveniji: upravna enota, zavod za zaposlovanje, center za socialno delo, Informacijska točka za tujce, davčni urad, banka, pošta;
- stvari, ki so pomembne v javnem življenju: spletna stran, naslov, obrazec, matična številka, davčna številka, dovoljenje za bivanje;
- policija, gasilci, reševalci.

**Sociokulturno védenje**

Obstajajo informacijske točke za tujce, posebej prilagojeni servisi, namenjeni prav priseljencem, ki se poskušajo orientirati v družbi; v Sloveniji obstaja pravica do brezplačne pravne pomoči za socialno šibkejše, priseljenci imajo pri urejanju uradnih zadev pravico do tolmača.

---

Kajenje je v zaprtih javnih prostorih povsod prepovedano.

Udeleženci so seznanjeni z osnovnimi informacijami o cestnem prometu: omejitev hitrosti v mestu 50 km/h, na avtocestah 130 km/h, podnevi in ponoči morajo imeti avtomobili prižgane luči, med vožnjo v osebni vozilu moramo biti pripeti z varnostnim pasom ...

Obvezna je uporaba otroških sedežev v avtomobilih in uporaba varnostnih pasov. Za kršenje pravil so predvidene kazni.

Ulice so pogosto poimenovane po zgodovinskih osebah oz. osebah iz kulturnega življenja.

---

## Vsebinski sklop 8.2: Storitve

| Znanje in spretnosti   | Vzorci  | Gradivo  |
|--|---|--|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>  |   |  |
| Zna izraziti željo, potrebo.   | <i>Rad bi dvignil 100 evrov.<br/>Slovenske novice, prosim, in ene zelene Orbit.<br/>Gume bi rad zamenjal.</i>   | Glede na potrebe udeležencev   |
| Zna prositi za pomoč v primeru težav oz. zna poiskati pomoč.                   | <i>Ključ se je zlomil. A lahko pomagate?<br/>Gori! Na pomoč.</i>  |  |
| Razume preprosta navodila oz. informacije v zvezi z različnimi storitvami.     | <i>Izklopite mobilne telefone.<br/>Vozniško in prometno, prosim.<br/>Znamke se kupijo na pošti.</i>   |  |
| Razume informacije, posredovane na telefonskih odzivnikih, po mikrofoni ipd.   | <i>Za informacije pritisnite 1.<br/>Voznika osebnega avtomobila znamke Škoda prosimo, da vozilo umakne izpred vhoda za raztovarjanje.</i>               | Posneto avdio gradivo  |
| V banki/na pošti zna opraviti določene transakcije.                            | <i>Odprla bi račun.<br/>Rada bi dvignila/položila 50 evrov.<br/>Zanimam se za potrošniški kredit.<br/>Tole bi rada poslala.<br/>Eno znamko, prosim.</i> |  |
| <b>Branje</b>  |   |  |
| Razume osnovne napise v zvezi z odpiralnim časom, vrsto storitve.              | <i>Frizerski salon je zaradi bolezni do nadaljnjega zaprt.</i>  | Napisi, obvestila – tudi na internetu                                |
| Zna poiskati osnovne informacije (npr. odpiralni čas, naslov, telefonsko št.). |   | Oglasi, spletne strani   |
| Razume besedila, kot so oglasi, ceniki, urniki.                                | <i>Nudimo vse vrste pleskarskih storitev.</i>   | Oglasi, spletne strani   |
| Razume kratka, preprosta obvestila in navodila.                                | <i>Vstavite kartico. Vpišite osebno številko.<br/>Približajte kartico.</i>  | Navodila na bankomatih, parkomatih ipd., na obrazcih – tudi spletnih |



|   |                               |                              |
|---|-------------------------------|------------------------------|
| <b>Pisanje</b>  |                               |                              |
| Zna prepisati glavne podatke iz kratkih sporočil.             |                               | Krajša informativna besedila |
| Zna napisati preprosto pritožbo (npr. zaradi slabe storitve). | <i>Rad bi se pritožil ...</i> | Pisanje po modelu            |

**Besedišče:**

- poimenovanja ponudnikov najrazličnejših storitev: banka, pošta, frizer, čistilnica, avtomehanik, avtopralnica, računalniški servis, slikopleskarstvo ipd.;
- besedišče v zvezi s storitvami: dvigniti/položiti (denar); kupiti, dobiti, potrebovati; očistiti, popraviti ...– glede na potrebe udeležencev.

**Sociokulturno védenje**

Potrošniki morajo za plačano storitev dobiti račun s specifikacijo storitev; imajo možnost pritožbe v primeru slabo opravljene storitve. Za nasvet se lahko obrnejo na Urad za varstvo potrošnikov: [http://www.uvp.gov.si/si/javne\\_sluzbe/svetovanje\\_potrosnikom/](http://www.uvp.gov.si/si/javne_sluzbe/svetovanje_potrosnikom/)

### Vsebinski sklop 8.3: Družabno življenje

| Znanje in spretnosti  | Vzorci   | Gradivo                      |
|---|--|------------------------------|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>   |  |                              |
| Zna začeti in končati pogovor (tudi po telefonu).   | <i>O, Janez, živjo.<br/>Gospa Blažič, dober dan. Kako ste?<br/>No, se kaj vidiva.<br/>Maja tukaj. Bi lahko govorila z Mirjano?<br/>Oprosti, moram iti.</i> | Simulirani družabni pogovori |
| Zna povabiti in se odzvati na povabilo (npr. na obisk, kavo, druženje ...).                 | <i>A greva na kavo?<br/>V soboto zvečer res ne morem, sem že<br/>zmenjen.</i>  | Simulirani družabni pogovori |
| Zna se vesti v družbi – obvlada t. i. »mali pogovor«.                                       | <i>Kako si kaj? In tvoji?<br/>Pozdravi doma.</i>   |                              |
| Razume pravila v zvezi z vedenjem v družbi.   | <i>Tamle so copati.<br/>Tukaj ne smete kaditi.</i>   |                              |
| <b>Branje</b>   |  |                              |
| Razume enostavna sporočila pri dopisovanju (e-pošta, sms) in se zna nanje ustrezno odzvati. | <i>Tekma je jutri ob 8h.</i>   | Sporočila, npr. sms          |
| Razume zapisana voščila.  | <i>Vse najboljše za tvoj 18. rojstni dan!</i>  | Voščilnice                   |
| <b>Pisanje</b>  |  |                              |
| Zna uporabljati e-pošto.  | <i>Prejel tvoje sporočilo. LP Mladen</i>   | Pisanje po modelu            |
| Zna si dopisovati – pošiljati sms; zna komunicirati na družabnih omrežjih.                  | <i>Zvečer te vabim v kino.</i>   | Pisanje po modelu            |
| Zna napisati čestitko, razglednico.   | <i>Lepe pozdrave iz Moravskih toplic!</i>  | Pisanje po modelu            |

#### Besedišče:

- povabiti; iti ven/na kavo/na pijačo; dobiti se, videti se;
- čestitati, pozdraviti; lep pozdrav.

#### Sociokulturno védenje

Če se na vabilo ne moremo odzvati, se običajno opravičimo.

## Modul 9: Okolje in prostor

Trajanje modula: do 15 ur (do 17 ur).

Udeleženec v tem modulu:

- se seznanj z nekaterimi slovenskimi geografskimi in naravnimi znamenitostmi;
- se seznanj z vremenskimi in klimatskimi razmerami v Sloveniji;
- se seznanj s pomenom varovanja okolja;
- se zna orientirati v prostoru;
- pozna osnove prometne varnosti in se ravna po njih.

Temeljne zmožnosti

- V običajnih situacijah zna izmenjati informacije, povezane z vremenom in neposrednim okoljem ter s prometom in potovanjem.
- Slediti zna napotkom.

### Vsebinski sklop 9.1: Naravno okolje, rastline in živali

| Znanje in spretnosti   | Vzorci   | Gradivo                               |
|--|--|---------------------------------------|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>                                |  |                                       |
| Pozna poimenovanja naravnih pojavnosti.                        | gozd, hrib, dolina, gora, jezero, reka, morje, park, vrt ...   | Slikovno gradivo                      |
| Zna preprosto opisati neposredno okolje.                       | <i>Živim v majhnem kraju. Imamo veliko gozdov. Skozi kraj teče potok.<br/>Slovenija ima malo morja.<br/>Triglav je najvišja gora v Sloveniji. Visok je 2864 m.<br/>Imam vrt.<br/>Pred blokom je park in otroško igrišče.</i> | Slikovno gradivo                      |
| Zna preprosto primerjati geografijo Slovenije in svoje države. | <i>Moja država je ravna, tukaj pa so gore.<br/>Tudi pri nas imamo morje.</i>   | Omejeno glede na potrebe udeležencev. |
| Zna poimenovati nekatere živali.                               |  | Slikovno gradivo                      |
| Zna poimenovati nekatere rastline.                             |  | Slikovno gradivo                      |

|   |   |  |
|---|---|--|
| Zna preprosto izraziti želje/potrebe v zvezi z okoljem. | <i>Rada bi imela vrt. Sama bi rada pridelovala zelenjavo.</i>   |  |
| Razume preprosta navodila v zvezi z varovanjem okolja.  | <i>V Sloveniji je ločevanje odpadkov obvezno.<br/>V naravi ne odmetavamo smeti.<br/>V gozdu se ne sme kuriti ognja.</i> |  |
| <b>Branje</b>   |   |  |
| Razume glavne točke opisov naravnega okolja.            |   | Turistične brošure, napotki o pravilih vedenja v naravi (slikovno gradivo) |
| <b>Pisanje</b>  |   |  |
| Zna preprosto opisati svoje okolje.                     | <i>Živim v mestu, v Murski Soboti. To je v Prekmurju. Prekmurje je na ravnini, ob reki Muri.</i>                        | Pisanje po modelu  |

**Besedišče:**

- poimenovanja naravnih znamenitosti: gora, hrib, morje, jezero, dolina;
- narava, okolje, svež zrak;
- zunaj/notri; ven/noter
- poimenovanja prostorov v naravi: gozd, park, vrt, drevored; zdravilišče; živalski vrt;
- poimenovanja rastlin: drevo, roža, trava; sadje, zelenjava;
- poimenovanja živali: domače živali (mačka, pes, papiga, krava, konj, zajec ...), divje živali (medved, srna ...), ptice (golob, vrabec ...);
- iti na izlet/v naravo; vrtnariti; delati na vrtu;
- varovanje okolja: odpadki, smeti; zabojnik, koš za smeti; ogenj; ločevati odpadke; metati smeti.

**Sociokulturno védenje**

Udeleženci programa so seznanjeni, da Slovenci običajno hodijo poleti na morje ali v hribe. Popularni športi v Sloveniji so smučanje, tek, kolesarstvo in hoja v hribe.

V Sloveniji se odpadki ločujejo, smeti pa odlagajo v ustrezne zaboje (t. i. ekološki otoki). V naravi se večinoma ne sme kuriti ognja.

Spoznajo nekatere temeljne naravne znamenitosti Slovenije: Triglav, Blejsko in Bohinjsko jezero, Jadransko morje ...

V Sloveniji so doma rjavi medved, človeška ribica, lipicanec, kranjska čebela.

## Vsebinski sklop 9.2: Čas in vreme

| Znanje in spretnosti  | Vzorci   | Gradivo   |
|---|--|---|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>   |  |   |
| Pozna poimenovanja letnih časov, mesecev in dni v tednu.  |  | Koledar   |
| Pozna poimenovanja vremenskih pojavov.  |  | Slikovno gradivo, vremenska slika                                   |
| Razume vprašanja v zvezi z vremenom in zna odgovoriti nanje.                                    | <i>Kakšno je vreme pri vas? Je poleti vroče?<br/>Pri nas pogosto dežuje.</i>   |   |
| Razume glavne točke vremenske napovedi.   | <i>Jutri bo povsod po Sloveniji delno oblačno, na Primorskem bo pihala burja.</i>  | RTV-vremenska napoved (avtentično)                                  |
| Zna vprašati po vremenu in razume odgovore.<br>Razume vprašanja po vremenu in odgovoriti nanje. | <i>Kakšno bo jutri vreme?<br/>Ali bo deževalo?<br/>Menda bo toplo.</i>   |   |
| Zna preprosto opisati klimo in vreme.   | <i>Poleti je vroče, pozimi pa mrzlo.<br/>Pri nas veliko dežuje. Danes je toplo.<br/>Zunaj je 25 stopinj.<br/>Na Primorskem pogosto piha burja.</i> | Vezano tudi na lokalne vremenske razmere (burja na Primorskem ipd.) |
| V povezavi z vremenom zna preprosto povedati, kakšne načrte/želje ima.                          | <i>Če bo v nedeljo lepo, bomo imeli piknik.<br/>Popoldne bom šel z družino v park na sprehod.</i>  |   |
| Zna povedati, kaj počne v določenem času.   | <i>Poleti gremo na morje.<br/>Pozimi smo več doma. Marca začnem delati na vrtu.</i>  |   |
| <b>Branje</b>   |  |   |
| Razume vremensko napoved in karto.  |  | Vremenska napoved, vremenska karta (avtentično)                     |

---

**Besedišče:**

- dan, teden, mesec, leto;
- zjutraj, dopoldne, popoldne, zvečer, ponoči;
- včeraj, danes, jutri;
- lani, letos, drugo leto;
- poimenovanja letnih časov, mesecev, dni v tednu;
- poimenovanja vremenskih pojavov: sonce, dež, sneg, megla, veter ...; deževati, snežiti, pihati.

---

**Sociokulturno védenje**

Običajne vremenske razmere v Sloveniji so: vroča poletja, mrzle in snežene zime; na Primorskem piha burja.

---

**Vsebinski sklop 9.3: Orientacija v prostoru, promet**

| Znanje in spretnosti   | Vzorci  | Gradivo  |
|--|---|--|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>                              |   |  |
| Pozna poimenovanja, povezana s prometom.                     | cesta, ulica, most, semafor, tunel ...  | Slikovno gradivo                                   |
| Pozna poimenovanja prevoznih sredstev.                       |   | Slikovno gradivo                                   |
| Razume glavne točke sporočil na postajališčih.               | <i>Vlak iz smeri Koper prihaja na 5. tir.<br/>Vlak ima ob prihodu 15 minut zamude.</i>  | Avdio posnetki obvestil – avtentično in prirejeno  |
| Razume napotke in se zna po njih ravnati.                    | <i>Pri semaforju zavijete levo. Bankomat je zraven pošte.</i>   | Zemljevid  |
| Razume glavne točke radijskih prometnih informacij.          | <i>Cesta je zaprta.<br/>Pred predorom Karavanke so večji zastoji.</i>   | Radijske prometne informacije (avtentično gradivo) |
| Zna vprašati po podatkih v zvezi s potjo.                    | <i>Kje je avtobusna postaja? Kako se pride do pošte?<br/>Kdaj odpelje avtobus za Škofjo Loko?<br/>Taksi!<br/>Povratno karto za Koper, prosim.</i>             | Simulacija pogovorov, situacij                     |
| Zna dati preproste napotke.                                  | <i>V križišču zavijete levo, potem pa greste naravnost mimo parka.</i>  | Zemljevid  |
| Zna preprosto opisati pot (npr. do službe, do doma ipd.).    | <i>V Ljubljano se pripeljem z avtobusom. Od avtobusne postaje do službe grem peš.<br/>V službo se vozim s kolesom/avtom.<br/>Danes sem prišla s taksijem.</i> | Po modelu.   |
| Zna izraziti želje/potrebe v zvezi s prometom in potovanjem. | <i>Raje se vozim z vlakom kot z avtobusom.<br/>Za vikend bi šla rada na izlet.</i>  |  |
| Zna preprosto opisati dogodek.                               | <i>V nedeljo smo šli s prijatelji na izlet na Gorenjsko. Šli smo z avtom.<br/>Na poti se je zgodila nesreča.</i>  | Po modelu.   |
| Razume preprosta navodila v zvezi s prometno varnostjo.      | <i>Med vožnjo morate biti pripeti z varnostnim pasom.<br/>Otroci morajo sedeti v otroškem sedežu.</i>   |  |
| <b>Branje</b>  |   |  |
| Orientira se po zemljevidu.                                  |   | Zemljevidi   |

|                                   |   |   |
|-----------------------------------|---|---|
| Razume znake v prometu in napise. | <i>Obvoz<br/>Parkiranje prepovedano Parkirnina 1 h = 0,70 €</i> | Različni znaki in napisi (iz neposrednega okolja udeležencev) |
| Razume vozne rede.                | <i>Prihodi<br/>Odhodi<br/>Nadomestni prevoz z avtobusom</i>     | Vozni redi vlakov, avtobusov, letal (tudi na spletu)          |

### **Besedišče:**

- poimenovanja, povezana s prometom: ulica, cesta, avtocesta, križišče, semafor, tunel, parkirišče, obvoz;
- poimenovanja lokacij: avtobusna/železniška postaja, letališče, tir;
- izrazi, povezani s prometom: zamuda; prijava, pristal ...;
- poimenovanja prevoznih sredstev: avto, avtobus, vlak, letalo, ladja; taksi;
- iti peš; peljati se (z avtom/avtobusom); leteti; zaviti levo/desno, iti naravnost; pripeljati, odpeljati; voziti (se); prihod, odhod;
- otroški sedež, varnostni pas; biti privezan, privezati se;
- pešec, voznik/voznica, potnik/potnica;
- vozovnica, karta;
- blizu/daleč, tukaj, tam, zgoraj, spodaj, zadaj.

### **Sociokulturno védenje**

Promet v Sloveniji poteka po desni strani. Podnevi je treba voziti s prižganimi lučmi. Med vožnjo morajo biti potniki v osebnih avtomobilih pripeti z varnostnim pasom, otroci morajo do 12. leta oz. do velikosti 150 cm sedeti zadaj in v otroških sedežih.

Omejitev hitrosti je v mestu 50 km/h, na avtocestah 130 km/h. Najvišja dovoljena vrednost alkohola v krvi voznika je 0,5 promila.

Vozniški izpit je mogoče opravljati pri 16 letih (obvezna vožnja s sovoznikom do 18. leta).

V Sloveniji se mestni avtobusi različno plačujejo (kartica Urbana v Ljubljani) – udeležence se seznanijo s tem glede na njihove potrebe oz. lokalno specifikum. Za redno uporabo javnih prevoznih sredstev se uporabljajo mesečne vozovnice.

Vstop v avtobus je običajno pri vozniku.



## Modul 10: Slovenska kultura, zgodovina in tradicija

Trajanje modula: do 10 ur (do 15 ur).

Udeleženec v tem modulu:

- spozna nekatere temeljne pojme iz slovenske kulture in tradicije;
- spozna kulturne ustanove, zlasti v lokalni skupnosti;
- spozna nekatere pomembne osebnosti iz slovenske zgodovine in kulture;
- se seznani z nekaterimi temeljnimi zgodovinskimi dogodki;
- se seznani z vrednotami, povezanimi s slovensko kulturo, zgodovino in tradicijo;
- primerja značilnosti slovenske kulture s svojo.

Temeljne zmožnosti:

- Pozna nekatere temeljne pojme v zvezi s slovensko kulturo, zgodovino in tradicijo.

### Vsebinski sklop 10.1: Zemljepis in zgodovina

| Znanje in spretnosti  | Vzorci  | Gradivo                               |
|---|---|---------------------------------------|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>   |   |                                       |
| Pozna poimenovanja glavnih slovenskih simbolov, nekaterih temeljnih geografskih enot in njihovih značilnosti ter posebnosti in jih zna preprosto posredovati. | <i>Triglav je najvišja gora v Sloveniji. V Sloveniji so Alpe in Jadransko morje. Slovenija ima okoli 2 milijona prebivalcev. Največja mesta v Sloveniji so Ljubljana, Maribor, Celje, Kranj in Velenje. V Sloveniji je veliko kozolcev.</i> | Zemljevid Slovenije, slikovno gradivo |
| Zna primerjati značilnosti svoje države s slovenskimi značilnostmi.   | <i>Slovenija ima Blejsko jezero, Severna Makedonija pa Ohridsko.</i>  | Slikovno gradivo (udeležencev)        |
| Pozna nekatera temeljna zgodovinska poimenovanja.   | rimski Emona, srednji vek, osamosvojitve  | Časovna premica                       |
| Pozna nekatera temeljna dejstva o zgodovini Slovenije.  | <i>Slovenija je samostojna država od leta 1991. Slovenci so živeli v različnih državah: v Avstriji, Avstro-Ogrski, dveh Jugoslavijah. Ptuj je bil najpomembnejše rimsko mesto na slovenskih tleh.</i>                                       | Video posnetki, slikovno gradivo      |
| Pozna glavne praznike.  | <i>Prvi maj – praznik dela; Prešernov dan</i>   | Koledar                               |

|  |  |   |
|--|--|---|
|  | <i>velika noč</i>  |   |
| Zna voščiti ob nekaterih praznikih.  | <i>Srečno novo leto.<br/>Vesel božič.</i>  |   |
| Izreči zna osnovne vljudnostne fraze.  | <i>Na zdravje.<br/>Dober tek.</i>  |   |
| Pozna nekatere temeljne pojme s področja političnega življenja.                        | <i>To je slovenski parlament.<br/>Ta je župan, ta pa je poslanec.</i>                      | Slikovno gradivo                        |
| Seznani se z nastankom slovenske države.   | <i>Kdaj je nastala slovenska država? Leta 1991.<br/>Slovenija je stara več kot 30 let.</i> |   |
| <b>Branje</b>  |  |   |
| Prebere in razume nekatera poimenovanja iz zgornjih kategorij.                         |  | Koledar z označenimi prazniki           |
| Prebere in razume krajša stvarna besedila s podatki o krajih in zgodovinskih dejstvih. |  | Informativne brošure, turistični letaki |
| <b>Pisanje</b>   |  |   |
| Zapisati zna slovenska poimenovanja geografskih enot.                                  |  |   |

### Besedišče

- poimenovanja nekaterih slovenskih pokrajin: Gorenjska, Primorska, Štajerska ...;
- poimenovanja nekaterih slovenskih geografskih enot in imena nekaterih značilnosti kot npr.: Alpe, Jadran, Kras; Triglav, Blejsko jezero, Postojnska jama;
- poimenovanja iz zgodovine: stari Rim, Emona, srednji vek, Avstro-Ogrska, samostojna Slovenija ...;
- poimenovanja nekaterih glavnih slovenskih simbolov in značilnosti kot npr.: Triglav, kozolec, lipicanec, kranjska klobasa, grb, zastava;
- imena glavnih praznikov: božič, novo leto, velika noč, kulturni praznik, dan državnosti ipd.;
- osnovne vljudnostne fraze;
- poimenovanja s področja političnega življenja: država, republika, demokracija, zakon, ustava, Evropska unija, vlada, predsednik, parlament, minister; občina, župan.

### Sociokulturno védenje

Slovenija je demokratična država s parlamentarno ureditvijo. Vodi jo predsednik države, ki je neposredno izvoljen.

Slovenija je svojo državnost pridobila leta 1991.

Tuji državljani imajo pravico do sodelovanja na lokalnih volitvah.

**Vsebinski sklop 10.2: Slovenska kultura in kulturne ustanove**

| Znanje in spretnosti  | Vzorci   | Gradivo  |
|---|--|--|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>   |  |  |
| Pozna poimenovanja nekaterih kulturnih ustanov in ve, s čim se ukvarjajo.             | <i>Ljubljana je glavno mesto in ima največ kulturnih ustanov: muzeje, galerije, koncertne dvorane, knjižnice. Poleti je v Sloveniji veliko različnih festivalov.</i> | Pogovori, video gradivo, radijska, TV-vabila na kulturne dogodke   |
| Zna rezervirati in kupiti vstopnice za kulturno prireditev.                           | <i>Dve karti bolj zadaj na sredini, prosim.</i>  | Simulirani pogovori  |
| Pozna lokalno knjižnico in njeno dejavnost.   | <i>V naši knjižnici je točka vseživljenjskega učenja.</i>  |  |
| Pozna navade Slovencev.   | <i>Slovenci radi pojejo. Veliko jih poje v zboru.</i>  |  |
| Pozna pravila in navade ob obisku kulturnih ustanov.                                  | <i>V dvorani je treba izklopiti mobilne telefone. V kino dvorano lahko neseš hrano in pijačo.</i>  |  |
| Primerja različne kulturne prakse.  | <i>Pri nas grejo ljudje ob nedeljah v 'kafano'.</i>  |  |
| Na kratko in enostavno zna predstaviti vsebino literarnega besedila, filma ipd.       | <i>Film govori o ...</i>   |  |
| Pozna nekatera imena iz slovenske kulture.  | <i>Prešeren je bil pesnik. Živel je v 19. stoletju.</i>  |  |
| Zna rezervirati in kupiti vstopnice za kulturno prireditev.                           | <i>A vstopnice lahko rezerviram?<br/>Dve karti za ob 20h, prosim.</i>  |  |
| <b>Branje</b>   |  |  |
| Razume napovednike, TV-sporede, sporede in programe kulturnih ustanov.                | <i>Galerija je odprta vsak dan od 10h do 18h, ob ponedeljkih zaprto.</i>   | Brošure, tiskano gradivo   |
| Razume kratko, preprosto predstavljeno vsebino kakega literarnega besedila ali filma. |  | TV- in kino napovedniki, plakati, spletne strani kulturnih ustanov |

|   |  |   |
|---|--|---|
| <b>Pisanje</b>                          |  |   |
| Na spletni strani zna kupiti vstopnico. |  | Spletne strani za nakup vstopnic (obrazci). |

**Besedišče:**

- poimenovanja nekaterih ustanov (vezano na lokalno situacijo): knjižnica, galerija, muzej, gledališče, kino;
- poimenovanja dogodkov: proslava, koncert, predstava;
- imena nekaterih oseb iz slovenske kulture in znanosti: France Prešeren, Ivan Cankar, Svetlana Makarovič, Ivana Kobilca, impresionisti, Jože Plečnik, Jurij Vega, Anton Codelli ...;
- obiskati, ogledati si, poslušati, gledati, brati.

**Sociokulturno védenje**

Slovenci se močno identificirajo s svojim jezikom in kulturo (zato tudi številna poimenovanja ulic in ustanov po osebah iz kulturnega življenja). Za najpomembnejšega pesnika velja France Prešeren (po njem se imenuje praznik, ki je dela prost, in nagrade za vrhunske dosežke).

### Vsebinski sklop 10.3: Slovenska tradicija, prazniki in praznovanja

| Znanje in spretnosti   | Vzorci  | Gradivo                       |
|--|---|-------------------------------|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>  |   |                               |
| Pozna glavne praznike v Sloveniji in ve, kako se jih praznuje.                                 | <i>Prvi maj je praznik dela<br/>Za praznike se v Sloveniji jé potica.</i>   | Slikovno gradivo, koledar     |
| Zna preprosto opisati praznike in praznovanje v svoji kulturi in jih primerjati s slovenskimi. | <i>Pri nas praznujemo bajram.<br/>Naši veliki noči se reče „uskr“.<br/>Pri nas poroke trajajo tri dni. Praznuje cela vas.</i> |                               |
| Zna voščiti ob prazniku (tudi osebnem).  | <i>Čestitam!<br/>Vse najboljše.</i>   |                               |
| Izreči zna osnovne vljudnostne fraze ob nesreči.   | <i>Žal mi je.<br/>Moje sožalje.</i>   |                               |
| Seznani se s stereotipi o Slovencih in njihovih navadah.                                       | <i>Gorenjci so skopi.</i>   |                               |
| Pozna navade lokalnega prebivalstva.   | <i>V soboto bo gasilska veselica. Tam plešejo in veliko pijejo.</i>   |                               |
| <b>Branje</b>  |   |                               |
| Razume krajša in preprosta besedila npr. o kakšnem praznovanju.                                |   | Koledar, informativne brošure |
| <b>Pisanje</b>   |   |                               |
| Zapisati zna krajše voščilo in čestitko.   | <i>Vesel božič in srečno novo leto. Čestitam ti za diplomo.</i>   | Voščilnice, pisanje po modelu |

#### Besedišče:

#### Sociokulturno védenje

Večina državnih praznikov je dela prostih. Obstajajo tudi lokalni prazniki (občinski prazniki, sejmi, festivali, veselice ipd.). Verski prazniki se običajno praznujejo v družinskem krogu. V Sloveniji je prevladujoča veroizpoved katoliška.

Slovenija je verjetno edina država EU, ki ima praznik kulture (Prešernov dan).

### Modul 11: Slovenska družba in ustavna ureditev

Trajanje modula: do 10 ur (do 15 ur).

Udeleženec v tem modulu:

- se seznanj z možnostmi pridobivanja informacij in z različnimi mediji;
- se seznanj z ustavno ureditvijo države Slovenije in temeljnimi pojmi povezanimi s politiko;
- se seznanj s položajem RS v mednarodnih zvezah (EU, Nato ...).

Temeljne zmožnosti:

- Pozna nekatere temeljne pojme v zvezi s slovensko družbo in njeno ureditvijo.
- V običajnih vsakodnevnih situacijah zna izmenjati aktualne informacije, pridobljene v medijih.

### Vsebinski sklop 11.1: Mediji

| Znanje in spretnosti  | Vzorci   | Gradivo  |
|---|--|--|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>   |  |  |
| Pozna poimenovanja različnih medijev v Sloveniji in ve, kje lahko dobi zase relevantne informacije. | časopis, internet, TV-dnevnik, dnevnik, revija   | TV program, posnetki oddaj, spletne strani, časopisi in drugi tiskani mediji, novičarski portali |
| Pozna poimenovanja za rubrike, oddaje itd.  | zunanja/notranja politika, črna kronika, šport, novice, nadaljevanke, prenos, film, risanka  | TV program, posnetki oddaj, spletne strani, časopisi in drugi tiskani mediji, novičarski portali |
| Zna izraziti svoje interese, želje, namere v zvezi z mediji.  | <i>Rada gledam nadaljevanke.<br/>Zvečer je prenos nogometne tekme.<br/>Ob sredah gledam filme.<br/>Vsak dan preberem časopis.<br/>Politika me ne zanima.</i> |  |
| Razume glavne točke preprosto podanih informacij na radiu ali televiziji.                           | <i>Predsednica države je odpotovala v Rim, kjer se bo srečala tudi s papežem.</i>  | Različni posnetki, npr. RTV poročil  |
| Zna preprosto posredovati slišane ali prebrane informacije.   | <i>Slišal sem, da je cesta zaprta.</i>   | Radijski in televizijski posnetki  |
| Zna vprašati po informacijah.   | <i>Kdaj bo film?<br/>Kje bi dobil informacije o nogometnih rezultatih?</i>   |  |

|  |  |  |
|--|--|--|
| <b>Branje</b>  |  |  |
| Razume preprosto podane informacije v tiskanih medijih in na spletu.   |  | Spletne strani, tiskani mediji, facebook in instagram objave |
| <b>Besedišče</b>   |  |  |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- brati, poslušati, gledati;</li> <li>- poimenovanja medijev: časopis, revija; radio, televizija; internet;</li> <li>- poimenovanja rubrik: politika, šport, vreme, črna kronika, (mali) oglasi ...; novice;</li> <li>- poimenovanja oddaj: dnevnik, nadaljevanka, serija, film, risanka ...; oddaja, prenos ...;</li> <li>- pridevniki v zvezi z mediji: zanimiv/dolgočasen, dolg, napet.</li> </ul> |  |  |
| <b>Sociokulturno védenje</b>   |  |  |
| <p>V Sloveniji so (tiskani) dnevniki Delo, Dnevnik, Večer in Primorske novice. Edina javna RTV je RTV Slovenije, obstaja več zasebnih radijskih postaj in televizij.</p> <p>Oddaje v tujih jezikih imajo slovenske podnapise.</p>  |  |  |

## Vsebinski sklop 11.2: Slovenija in Evropska unija

| Znanje in spretnosti   | Vzorci  | Gradivo                               |
|--|---|---------------------------------------|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>  |   |                                       |
| Pozna slovenska poimenovanja (zanj relevantnih) držav EU, njihovih prebivalcev in večinskih jezikov v teh državah. | <i>Sosede Slovenije so Hrvaška, Madžarska, Avstrija in Italija.<br/>Uradni jezik v Avstriji je nemščina.</i>  | Zemljevidi                            |
| Razume osnovna dejstva v zvezi s Slovenijo in njenim članstvom v EU.   | <i>Slovenija je članica EU od leta 2004 dalje.<br/>Evro je v Sloveniji plačilno sredstvo od leta 2007.<br/>EU ima po zadnji širitvi 27 članic.</i>  | Informativno gradivo o Sloveniji v EU |
| Zna zelo preprosto izraziti prednosti članstva v EU.   | <i>Med državami ni nobene meje. Vsi plačujejo z evri.</i>   |                                       |
| <b>Branje</b>  |   |                                       |
| Razume poimenovanja in osnovne podatke o državah članicah EU.  | <i>V Nemčiji živi največ ljudi v Evropski uniji.<br/>Nemčija je tudi največja država EU. Glavno mesto je Berlin.<br/>Slovenija je postala članica EU leta 2004. Evro je prevzela leta 2007.</i> | Informativno gradivo, zemljevidi      |
| <b>Pisanje</b>   |   |                                       |
| Enostavno in na kratko zna predstaviti svojo državo.   |   | Pisanje po modelu                     |

### Besedišče

- država, Evropska unija, članica, uradni jezik, evro, meja, ...;
- poimenovanja držav članic EU, njihovih prebivalcev in jezikov.

### Sociokulturno védenje

Evropska unija ima 27 članic, njen sedež je v Bruslju. Slovenija je v EU včlanjena od leta 2004. Od takrat je eden od uradnih jezikov EU tudi slovenščina. Leta 2007 je RS prevzela tudi plačilno sredstvo evro.



### Vsebinski sklop 11.3: Družbena ureditev in zakonodaja

Ta sklop je namenjen zgolj informiranju, zato ne pričakujemo, da bi udeleženci programa aktivno obvladali besedišče in sporazumevalne vzorce

| Znanje in spretnosti  | Vzorci   | Gradivo  |
|---|--|--|
| <b>Poslušanje in govorjenje</b>   |  |  |
| Razume zelo osnovne informacije v zvezi s slovensko državno ureditvijo.                             | <i>Slovenija je republika. Ima predsednika države. Ta je tudi vrhovni poveljnik vojske. V Sloveniji imamo parlamentarno demokracijo.</i> |  |
| Ve, kje poiskati zase relevantne informacije v zvezi z zakonskimi določili (npr. o bivanju tujcev). |  | Spletne strani   |
| Seznanjen je s svojimi pravicami in dolžnostmi.   | <i>Lahko se udeležite lokalnih volitev.</i>  |  |
| Zna povedati nekaj osnovnih informacij o Sloveniji in jih primerjati s svojo izvorno državo.        |  |  |
| <b>Branje</b>   |  |  |
| Razume preprosto podane informacije o Sloveniji in njeni ureditvi.                                  | <i>V državnem zboru je 90 poslancev. Volilni sistem v Sloveniji je zelo zapleten. Vlado sestavljajo predsednik in ministri.</i>          | Informativno gradivo, slikovno gradivo, spletne strani |

#### Besedišče

- republika, demokracija;
- predsednik (države, vlade);
- državni zbor, poslanec;
- vlada, minister;
- zakoni: Zakon o tujcih, Uredba o integraciji tujcev, Zakon o zaposlovanju tujcev ...

---

**Sociokulturno védenje**

Slovenija je demokratična republika, zanjo je značilna parlamentarna demokracija. Vodi jo predsednik države, ki je tudi vrhovni poveljnik vojske. Voljen je vsakih 5 let na neposrednih volitvah. Vlado vodijo ministrski predsednik in ministri. Najvišje zakonodajno telo je državni zbor, v katerem je 90 poslancev, predstavnikov različnih strank, ki so na volitvah dobile najmanj 4 % delež glasov. Volitve v parlament so vsaka 4 leta. Uradni jezik v RS je slovenščina, v Prekmurju tudi madžarščina, na Obali pa italijanščina.

---

## 6. Trajanje izobraževanja

Program obsega 180 ur (240 ur) organiziranega izobraževanja. Program ZIP omogoča udeležencem, ki prihajajo iz bolj oddaljenih kulturnih in jezikovnih okolij, več ur izobraževanja (do 240 ur), da lahko dosežejo s programom predvidena znanja in spretnosti.

## 7. Izpitni katalog oziroma drugi načini preverjanja znanja

### 7.1. Katalog preverjanja in spremljanja znanja

Posodobljeni program ZIP ne predvideva preverjanja znanja v obliki jezikovnega izpita in udeleženkam in udeležencem ne omogoča pridobiti spričevala o znanju slovenščine kot drugega in tujega jezika. Kot že poudarjeno, njegov namen ni pripeljati udeleženke in udeležence do določene ravni znanja slovenščine, ampak so te ravni lahko različne (gl. pogl. 4. Cilji programa). Cilj programa je torej optimalni napredek po zmožnostih posameznih udeležencev in udeleženk (razlike v doseženi ravni so torej posledica »objektivnih« razlik med njimi).

To pa ne pomeni, da v njem ni mogoče izvajati različnih oblik preverjanja znanja, na primer za namene razvrščanja v skupine, jezikovne »diagnoze« (kaj nekdo že zna, kje pa so primanjkljaji), spremljanje napredovanja v različnih fazah izobraževalnega procesa in podobno. Nasprotno, takšno preverjanje je zaželeno (npr. za uvrščanje v homogene skupine, za diagnosticiranje znanja in morebitnih pomanjkljivosti v njem, za spremljanje v različnih fazah učenja novega jezika). Nikakor pa naj preverjanje ne bo formalizirano, temveč naj služi le kot pozitivna povratna informacija ob spremljanju posameznikovega napredovanja.

Formalizirano preverjanje znanja slovenščine kot neprvega jezika se izvaja v okviru javno veljavnega izobraževalnega programa Slovenščina kot drugi in tuji jezik (2020), katerega pomemben cilj je tudi pridobitev spričevala o znanju slovenščine kot drugega in tujega jezika na različnih ravneh Skupnega evropskega jezikovnega okvira (javno veljavna listina), ki pa s posodobljenim programom Začetna integracija priseljencev ni povezan (ne po vsebini ne po namenu).

Za vse udeležene v programu ZIP, ki bi si tako javno veljavno listino, to je spričevalo o svojem znanju slovenščine želeli oz. si jo morda morajo pridobiti, pa se v tem programu lahko nameni nekaj ur kot pripravo na izpit (v odprtem delu kurikula); pri tem se velja osredotočiti na predstavitev sestave izpita, tipov nalog in vprašanj v njih ter strategij, kako reševati naloge. Ob tem želimo snovalci tega programa poudariti, da izvajanje programa ZIP nikakor ne sme biti podrejeno pripravi na tak izpit; to bi imelo negativni povratni učinek na izvajanje programa in bi pomenilo zgrešiti njegov temeljni cilj, to pa je začetna integracija priseljencev.

### 7.2. Drugi načini preverjanja znanja

#### Zbirna mapa

Za vsakega udeleženca v programu se vodi individualna zbirna mapa. Ta dokument ima v programu več vlog, in sicer je lahko pripomoček za ugotavljanje potreb in načrtovanje

individualnih učnih ciljev, za spremljanje in preverjanje doseganja učnih ciljev in je tudi instrument za ocenjevanje doseganja standardov programa.

Priporočene sestavine zbirne mape so:

- Osebni podatki udeleženca.
- Dokazila in dokumenti, ki jih udeleženec uveljavlja ob vstopu v program, da bi se mu priznale določene vsebine in analizirale njegove potrebe (npr. potrdila s tečajev in izpitov, testi, ki so jih opravljali na tečaju ipd.).
- Osebni izobraževalni načrt.
- Dokumentacija usposabljanja, ki obsega izdelke in gradiva, ki jih izdelava udeleženec; ta gradiva in izdelke bo lahko posameznik uporabil tudi v resničnem življenju kot neke vrste vzorce, če oz. ko se bo pokazala konkretna potreba (npr. življenjepis, prošnja za službo, oglas za najem stanovanja, opravičilo ipd.).
- Samoevalvacijski vprašalnik udeleženca o učnih dosežkih posameznega vsebinskega sklopa v okviru programa, ki vsebuje tudi povratno informacijo o uspešnosti udeleženca ter napotke za delo naprej (pripravi učitelj).
- Mnenje udeleženca (opažanje in refleksija) o procesu usposabljanja.
- Opisna ocena učitelja o sodelovanju na tečaju, napredovanju, doseganju standardov znanja in spretnosti (kot povratna informacija).

## 8. Pogoji za vključitev

V program ZIP se vključujejo odrasli priseljenci, stari 16 let in več, ki so opismenjeni (gl. pogl. 3. Ciljna skupina). Drugih pogojev za vpis ni.

Snovalci programa ZIP poudarjamo, da ta program ni namenjen nepismenim osebam, njegov namen ni začetno opismenjevanje. Kot že rečeno (gl. 3. pogl.), pa lahko pričakujemo, da bodo njegovi udeleženci na različnih ravneh pismenosti in da se bodo vanj morda želele vključiti tudi osebe, ki ne bodo pismene v latinici. Vendar je treba nepismene in tiste, ki niso opismenjeni v latinici ali v pisavah s podobnim načinom zapisovanja glasov (npr. cirilica), preusmeriti v ustrezne programe (gl. izobraževalni program Opismenjevanje v slovenščini za odrasle govorce drugih jezikov).

## 9. Pogoji za napredovanje in dokončanje programa

Posebnih pogojev za napredovanje ni, udeleženec napreduje po individualnem načrtu učenja.

### Dokončanje programa

Pogoji za dokončanje programa ZIP so:

- aktivno sodelovanje pri načrtovanju individualnega izobraževalnega načrta;
- aktivno sodelovanje pri izpeljavi programa in izdelava osebne zbirne mape;
- napredovanje po individualnem izobraževalnem načrtu;
- 80-odstotna udeležba pri organiziranem izobraževanju.

## 10. Organizacija izobraževanja

Organizacija izvedbe programa se natančno določi v okviru izvedbenega kurikula, ki ga pripravi organizacija, izvajalka programa. Ključnega pomena je, da se izvajalec pri izvedbi programa v največji možni meri prilagodi udeležencem programa.

## 10.1. Časovna razporeditev

Izobraževanje poteka po vnaprej določenem urniku. Možne so različne časovne razporeditve poteka izobraževanja – 2-krat tedensko po tri do štiri šolske ure ali vsakodnevna srečanja (npr. do 20 ur na teden) ipd.

Pomembno se zdi poudariti, naj izvajalci ne vključujejo prav vseh vsebin programa, če ugotovijo, da jim udeleženci in udeleženci niso sposobni slediti. Usvajanje jezika in seznanjanje z drugimi vsebinami je postopno in zahteva čas. Cilj tega programa ni obdelati prav vse vsebine, temveč dobro usvojiti tiste vsebine, ki so za posameznikovo življenje in delo v Sloveniji res ključne. Zato naj izvajalci izbranim vsebinam posvetijo posebno pozornost in jim namenijo ustrezen čas. O razvoju slovnične in fonološke zmožnosti gl. pogl. 5.2 Opisi jezikovnega znanja.

Ure, ki so navedene ob posameznih modulih, so zato zgolj okvirne. Pričakujemo lahko zelo različne hitrosti napredovanja, pač glede na izvor, predznanje, motiviranost, interese, potrebe ... (gl. pogl. 3. Ciljna skupina). Ponujene vsebine izvajalec prilagaja individualnim potrebam in interesom udeležencev (hitrejše napredovanje, homogene skupine govorcev slovenščini sorodnih prvih jezikov). Pri izvajanju torej kaže izkoristiti izbirnost, ki jo omogoča program ZIP. Upošteva vse navedeno, je mogoče posamezni modul tudi razdeliti in najprej določiti preprostejše cilje ter se k zahtevnejšim vrniti v kasnejših fazah.

## 10.2. Zagotavljanje pogojev za izvedbo programa oz. priprava izvedbenega kurikula

### Kraj izvedbe

Pričakovati je, da bo potrebno prilagajati urnik poteka programa glede na čas, ki ga imajo udeleženci na voljo, in izvajati program čim bližje prebivališču ali delovnemu mestu udeležencev.

Razmišljati kaže tudi o možnosti, da bi nekatere vsebine, povezane s poklicem, zaposleni udeleženci programa vsaj deloma uresničevali tudi na svojem delovnem mestu, torej med delom oz. ob delu. Tu naj bi se izvajalci povezovali z lokalnimi delodajalci. Gl. tudi del o socialnih, demografskih in izobrazbenih značilnostih priseljencev v pogl. 2. Namen programa.

### Osebni izobraževalni načrt

Obsega učne cilje, konkreten časovni načrt ter podatke o znanju, interesih in pričakovanjih udeleženca ob vključitvi v program.

### Priporočeno število udeležencev

V posamezno skupino se vključi najmanj 8 in največ 12 udeležencev. O ustreznem razvrščanju v skupine gl. v nadaljevanju.

## Vključevanje udeležencev

Udeleženci se v program vključujejo prostovoljno. V ta namen je treba poleg temeljnega informiranja o možnosti vključitve v program ZIP zagotoviti vrsto različnih, spodbudnih okoliščin, v katerih potencialni udeleženci lahko spoznajo program, premislijo o njegovih učinkih in prednostih ter tudi o novih priložnostih, ki jih dobijo z vključitvijo v izobraževanje. Prav tako je pomembno ustvariti situacije, v katerih se priseljene osebe zlahka in z veseljem prepoznajo v vlogi udeleženk in udeležencev programa. Animacija in vključevanje udeležencev bosta potekala na različne načine, in sicer v sodelovanju z lokalno skupnostjo, predvsem z upravnimi enotami, šolami in socialnimi partnerji – pri tem so ključni delodajalci in sindikati – pa tudi prek društev in priseljenjskih organizacij. Za udeležence, ki so v program že vključeni, pa je pomembno, da jim program predstavi učitelj v programu.

Udeleženke in udeleženci naj bodo razvrščeni v čim bolj homogene skupine: kot prvo izhodišče velja upoštevati prvi jezik govorcev. Ne gre torej v iste skupine razporejati oseb iz zelo oddaljenih jezikovnih okolij in govorcev slovenščini sorodnih prvih jezikov, saj bodo slednji po pričakovanjih napredovali hitreje. Kot drugo pa kaže udeležence v skupine razporejati tudi glede na njihovo predznanje, predvsem tudi kar zadeva raven njihove pismenosti (poleg izobrazbe in znanja drugih jezikov). V primeru, da se v program vključujejo udeleženci brez predznanja slovenščine, je smiselno, da se v skupino ne vključujejo udeleženci z različnimi prvimi jeziki, temveč je smiselno oblikovati skupine z enim ali največ dvema različnima prvima jezikoma (ali vsaj sorodnimi jeziki).

Zato kaže razmišljati o nekih standardiziranih orodjih, ki bodo v pomoč pri ustreznem razvrščanju v skupine in diagnosticiranju ravni pismenosti ter merjenju napredka med potekom programa (prim. orodje LLAT – gl. pogl. Literatura in viri).

### 10.3. Metodično didaktična priporočila

Ključne značilnosti programa so **odprti kurikulum, povezovanje med moduli in vsebinskimi sklopi** ter **aktivno vključevanje udeležencev** pri izvajanju programa, kar zagotavlja optimalno doseganje ciljev programa. V programu prevladuje konstruktivistično učenje. V učnem procesu udeleženec sam z učiteljem in z drugimi udeleženci in sodelujočimi premisli, ovrednoti in posploši izkušnjo, ki si jo je pridobil. Tako udeleženec poleg dejstev in vsebine ponotranji tudi načela, postopke in tehnike, ki jih uporablja kritični mislec, pa tudi vrednote, načine in postopke ustvarjalnega učenja.

### Priporočene oblike za izvajanje

Oblike izvajanja programa bodo natančno določene v izvedbenem kurikulumu. Priporočena je tečajna oblika.

Tečajno obliko lahko kombiniramo z drugimi oblikami izobraževanja – denimo s seminarsko, če je glede na naravo teme učnega srečanja ali druge okoliščine primerneje organizirati celodnevno srečanje. Tečajno obliko lahko kombiniramo tudi s samostojnim učenjem ali z učenjem ob konzultacijah v manjših skupinah in podskupinah, predvsem v primerih, ko je učenje namenjeno utrjevanju in poglobljanju pridobljenih znanj in zmožnosti. Ta oblika je

priporočljiva tudi v primerih, ko se udeleženec zaradi objektivnih okoliščin ni mogel udeležiti programa, ki je sicer potekal v tečajni obliki, pa bi pri učenju potreboval vodenje oz. učiteljevo podporo.

V program ZIP se ob obravnavi določenih zahtevnejših vsebin (kultura, družba, ustavna ureditev, pravice ...), ko učitelj in udeleženci nimajo skupnega jezika, občasno lahko vključuje tudi medkulturni mediator.<sup>32</sup> V tem primeru je možnih več oblik izvedbe:

- če je mediacija namenjena enemu samemu ali manjši skupini udeležencev, je medkulturni mediator ves čas prisoten pri izvedbi,
- če mediacijo potrebuje več udeležencev, je treba skupine oblikovati drugače (gl. točko 1.4).

V primeru, da se program izvaja za skupino udeležencev z dvema različnima prvima jezikoma in sta potrebna dva medkulturna mediatorja, je smiselno posamezne module oz. vsebinske sklope izvajati dvodelno: najprej mediator udeležencem posreduje stvarne informacije v njihovem jeziku – vsaki skupini ločeno, nato pa se pri jezikovnem delu izvedbe skupini združita, pouk poteka v slovenščini, sodelujeta pa tudi oba mediatorja.

### **Priporočene metode dela**

Učitelji in sodelavci gradijo svoje delo na popolnem spoštovanju in upoštevanju udeležencev in njihovih kultur ter veroizpovedi (in so tako zgled – le tako lahko pričakujemo medsebojno spoštovanje v skupini). S svojim vedanjem in delovanjem udeležence spodbujajo in jim pomagajo, da so pri učenju dejavni in da odkrivajo ter uporabljajo učne in sporazumevalne priložnosti pri delu v podjetju in v svojem življenjskem okolju. Osredotočajo se na spremljanje in opazovanje učenja udeležencev. Pomagajo jim pri načrtovanju, spremljanju in vrednotenju učnih ciljev, učenja in učnih dosežkov. Bolj kot učna vsebina je torej pomemben način učenja, v katerem so udeleženci dejavni načrtovalci, izvajalci in ocenjevalci, učitelji pa jim pri tem pomagajo s pravilno andragoško obravnavo.

Kljub oblikovanju v jezikovno in tudi sicer homogenih skupin je pričakovati različen tempo napredovanja. Pouk je posledično treba organizirati nivojsko. Pri delu naj se uporabljajo različne oblike in metode. Delo v parih/skupinah lahko (ne vedno) poteka kot neke vrste „tutorstvo“: boljši (hitrejši) pomagajo šibkejšim, pri tem si lahko pomagajo tudi s svojim prvim jezikom oz. kakim drugim skupnim jezikom. Medkulturni mediator (če je na voljo) lahko občasno tudi pomaga tistim, ki imajo težave z razumevanjem.

Program je zasnovan tako široko, da omogoča izbirnost; to pomeni, da vseh predlaganih vsebin ni treba obravnavati oz. jih ni treba obravnavati tako natančno, kot je to opisano v programu. V program vključeni moduli si sledijo po logičnem zaporedju (od prihoda posameznika v Slovenijo in aktivnosti, povezanih z nastanitvijo, iskanjem dela, urejanjem vsakdanjega življenja ipd.), vendar tega zaporedja ni treba dosledno upoštevati. Izbor vsebin znotraj posameznega modula naj vedno vključuje samo tiste vsebine, ki so relevantne za konkretne udeležence (npr. poimenovanja poklicev).

<sup>32</sup> Medkulturni mediator zelo dobro pozna kulturno okolje udeležencev in dobro govori tako njihov prvi jezik kot tudi slovenščino ter z učiteljem sodeluje predvsem kot prevajalec, kulturni posrednik in posredovalec informacij. Medkulturnega mediatorja izbere izvajalec javno veljavnega programa

## Projektno delo

Za doseganje standardov zmožnosti je priporočena metoda dela učni projekt, ki združuje vsa temeljna načela za izpeljavo programa in omogoča izpeljavo odprtega kurikula. V tem programu gre lahko za kratke učne projekte, ki jih skupina izpelje na enem ali dveh učnih srečanjih. Pri projektne učenju je pomembno, da si skupina izbere zase pomemben problem iz življenja in dela priseljencev v Sloveniji in ga obravnava iz različnih zornih kotov. Pri tem mora biti učitelj pozoren predvsem na postavljanje učnih ciljev. Paziti mora, da so v njem obravnavane različne prvine jezika, vsa vsebinska področja in da je upoštevana večina opisnikov. Projektno učenje udeležencem omogoča, da se povezujejo med seboj in z različnimi posamezniki in institucijami v okolju, s katerimi lahko pridejo v stik v procesih integracije v slovensko družbo. Pri tem mora izvajalec »ujeti ravnotežje« in paziti, da takšno projektno učenje za posameznike ni (jezikovno in operativno) prezahtevno.

Delo je tako smiselno deloma načrtovati tudi kot delo na terenu: obisk upravne enote, sprehod po kraju, orientacija, obisk kulturne ustanove, pošte, banke, ogled in branje napisov v ustreznem kontekstu (zlasti pri modulu Javno življenje).

Tak učni projekt je lahko povezan z iskanjem izvirnih rešitev za skupne probleme ali postavitev priložnostne razstave na temo, ki si jo skupina sama izbere. Skupina projekt lahko izpelje samostojno ali pa ob pomoči drugih priseljencev ali društev, ki lahko sodelujejo pri izpeljavi programa. V takšnem projektu udeleženci zbirajo informacije in pišejo različna besedila. Vse te dejavnosti so tudi priložnosti za učenje slovenskega jezika v različnih življenjskih okoliščinah.

### 10.4. Temeljna načela izpeljave programa

#### Na udeleženca osredinjen učni proces

Izhodišče za načrtovanje vsebin in učenje so potrebe in interesi, izraženi pri pogovoru z udeleženci. Upoštevamo udeleženčevo znanje, sposobnosti, pripravljenost za učenje in zahteve delovnega mesta, ki ga posameznik zaseda ali si ga morda želi. Udeleženec ves čas sodeluje pri načrtovanju, izvajanju in vrednotenju učenja, naloga učitelja pa je, da mu pomaga razporediti, povezati, premisliti in ovrednotiti posamezne stopnje učenja.

Ker je osredinjenost na posameznika ključna značilnost programa ZIP, kaže še enkrat poudariti, naj si izvajalci programa ne prizadevajo za vsako ceno uresničiti vse njegove cilje in v 180 oz. 240 urah, kolikor jih je na voljo za izvedbo programa, obravnavati prav vse vsebine, ponujene v posameznih modulih, temveč naj raje posameznikom dajo dovolj časa, da bodo res dobro usvojili tiste vsebine, ki so zanje ključne: to pa pomeni ustrezno vadenje že usvojenega in nenehno vračanje k že obdelanim vsebinam oz. sklicevanje nanje ob obravnavi novih vsebin.

#### Povezanost učnih vsebin z delovnim in življenjskim okoljem udeležencev in načelo učiteljevega vživljanja v delo in kulturo udeležencev

Učenje poteka ob vsebinah, ki jih izberejo udeleženci programa, ker so zanje zanimive in/ali



pomembne za njihovo delo in položaj v družbi. Učitelji lahko pomagajo pri izbiri vsebin in pri tem izhajajo iz vlog, položaja in perspektive udeležencev (jaz – tukaj – zdaj), pri čemer se upošteva in spoštuje tudi socialno in kulturno okolje, iz katerega prihajajo udeleženci. Udeleženci bodo zaradi poznavanja oz. bližine življenjskega okolja lažje umestili nove vsebine med pridobljeno znanje in hitreje prepoznali praktično uporabnost naučenega.

### **Načelo individualizacije učenja in kontinuiranega spremljanja napredovanja**

Učitelji pomagajo udeležencem pri izdelavi osebnih izobraževalnih načrtov, ki zajemajo opredelitev osebnih učnih ciljev, nalog in korakov, ki jih bodo udeleženci opravili na poti do cilja, okvirno opredelitev časovnih rokov za izpeljavo posameznih učnih korakov ter oblik in časovnih intervalov preverjanja znanja in vrednotenja učnega procesa.

### **Načelo medkulturnega dialoga**

Učitelji seznanjajo udeležence s slovensko kulturo, hkrati pa jih spodbujajo k izražanju lastne kulturne identitete. Učitelji v učilnici ustvarijo vzdušje, v katerem udeleženci začutijo, da je vsaka kultura pozitivna in predstavlja kulturni kapital, na katerega je vsak posameznik lahko ponosen. Vsak udeleženec lahko tako svojo kulturno identiteto sproščeno izraža. Učitelj spodbuja tudi spoštovanje in strpnost do različnih mnenj ter kulturnih vrednot. Udeleženci se zavedajo, da je svet večkulturn, da so vse kulture enakovredne in da se vsaka lahko od druge kaj nauči („učeče se kulture“). Da lahko uspešno živimo skupaj v večkulturnem svetu, moramo razvijati medkulturne kompetence. Učitelj pomaga udeležencem razvijati navedene kompetence ter jih opozarja na to, da je pridobivanje medkulturnih kompetenc proces vseživljenjskega učenja.

### **Preverjanje znanja in spremljanje napredka**

V programu se preverja doseganje znanj, opredeljenih s programom. Preverja se uporaba teh znanj v znanih in novih okoliščinah v skladu s cilji na posameznem vsebinskem področju. Preverjanje znanja in spremljanje napredka ne poteka v obliki klasičnega ocenjevanja, temveč v smislu spremljanja posameznikovega napredka s pozitivno opisno povratno informacijo.

Za potrebe preverjanja in spremljanja svojega napredovanja v programu si udeleženci oblikujejo zbirno mapo. Preverjanje je sprotno, ob izvajanju izobraževalnega programa, ob zaključku programa pa učitelj oceni zbirno mapo.

Preverjanje poteka sproti skozi celotno trajanje programa, in sicer se ovrednotijo pisni in govorni „izdelki“, učitelj pa med učnim procesom opazuje delo posameznikov in spremlja njihov napredek. Udeležence programa preverja učitelj, ki izvaja program, in za udeležence poda povratno informacijo tako, da jo razumejo (v pisni in/ali govorni obliki), predvsem pa tako, da jih bo spodbudila k nadaljnjemu (samostojnemu) izobraževanju.

## **10.5. Vsebine programa**

Vsebine programa so določene v opisnikih znanja in spretnosti in so zajete v posameznih modulih.

## 10.6. Učbeniki in učno gradivo

Izvajalcem posodobljenega programa ZIP se priporoča uporaba katerega od obstoječih učbenikov za učenje slovenščine kot drugega in tujega jezika (glej prilogo), predvsem zato, ker so v njih slovnične vsebine podane sistematično in postopno. Hkrati pa naj se v učbenikih obravnavane teme ves čas izvajanja programa ustrezno dopolnjujejo s temami iz posodobljenega programa ZIP. V ta namen se uporabljajo avtentična gradiva, ki jih pripravi učitelj, pa tudi različna druga pisna in govorna gradiva, ki jih prinesejo udeleženci (gl. tudi predloge gradiva ob posameznih modulih). O razvoju slovnične in fonološke zmožnosti gl. pogl. 5.2 Opisi jezikovnega znanja.

## 11. Znanje in usposobljenost strokovnih delavcev

Preglednica: Znanje in usposobljenost strokovnih delavcev

| Modul  | Strokovni delavec | Znanje s področja   | Usposobljenost s področja   |
|--|-------------------|---|---|
| Uvodni modul                                       | učitelj           | visokošolskega izobraževanja slovenistike, tujih jezikov, razrednega pouka ali prevajanja in tolmačenja | Usposobljenost za poučevanje slovenščine kot drugega in kot tujega jezika: poznavanje področja slovenščine kot drugega in tujega jezika, tujih govorcev slovenščine in njihovih značilnosti, učnih procesov, didaktičnih pristopov in metod poučevanja odraslih govorcev in ranljivih skupin, poznavanje obstoječih učnih gradiv in postopkov priprave novih gradiv. Poznavanje predpisov v zvezi s priseljenci in upravnih postopkov v zvezi s priseljevanjem. |
| Osebna identiteta                                  |                   |   |   |
| Stanovanje, bivanje, družina in dom ...            |                   |   |   |
| Trg dela in delovno mesto ...                      |                   |   |   |
| Zdravje in socialna varnost                        |                   |   |   |
| Izobraževanje                                      |                   |   |   |
| Javno življenje v Sloveniji                        |                   |   |   |
| Slovenska zgodovina, kultura, ustavna ureditev ... |                   |   |   |
| Ekonomika  |                   |   |   |
| Okolje in prostor                                  |                   |   |   |
| Slovenska družba in ustavna ureditev               |                   |   |   |

## 12. Potrdilo o usposabljanju

Udeleženci po končanem programu prejmejo potrdilo o usposabljanju, ki je javno veljavno (gl. pogl. 9 Pogoji za napredovanje in dokončanje programa). To potrdilo ima prilogo, ki vsebuje popis znanj in spretnosti, pridobljenih v programu.

## Literatura in viri za pripravo in posodobitev programa

- Andragoški center Slovenije. (2016). *Opismenjevanje v slovenščini za odrasle govorce drugih jezikov*. [https://arhiv.acs.si/programoteka/Opismenjevanje\\_v\\_slovenscini\\_za\\_odrasle\\_govorce\\_drugih\\_jezikov.pdf](https://arhiv.acs.si/programoteka/Opismenjevanje_v_slovenscini_za_odrasle_govorce_drugih_jezikov.pdf)
- Andragoški center Slovenije. (2021). *Poročilo o uresničevanju Resolucije o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2013–2020 (ReNPIO 2013–2020)*. <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/porocilo-o-uresnicevanju-renpio-2013-2020/>
- Andragoški center Slovenije. (2023). *Letni program izobraževanja odraslih LPIO 2022. Poročilo o uresničevanju*.
- Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik FF UL. *Letna poročila*. <https://centerslo.si/knjige/letna-porocila/>
- Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik. (2019–2023). *Jezik na delovnem mestu*. <https://centerslo.si/o-nas/projekti/>
- Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik. (2020). *Slovenščina kot drugi in tuji jezik. Izobraževalni program*. <https://centerslo.si/wp-content/uploads/2020/07/Sloven%C5%A1%C4%8Dina-kot-drugi-in-tuji-jezik.pdf>
- Cross, Patricia K. (1981). *Adult as learners: Increasing Participation and Facilitating Learning*. Jossey-Bass Publishers.
- Evropska komisija (2006). *Izobraževanje odraslih: Za učenje ni nikoli prepozno*. Sporočilo Evropske komisije, COM(2006) 614 FINAL, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0614:FIN:SL:PDF>
- Ferbežar, Ina in dr. (2004). *Sporazumevalni prag za slovenščino*. CSD/TJ FF UL in MŠŠ.
- Ferbežar, Ina in Pirih Svetina, Nataša. (2002). *Slovenščina za tujce. Izobraževalni programi. Izobraževanje odraslih*. MŠZŠ in ZRSS.
- Gole Ašanin, Sonja; Pokrivač, Darja (ur.). (2009). *Vključevanje v slovensko družbo: informacije za tujce*. Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije.
- Gril, Patricija. (2022). Na tečaj: učenje in poučevanje slovenščine kot drugega in tujega jezika v Sloveniji. V Pirih Svetina, N., in Ferbežar, I. (ur.), *Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik. 41. simpozij Obdobja* (str. 117–127). Založba Univerze v Ljubljani. [https://centerslo.si/wp-content/uploads/2022/11/Gril\\_Obdobja-41.pdf](https://centerslo.si/wp-content/uploads/2022/11/Gril_Obdobja-41.pdf)
- Ministrstvo za notranje zadeve. (2022). *Poročilo o delu Direktorata za migracije*. [https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNZ/Dokumenti/DM/2022\\_Porocilo/POROCILO-DM-2022.pdf](https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNZ/Dokumenti/DM/2022_Porocilo/POROCILO-DM-2022.pdf)
- OECD. (2016). *Slovenija – prvi rezultati: Spretnosti štejejo – Nadaljnji rezultati Raziskave spretnosti odraslih*. <https://pismenost.acs.si/wp-content/uploads/2017/10/Skills-Matter-Slovenia-Slovenian-Version.pdf>
- Pirih Svetina, Nataša in dr. (2016). *Preživetvena raven v slovenščini*. <https://centerslo.si/knjige/ucbeniki-in-prirocniki/prirocniki-in-ucno-gradivo/prezivetvena-raven-za-slovenscino/>
- Resolucija Sveta o novem evropskem programu za izobraževanje odraslih 2021–2030. (2021). *Uradni list Evropske unije* 2021/C 504/02. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021G1214\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021G1214(01)&from=EN)

- Resolucije o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2022–2030. (2022). *Uradni list RS* 49/22. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO138>
- Sklep o uvedbi začasne zaščite za razseljene osebe iz Ukrajine. *Uradni list RS* 32/2022. <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2022-01-0648/sklep-o-uedbi-zacasne-zascite-za-razseljene-osebe-iz-ukrajine>
- Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje. (2011). Ministrstvo RS za šolstvo in šport. [http://www.mss.gov.si/si/solstvo/razvoj\\_solstva/jezikovno\\_izobrazevanie/skupni\\_evropski\\_jezikovni\\_okvir\\_sejo/](http://www.mss.gov.si/si/solstvo/razvoj_solstva/jezikovno_izobrazevanie/skupni_evropski_jezikovni_okvir_sejo/)
- Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje. Dodatek. (2023). Zavod RS za šolstvo. <https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2023/05/SEJO.pdf>
- Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. *Strategija razvoja Slovenije 2030*. [https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija\\_razvoja\\_Slovenije\\_2030.pdf](https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf)
- Solano, Giacomo and Huddleston, Thomas. (2020). *Migrant Integration Policy Index 2020*. <https://www.mipex.eu>
- Stabej, M., idr. (2023). *Javni posvet o zahtevah po znanju slovenščine. Slovenščina 2.0* (v pripravi).
- Svet Evrope. (2023). *LLAT: orodja za prepoznavanje različnih ravni pismenosti*. <https://www.alte.org/resources/Documents/LLAT%20-%20English%20version.pdf> Slovenska različica čaka na objavo.
- Šooš, T. idr. (ur.). (2017). *Strategija razvoja Slovenije 2030*. Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko. [https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija\\_razvoja\\_Slovenije\\_2030.pdf](https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKRR/Strategija-razvoja-Slovenije-2030/Strategija_razvoja_Slovenije_2030.pdf)
- UMAR. (2017). *Strategija dolgožive družbe*. <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/strategija-dolgozive-druzbe/>
- UNESCO Institute for Lifelong Learning. (2022). *5th global report on adult learning and education: citizenship education: empowering adults for change*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381666>
- Uredba o integraciji tujcev (2008). *Uradni list RS* 65/2008. <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED4351>
- Uredba o načinih in obsegu zagotavljanja programov pomoči pri vključevanju tujcev, ki niso državljani Evropske unije. (2012). *Uradni list RS* 70/12, 58/16 in 70/21. <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED5966>
- Vrečer, N. (ur.). (2009). *Medkulturne kompetence v izobraževanju odraslih*. Andragoški center Slovenije. [http://arhiv.acs.si/publikacije/Medkulturne\\_kompetence\\_v\\_izobrazevanju\\_odraslih.pdf](http://arhiv.acs.si/publikacije/Medkulturne_kompetence_v_izobrazevanju_odraslih.pdf)
- Vrečer, N., Možina, E., Javrh, P., Svetina, M., Žalec, N. in Zihlerl, T. (2008). *Izobraževanje in usposabljanje priseljencev v Sloveniji. Poročilo raziskovalnega projekta*. Andragoški center Republike Slovenije.
- Vrečer, Natalija. (2007). *Integracija kot človekova pravica. Prisilni priseljenci iz Bosne in Hercegovine v Sloveniji*. ZRC SAZU, Andragoški center Republike Slovenije.
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o tujcih. (2021). *Uradni list RS*, št. 57/21. <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO7776>
- Zakon o tujcih. (2021). *Uradni list RS*, 91/21 – uradno prečiščeno besedilo, 95/21 – popr., 105/22 –

ZZNŠPP in 48/23. <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5761>

Zakon o zaposlovanju in delu tujcev. (2007). *Uradni list RS* 76/2007. <http://www.uradni-list.si/1/content?id=92688>

## Priloga: Priporočeni učbeniki za izvedbo programa

| Učbenik  | Predvidena raven znanja po SEJU |
|--|---------------------------------|
| Tanja Jerman, Staša Pisek, Anja Strajnar: Slovenščina ekspres  | Pred A1–A1                      |
| Ivana Petric Lasnik, Nataša Pirih Svetina, Andreja Ponikvar: A, B, C ... gremo   | A1                              |
| Nataša Pirih Svetina, Andreja Ponikvar: A, B, C ... 1, 2, 3, gremo – za govorce albanščine   | A1                              |
| Andreja Markovič, Mojca Stritar idr.: Slovenska beseda v živo 1a   | A1                              |
| Tanja Jerman, Katja Murn, Tina Jugovič: Mozaik slovenščine (za govorce slovanskih jezikov)   | A2                              |
| Ina Ferbežar, Nataša Pirih Svetina: vKLJUČevanje v slovensko družbo: priročnik za izvajalce izobraževalnega programa Začetna integracija priseljencev. <a href="https://ebooks.uni-lj.si/zalozbavul/catalog/book/78">https://ebooks.uni-lj.si/zalozbavul/catalog/book/78</a> (28. 7. 2023) | A1–A2                           |
| Ivana Petric Lasnik, Nataša Pirih Svetina, Andreja Ponikvar: Gremo naprej  | A2                              |
| Andreja Markovič, Mojca Stritar idr.: Slovenska beseda v živo 1b   | A2                              |
| Alja Sabadžija, Andreja Eržen idr.: Slovenščina  | A2–B1                           |
| Andreja Markovič, Danuša Škapin idr.: Slovenska beseda v živo 2  | B1                              |
| Andreja Markovič, Vesna Halužan idr.: S slovenščino nimam težav  | B1                              |
| Polona Liberšar, Ivana Petric Lasnik idr.: Naprej pa v slovenščini   | B1                              |